

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik (RP 40/2018 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet för utlåtande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- lagmotion LM 62/2017 rd Emma Kari gröna m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 11 a och 11 b § i lagen om småbarnspedagogik
- lagmotion LM 16/2018 rd Eeva-Johanna Eloranta sd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om småbarnspedagogik och till vissa lagar som har samband med den
- lagmotion LM 17/2018 rd Eeva-Johanna Eloranta sd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om småbarnspedagogik och till vissa lagar som har samband med den.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- grundlagsutskottet GrUU 17/2018 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Janne Öberg, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Kirsi Alila, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör Kari Ilmonen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Pia Kola-Torvinen, Utbildningsstyrelsen
- jurist Merike Helander, Barnombudsmannens byrå
- docent i småbarnspedagogik, universitetslektor Marjatta Kalliala, Helsingfors universitet
- lektor Eeva-Leena Onnismäa, Helsingfors universitet
- universitetslektor Erja Rusanen, Helsingfors universitet
- professor Nina Sajaniemi, Helsingfors universitet
- PeM, lektor, småbarnspedagogik Sylvia Hakari, Metropolia Ammattikorkeakoulu
- FD, direktör, samhällsrelationer Tuire Ranta-Meyer, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Betänkande KuUB 5/2018 rd

- prorektor Cristina Nygren-Landgärds, Åbo Akademi
- professor Ann-Katrin Svensson, Åbo Akademi
- barnomsorgsdirektör Satu Järvenkallas, Helsingfors stad
- direktör för småbarnspedagogik Leila Nyberg, Borgå stad
- vice direktör Milla Möller, daghemmet Päiväkoti Inari
- sakkunnig Jarkko Lahtinen, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Petri Lempinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- utbildningspolitisk expert Janne Hernesniemi, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- arbetsmarknadsombud Canelia Wessman, KT Kommunarbetsgivarna
- specialsakkunnig Kaisu Muuronen, Centralförbundet för Barnskydd
- ordförande Anitta Pakanen, Barnträdgårdsläraryrket BTLF
- ordförande Olli Luukkainen, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- forskningsdirektör Tuomas Kosonen, Löntagarnas forskningsinstitut
- ordförande Marja Rantanen, Sairaaloideen lastentarhanopettajat SAILA ry
- lektor Markku Koivisto, Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto
- regionsamordnare Päivi Niiranen-Linkama, Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto
- chef för fackliga frågor Marjo Varsa, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf
- expert Samuli Maxenius, Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- verksamhetsledare Eila Seppälä-Vessari, Förbundet för Barnavård i Finland rf
- expert Johanna Pérez, Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- ordförande för arbetsgruppen för intressebevakning Jade Tähtinen, Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- utbildningspolitisk expert Anniina Sippola, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- ordförande Annarilla Ahtola, Finlands Psykologförbund rf
- verksamhetsledare Ulla Siimes, Finlands Föräldraförbund rf
- ordförande Noora Heiskanen, Specialbarntädgårdslärarna i Finland ry
- ordförande Jukka Mönkkönen, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf
- styrelseledamot Teemu Vasama, Finlands studentkårers förbund FSF rf
- socialpolitisk sekreterare Eva Siitonen, Tehy rf
- vice ordförande Sari Kokko, Handikappforum rf
- professor Kirsti Karila.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- finansministeriet
- dataombudsmannens byrå
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Yrkeshögskolan Diakonia
- Akava ry
- Hyvinvointialan liitto ry
- Mannerheims Barnskyddsförbund
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf

Betänkande KuUB 5/2018 rd

- Svenska Barntädgårdsläraryöreningen rf
- Sydkustens landskapsförbund rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Fritänkarnas Förbund rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om småbarnspedagogik. Enligt förslaget upphävs den gällande lagen om småbarnspedagogik (36/1973).

Det föreslås att bestämmelser som tillämpats inom småbarnspedagogiken och som ingått i olika lagar och förordningar som gäller anordnande av socialvård och i förordningen om barndagvård samlas i den nya lagen om småbarnspedagogik. Lagens tillämpningsområde förtydligas. I lagen om småbarnspedagogik föreslås bestämmelser om personalens behörigheter, personaldimensioneringen och om behandlingen och sekretessen i fråga om uppgifter. I lagen föreskrivs det om uppgiftsbenämningar som grundar sig på utbildning och beaktas de ändringar som skett inom yrkesutbildningen. Lagen preciserar bestämmelserna om rätt till småbarnspedagogik och ordnandet av småbarnspedagogik. I förfarandena och beslutsfattandet betonas barnets bästa. Genom lagen bildas en ny informationsresurs inom småbarnspedagogiken, vars syfte är att förbättra enhetligheten och tillförlitligheten beträffande uppgifter som gäller småbarnspedagogiken och att möjliggöra datasäker och centraliserad digital koncentration, behandling och överlämnande av småbarnspedagogiska uppgifter till barnets vårdnadshavare och myndigheter som behöver uppgifterna. Ändringar föreslås i bestämmelserna om personalstrukturen och behörigheterna för daghemmets ledning. Enligt förslaget föreskrivs en lång övergångstid för ändringen.

I propositionen ingår även förslag till ändring av lagen om grundläggande utbildning och av vissa lagar inom socialväsendet. I dessa lagar görs lagtekniska ändringar som följer av lagen om småbarnspedagogik.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2018. Lagens 31 och 37 § tillämpas från och med den 1 januari 2030.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 62/2017 rd föreslås det att 11 a § i lagen om småbarnspedagogik (36/1973) ändras och att 11 b § 2 mom. i samma lag upphävs. I lagmotion LM 16/2018 rd föreslås det att barnomsorgen på obekvämtid utvidgas till första och andra klassen i den grundläggande utbildningen och i lagmotion LM 17/2018 rd föreslås det att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik återinförs.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kulturutskottet ser det som ytterst viktigt att den föreslagna nya lagen om småbarnspedagogik slutför överföringen av småbarnspedagogiken från social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Bestämmelserna om klienter i ett flertal lagar som gäller socialväsendet har, med behövliga ändringar, samlats i lagen om småbarnspedagogik. Det är en klar förbättring jämfört med den röriga och föråldrade lagstiftningen, som utgick från socialväsendets perspektiv.

Propositionen integrerar småbarnspedagogiken med utbildningssystemet i övrigt och bildar ett fundament för att säkerställa en jämlik utbildning med fokus på goda småbarnspedagogiska metoder och relevant kompetens. Utskottet framhåller att en högkvalitativ småbarnspedagogik effektivt kan förebygga social utsatthet och förbättra barnens inlärningsmöjligheter i skolgången.

Propositionen betonar att barnets bästa ska prioriteras när småbarnspedagogik planeras och ordnas och när det fattas beslut om den. I den nya lagen om småbarnspedagogik lyfts barnets bästa fram genom en starkare formulering i en särskild paragraf. På så vis betonas barnets bästa synligt som en allmän princip som styr ordnandet av den småbarnspedagogiska verksamheten och lagtolkningen. Bestämmelsen tryggar genomförandet av artikel 3 i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, enligt vilken barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

Utskottet betonar att den förpliktelse till mångprofessionellt samarbete vid planering av tjänster för barn som i dag finns i många social- och hälsovårdsbestämmelser kommer att finnas också i lagen om småbarnspedagogik. Samarbetsstrukturernas betydelse kommer enligt utskottet att betonas i situationer där social- och hälsovårdstjänsterna ordnas av någon annan instans än den som anordnar småbarnspedagogiken. Utskottet framhåller att det finns stora skillnader i hur barn växer upp, och uppväxtförhållandena har relevans för barnets framtid. Därför måste alla barn få tillgång till en högklassig och målinriktad småbarnspedagogisk verksamhet som bygger på ett fungerande mångprofessionellt samarbete.

Förslaget att skapa större reda i fråga om de olika yrkesgruppernas arbetsuppgifter och uppgiftsbenämningar har blivit en av de största tvistefrågorna kring reformen. Utskottet lyfter fram att det är fråga om en skyldighet att på lång sikt utveckla personalens kompetens. Det är förenligt med barnets bästa att barnen får en högklassig småbarnspedagogik, och enligt undersökningar kan kvaliteten höjas genom utbildning. Reformen försvagar inte den nuvarande personalens behörighet under den långa övergångsperioden och inte heller därefter. Också de studerandes ställning tryggas. Utskottet understryker att en högklassig småbarnspedagogik förutsätter att samtliga yrkesgrupper är involverade och samarbetar nära och mångprofessionellt för barnets bästa nu och i framtiden. Ledningsarbetet kommer att vara avgörande för genomförandet av reformen och måste därför fokusera på det gemensamma arbetet för barnets bästa och på att befrämja arbetshälsan.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Bestämmelserna om tystnadsplikt närmar sig det som gäller för den grundläggande utbildningen, och en klientrelation inom småbarnspedagogiken kommer inte längre att per automatik vara sekretessbelagd. Målet är att förbättra informationsgången mellan å ena sidan småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och å andra sidan övriga tjänster för barn och familjer. Ändringen gör det möjligt att skapa enhetligare informationssystem för småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen.

I propositionen föreskrivs det om en informationsresurs inom småbarnspedagogik. Den ska innehålla den information om anordnare av småbarnspedagogik, personal, familj och barn som myndigheterna behöver för att utföra sina lagstadgade uppgifter. Målet med propositionen är att med hjälp av den nya informationsresursen samla in och lagra information elektroniskt för att användas av myndigheter och berörda medborgare. Kulturutskottet understryker att den föreslagna informationsresursen för småbarnspedagogiken i enlighet med konventionen om barnets rättigheter och EU:s mål ska utveckla informationsproduktionen och uppföljningen för att uppfylla barnens rättigheter.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Grundlagsutskottets utlåtande

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande (GrUU 17/2018 rd — RP 40/2018 rd) att regleringen om småbarnspedagogiken också enligt tidigare praxis i första hand ska bedömas som reglering om socialtjänster enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Den utgångspunkten har inte förändrats trots att benämningen dagvård i lagen ersatts med småbarnspedagogisk verksamhet och småbarnspedagogiken samtidigt administrativt sett har överförts från social- och hälsovårdsministeriets till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde. Grundlagens terminologi är autonom i förhållande till klassificeringar som görs i vanlig lagstiftning (GrUU 12/2015 rd, s. 3). Genom den småbarnspedagogiska verksamheten fullgör det allmänna också sin skyldighet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster, främja befolkningens hälsa och stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn, så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt (GrUU 21/2016 rd, s. 2). Som regeringen säger i propositionen hör jämlikhet, sociala och kulturella rättigheter, rättssäkerhet och respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna till de grundläggande fri- och rättigheter som särskilt bör beaktas med avseende på småbarnspedagogiken.

Grundlagsutskottet har i detalj behandlat förslaget i fråga om skyddet av personuppgifter. Utskottet understryker vikten av de sekretessbestämmelser som regeringen gått in för, nämligen att dels uppgifter om ett barns behov av stöd, stödåtgärder och hur de har genomförts, dels bedömningar av barnets personliga egenskaper och planer för småbarnspedagogik är sekretessbelagda. Behandlingen av sådana uppgifter kan enligt utskottet innefatta så stora risker att de i första hand måste bedömas som känslig information. Bestämmelserna om behandling av uppgifter om hälsotillstånd och andra känsliga personuppgifter i informationsresursen måste vara detaljerade och heltäckande, inom den ram som dataskyddsförordningen tillåter. Enligt utskottet måste förslaget till lag om småbarnspedagogik kompletteras i väsentlig grad för att kravet ska bli uppfyllt. Ett an-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

nat alternativ är att bestämmelserna om informationsresursen ändras så att inga uppgifter om hälsotillstånd eller andra känsliga uppgifter får behandlas där.

Grundlagsutskottet anför i utlåtandet att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men lagförslag 1 bara om utskottets konstitutionella anmärkningar om komplettering av bestämmelserna om barn med funktionsnedsättning och av bestämmelserna om informationsresursen för småbarnspedagogiken och om 44, 62 och 66 § beaktas på behörigt sätt. I detaljmotiven nedan föreslår kulturutskottet ändringar som beaktar grundlagsutskottets ståndpunkt.

Grundlagsutskottet framför också vissa anmärkningar som inte anknyter till lagstiftningsordningen, men som kulturutskottet understöder. De behandlas särskilt i de allmänna motiven och detaljmotiven i detta betänkande.

Barnets bästa har företräde

Kulturutskottet bedömer att propositionen i många avseende lyfter fram barnets bästa på det sätt som FN-konventionen om barnets rättigheter (FördrS 59 och 60/1991) förutsätter. En viktig förutsättning för att barnets rättigheter ska tillgodoses är att all personal inom småbarnspedagogiken har kompetens i människorättsfrågor.

Det är särskilt motiverat att målen för småbarnspedagogiken omfattar att främja likställdhet (3 §). Kravet på likabehandling är en genomgående princip i konventionen (artikel 2). Konventionen förutsätter att inget barn får diskrimineras på något sätt på grund av någon egenskap eller omständighet eller någon annan orsak som är förknippad med barnet eller dess föräldrar eller vårdnadshavare. Det är exempelvis viktigt att lagen om småbarnspedagogik befrämjar en positiv attityd till att barn växer upp i mycket varierande familjeformer och kan ha varierande bakgrund. Utskottet påpekar dock att likabehandlingen i praktiken har kopplingar också till annan lagstiftning och till hur lagstiftningen utvecklas. Brister i annan lagstiftning kan för vissa barns del leda till en oklar praxis som kan försvaga likabehandlingen av dem.

Kulturutskottet framhåller att alla barn har lika rätt till småbarnspedagogiska tjänster och att barnets bästa måste beaktas på lika grunder överallt i landet. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. *(Utskottets förslag till uttalande 1)*

Förslaget till lag om småbarnspedagogik betonar att man i första hand ska se till barnets bästa när småbarnspedagogik planeras och ordnas och när det fattas beslut om den (4 §). Prioriteringen av barnets bästa skrevs in också vid 2015 års revidering av lagen, men lyfts nu fram genom en starkare formulering. På så vis betonas barnets bästa än kraftigare som en allmän princip som styr ordnandet av småbarnspedagogik och tolkningen av lagen. När det bestäms vad som är barnets bästa ska barnets egen åsikt respekteras klarare än hittills.

Utskottet upprepar sitt konstaterande i ett tidigare utlåtande (KuUU 17/2017 rd) att kvaliteten och tillgången till småbarnspedagogik också påverkar hur stor andel av barnen som deltar i verksamheten. En kompetent personal och tillräckligt små grupper har prioritet med avseende på kvaliteten på småbarnspedagogiken och föräldrarnas förtroende. Utskottet understryker att barnets ålder och behov av omsorg, uppfostran och undervisningen måste beaktas i all verksamhet och i per-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

sonaldimensioneringen och vara i linje med barnets bästa. Sakkunniga har när det gäller de minsta barnen lyft fram vikten av att de känner sig trygga och att det uppstår en känslomässig relation mellan barnet och personalen.

I 5 § i lagförslaget finns en ny bestämmelse om att kommunen ska eftersträva att ordna småbarnspedagogik nära dem som anlitar tjänsten med beaktande av hur bosättningen är förlagd och vilka trafikförbindelser som finns. Syftet med det är att påverka serviceplaneringen i kommunerna så, att barnets möjligheter att få en plats inom småbarnspedagogiken nära hemmet blir bättre och de dagliga restiderna ger barnet och familjen mer gemensam fritid.

Kulturutskottet framhåller att tillgången till småbarnspedagogik har stor betydelse för familjens vardag. Det är likaså viktigt för såväl barnet som familjen i stort att det erbjuds tillräcklig och smidig barnomsorg på obekväm tid. När det ordnas småbarnspedagogik bör man gärna ta hänsyn till att den ska möjliggöra en smidig övergång till förskola och vidare till den grundläggande utbildningen. Det är viktigt för barnet och familjen att såväl småbarnspedagogiken som skolan finns nära hemmet.

Det förekommer dock tillgänglighetsproblem särskilt i stora kommuner och i fråga om service på svenska och samiska. De här problemen måste tas på större allvar än tidigare. Genom den nya lagen om småbarnspedagogik förutsätts att den som fattar beslut om småbarnspedagogik utreder varje enskilt fall noggrannare än tidigare och motiverar besluten bättre.

I 7 § i lagförslaget föreskrivs det om mångprofessionellt samarbete och utveckling. Bestämmelserna förpliktar relevanta aktörer att samarbeta och hjälpa varandra till exempel i en situation där barnet behöver stöd för sin utveckling, sitt lärande och sitt välbefinnande. Ett enskilt barn gynnas av att en anordnare av småbarnspedagogik enligt behov ska samarbeta med de ansvariga inom social- och hälsovården för att utvärdera, planera och genomföra den helhet av stöd och olika tjänster som barnet behöver. I och med den omfattande vårdreformen får denna samarbetsplikt ökad tyngd. Den främsta samarbetspartnern kommer att bli landskapet, som ansvarar för organiseringen av social- och hälsovårdstjänsterna.

Sakkunniga har lyft fram den föreslagna bestämmelsen om avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet (36 §) och dess betydelse för barnen. Den rätt till en tillfällig avvikelse som avses i bestämmelsen kan exempelvis gälla en situation där barn som använder samma plats på ett daghem oregelbundet och kortvarigt närvarar samtidigt till exempel på grund av överraskande förändringar i föräldrarnas arbetsskiftet. Barn som deltar i småbarnspedagogiken under samma tider kan inte placeras på samma plats. Enligt propositionsmotiven kan avvikelser från det föreskrivna relationstalet på det sätt som avses i paragrafen inte vara fortgående och dagliga och kan inte pågå under hela arbetsdagen utan får bara vara kortvariga och sporadiska. Anordnaren av småbarnspedagogik ska se till att det finns ett tillräckligt vikariesystem, med hjälp av vilket man kan säkerställa att den lagstadgade personaldimensioneringen kan uppnås snabbt även i situationer som är svåra att förutse.

Utfrågade sakkunniga framhöll att avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet hindrar en högklassig och trygg småbarnspedagogik. Bestämmelsen om avvikelse tolkas okontrollerat trots ministeriets anvisningar. Dagens förfarande försvagar enligt yttrandena småbarnspedagogikens

Betänkande KuUB 5/2018 rd

kvalitet i stället för att möjliggöra att målen för småbarnspedagogiken uppnås. Det är utmattande för personalen och utgör en klar säkerhetsrisk. De sakkunniga ser inte att 36 § i lagförslaget skulle medföra någon förbättring på den här punkten. Kulturutskottet omfattar bedömningen att bristen på vikarier äventyrar en högklassig och trygg småbarnspedagogisk verksamhet. Utskottet förutsätter att statsrådet i fortsättningen bevakar och bedömer hur bestämmelsen om avvikelser från dimensioneringen av personal vid daghemmet fungerar och vid behov gör de lagstiftningsändringar som behövs för att garantera barnets bästa. *(Utskottets förslag till uttalande 2)*

Enligt den föreslagna paragrafen om den småbarnspedagogiska miljön (10 §) ska barnen skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Även om identifiering och förebyggande av mobbning samt ingripande i mobbning har ansetts ingå i en trygg småbarnspedagogisk miljö, är avsikten med tillägget att betona barnets rätt till integritet. Det kan antas bidra till en större medvetenhet om förebyggande av mobbning, trakasserier och våld och ett mera systematiskt ingripande i dessa inom småbarnspedagogiken. Det är angeläget att den småbarnspedagogiska miljön är trygg särskilt ur barnens synvinkel, så det gäller att lyssna till och beaktar deras åsikter.

Den preciserade ordalydelsen i 11 § bidrar enligt utskottet till att barn på lika villkor får delta i bispisningen med andra barn när de är på plats i daghemmet eller familjedagvården oberoende av den tid barnet deltar i småbarnspedagogiken. Bestämmelsen säkerställer också att till exempel ett barn som deltar i annan småbarnspedagogik än heldagsverksamhet inte förs någon annanstans när de andra barnen äter. I småbarnspedagogiken ska lösningarna kring barnets bispisning i första hand beakta barnets bästa och främjandet och tryggheten av barnets välbefinnande.

Utvecklingsbehov. Med tanke på barnets bästa är den största bristen i propositionen att den saknar särskilda bestämmelser om ordnandet av stöd till barnet. I ett flertal sakkunnigyttranden har det framförts önskemål om en snabb översyn av bestämmelserna om stöd och särskilt stöd och om en övergång till en liknande stödmodell i tre steg som den som tillämpas inom den grundläggande utbildningen. Det har kopplingar till frågan om huruvida psykolog- och kuratorstjänster bör utgöra en lagfäst del av stödet inom småbarnspedagogiken och till det närmare ordnandet av det stöd som ges av speciallärare inom småbarnspedagogik. Grundlagsutskottet lyfte i sitt utlåtande fram att det i lagförslaget saknas bestämmelser om möjliga inskränkningar i barnets självbestämmanderätt. Kulturutskottet kopplar med hänsyn till barnets ålder och småbarnspedagogikens karaktär de fortsatta övervägandena om detta till den övriga utvecklingen av stöd och uppfostran och de praktiska förfarandena i samband med detta. Enligt propositionen kommer det att inledas en separat beredning av stödfrågorna som helhet. Kulturutskottet ser detta som absolut nödvändigt och föreslår ett uttalande i frågan. *(Utskottets förslag till uttalande 3)*

Utskottet konstaterar att småbarnspedagogiken på sjukhus och de olika formerna för stöd som ordnas inom småbarnspedagogiken har kopplingar till varandra. Det är lika viktigt att säkerställa tillgången till småbarnspedagogik som till grundläggande utbildning vid sjukhusskolor. Barnet har subjektiv rätt till småbarnspedagogik, och denna rätt måste tillgodoses också i sjukhusförhållanden, om barnet vill delta och dess vårdnadshavare samtycker till det och om barnets hälsotillstånd tillåter det. Det är ytterst viktigt att regeringen är medveten om detta behov av lagberedning i samband med den nämnda beredningen av stödet som helhet.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Det är också mycket viktigt att särskilt utreda rätten till småbarnspedagogik för de i kommunen boende barn som saknar hemkommun, i de fall där det inte är frågan om en kortvarig vistelse. Utifrån de gällande bestämmelserna har det ansetts vara oklart huruvida dessa barn har rätt till småbarnspedagogik, och det nu aktuella lagförslaget skapar ingen klarhet i frågan. Det gäller exempelvis barn vars asylansökan eller uppehållstillståndsprocess av en eller annan anledning fortfarande pågår och även andra särskilt utsatta barn.

Kulturutskottet hänvisar i detta sammanhang till grundlagsutskottets uppmaning att kulturutskottet bör utreda hur de rättigheter som ingår i lagförslaget förverkligas i fråga om småbarnspedagogik för särskilt utsatta barn.

Utskottet understryker rätten till service på sitt modersmål för teckenspråkiga barn, antingen på finskt eller på finlandssvenskt teckenspråk. De teckenspråkiga familjernas behov måste tillgodoses och även andra med syn- eller hörselnedsättning måste få möjlighet till likvärd service. I samband med behandlingen av teckenspråkslagen 2015 underströk kulturutskottet i sitt utlåtande (KuUU 16/2014 rd) betydelsen av ett eget språk för bland annat barnets utveckling och skolgång, för möjligheterna att få ett yrke och för livet i dess helhet och ansåg också att det är viktigt att trygga rätten till ett eget språk, särskilt i den småbarnspedagogiska verksamheten och i utbildningen. På utskottets förslag fogade grundlagsutskottet i det sammanhanget ett förslag till uttalande till sitt betänkande (GrUB 10/2014 rd). Enligt uttalandet förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att de språkliga rättigheterna för dem som använder teckenspråk ska tillgodoses i hela landet på det sätt som avsetts när lagstiftningen om rättigheterna utarbetades. Riksdagen godkände uttalandet (RSv 346/2014 rd). Kulturutskottet förutsätter att statsrådet vidtar åtgärder för att säkerställa rätten för teckenspråkiga att delta i småbarnspedagogisk verksamhet på sitt modersmål, antingen på finskt eller på finlandssvenskt teckenspråk. *(Utskottets förslag till uttalande 4)*

Det har i sakkunniguttranden påpekats att bestämmelserna om privata tjänsteproducenter främst gäller administrativa frågor men däremot inte de privata producenternas pedagogiska eller stödrelaterade lösningar. I remissyttranden har det framhållits att privata tjänsteproducenter måste ha samma skyldighet som kommunala producenter att ordna behövligt stöd och speciallärarservice för barnet. Enligt utskottet måste privata tjänsteproducenter absolut ge barnen lika god och omfattande småbarnspedagogisk service som den kommunala småbarnspedagogiken, så att likabehandlingen av barnen säkerställs. Kulturutskottet framhåller att offentliga och privata tjänsteproducenters lika skyldighet att ordna det stöd barnet behöver måste behandlas också när regeringen inleder en separat och samlad beredning av lagstiftningen om stödformerna inom småbarnspedagogiken.

Under sakkunnigutfrågningen har det påpekats att bestämmelserna i den föreslagna lagen inte tillräckligt noggrant definierar olika former av småbarnspedagogisk verksamhet. Det är enligt utskottet angeläget att olika former av småbarnspedagogik och målen för dem definieras i fortsättningen. Kulturutskottet understryker att också de grunder för planen för småbarnspedagogik som görs upp av Utbildningsstyrelsen måste uppdateras och utvidgas så att de gäller olika former av småbarnspedagogik inklusive familjedagvård. Sakkunniga har också påtalat behovet av kvalitetskriterier för småbarnspedagogiken. Kriterierna ska syfta till att nå jämnare servicekvalitet och till att miniminivån uppnås i varje enhet och barngrupp under hela dagen. Utskottet ser det som viktigt att det i framtiden fastställs kvalitetskriterier för småbarnspedagogiken.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Personalen inom småbarnspedagogiken

I propositionen föreslås det bestämmelser om personalens behörighet och om personaldimensioneringen. Enligt propositionen ska de nya uppgiftsbenämningarna inom småbarnspedagogiken vara lärare, speciallärare, socionom eller barnskötare inom småbarnspedagogik, familjedagvårdare och daghemsföreståndare.

I den gällande lagen tar uppgiftsbenämningarna inte hänsyn till den varierande utbildningsbakgrunden. Barnträdgårdsläraryrke kan i nuläget erhållas antingen genom att vid ett universitet avlägga en pedagogie kandidatexamen, där barnträdgårdsläraryrket ingår, eller genom att vid en yrkeshögskola avlägga en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård där studier på minst 60 studiepoäng inom småbarnspedagogik och socialpedagogik ingår.

Den kanske största kritiken har bland sakkunniga framförts mot den ställning socionomerna och andra med yrkeshögskoleexamen kommer att få efter reformen. Kritikerna menar att lagförslaget är diskriminerande, eftersom en socionom (YH) inte kan avancera i karriären och utnyttja sin yrkeskompetens och kapacitet i arbetet. Det uppstår en ojämlikhet då lagen om småbarnspedagogik skapar klara strukturer enbart för pedagogie kandidaters avancemang i yrket och karriären. Reformen skapar på så sätt utbildningsmässiga återvändsgränder. Enligt de kritiska yttrandena erkänner reformen inte den pedagogiska kompetens och den ledarskapsförmåga som inhämtas vid yrkeshögskolorna, då den utesluter såväl lägre som högre yrkeshögskoleexamen från behörighetsvillkoren för lärare och föreståndare inom småbarnspedagogik.

Utskottet stöder regeringens förslag, eftersom höjningen av utbildningsnivån hos daghemmens personal och breddningen av den pedagogiska kompetensen är en viktig nyhet som syftar till att stärka kvaliteten på småbarnspedagogiken. Alla yrkesgruppers rätt till en egen yrkesbenämning stärker det mångprofessionella arbetssättet och bidrar till att de krävande mål som fastställs i lagen och grunderna för småbarnspedagogiken kan realiseras. Då yrkesbenämningarna grundar sig på utbildningen får dessutom barnens vårdnadshavare en bättre bild av det varierande och krävande arbete som utförs i daghemmen. Kulturutskottet ser det som nödvändigt att frågan bevakas och bedöms och föreslår ett uttalande i frågan. (*Utskottets förslag till uttalande 5*)

Personalstrukturen. Preciseringen av uppgiftsbenämningarna och behörighetsvillkoren är nära kopplad till bestämmelsen i 37 § om personalens sammansättning. Enligt bestämmelsen ska minst två tredjedelar av den daghemspersonal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som avses i 35 § ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik, och minst hälften av de senare ska ha behörighet som lärare i småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha behörighet för barnskötare inom småbarnspedagogik. Enligt förslaget ska bestämmelsen om personalens sammansättning träda i kraft först den 1 januari 2030.

Utskottet konstaterar att debatten om paragrafen om personalens sammansättning delvis beror på oklara formuleringar i propositionens detaljmotiv. Motiven till paragrafen återges i och för sig korrekt, men man har helt glömt bort att hänvisa till lagens övergångsbestämmelse och till vad det betyder för personalstrukturen och personer med olika utbildningsbakgrund att behörigheterna bevaras. Det har i onödan lett till uppfattningen att förändringen för den befintliga personalen blir mycket större än den på basis av lagförslaget sammantaget blir.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Kulturutskottet vill med kraft understryka att lagförslagets övergångsbestämmelse (75 §) trots ordalydelsen i motiven till bestämmelsen om personalens sammansättning garanterar att en person som uppnått behörighet som barnträdgårdslärare enligt den gällande lagen, oberoende av om han eller hon är pedagogie kandidat eller socionom, är behörig att också i fortsättningen, det vill säga efter den 1 januari 2030, arbeta såväl som lärare inom småbarnspedagogik (26 §) och som socionom inom småbarnspedagogik (27 §). En sådan person är också behörig för de uppgifter för vilka det krävs behörighet enligt 26 §. Sådana uppgifter är uppgiften som daghemsföreståndare fram till år 2030 och för uppgiften som speciallärare inom småbarnspedagogik.

Enligt propositionen finns det uppskattningsvis cirka 14 000 behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogik. Ändringarna i personalstrukturen kräver sammanlagt 18 000 behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogik. För att höjningen av kompetensnivån ska lyckas kommer antagningen till universitetens kandidatutbildning i pedagogik att höjas med ettusen nybörjarplatser under åren 2018—2021. År 2017 var antalet platser 658. Propositionen skulle inte ha någon direkt verkan på antalet socionomutbildade.

Det faktum att de nuvarande behörigheterna kvarstår permanent för såväl lärare som socionomer inom småbarnspedagogik, kombinerat med att antalet personer med behörighet som lärare och socionom inom småbarnspedagogik klart underskrider det totala antal som enligt propositionen krävs (18 000), innebär enligt utskottet att propositionens flexibla 1+1+1-modell de facto kommer att bli verklighet först i ett mycket långt tidsperspektiv (20—30 år). Ett annat problem är risken för att många som utbildat sig på området går över till andra branscher. Enligt utredningar bland personalen funderar många på att byta bransch på grund av det tunga arbetet och den relativt låga lönenivån. För att uppnå en höjning av personalens utbildningsnivå måste småbarnspedagogiken garanteras tillräckliga resurser.

I det här sammanhanget vill utskottet lyfta fram frågan om kommunernas behov och möjligheter att omedelbart ändra rekryteringsgrunderna, exempelvis så att de i jobbannonserna efterlyser endast pedagogie kandidater antingen för dagens uppgift som barnträdgårdslärare eller, när reformen trätt i kraft, för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik. Utskottet är medvetet om att frågan ligger inom kommunens behörighet, men framhåller att övergångsbestämmelsen i det föreslagna 75 § 1 mom. bevarar behörigheten för båda uppgifterna på lika grunder. Den här övergångsbestämmelsen kommer att beröra väldigt många sökande under övergångsperioden och även senare. Utskottet betonar att det måste göras en övergripande bedömning av förtjänsterna hos alla sökande som uppfyller behörighetsvillkoren. I den bedömningen beaktats givetvis också de sökandes utbildning. Utskottet betonar vikten av att bästa möjliga kompetens kan rekryteras och att kretsen av möjliga sökande inte bör begränsas genom jobbanonsen.

Kulturutskottet konstaterar än en gång att en högklassig småbarnspedagogik kräver ett starkt mångprofessionellt grepp, det vill säga stark och bred pedagogisk expertis, välfärds-, omsorgs-, service- och nätverkskompetens samt kompetens inom barnskydd, föräldraskap och familjeperspektivet. Småbarnspedagogikens educare-modell tillgodoses också framöver genom en god kombination av omsorg, fostran och undervisning.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Utvecklingen av antalet barnskötare. Kulturutskottet har begärt en särskild utredning av hur antalet barnskötare kommer att utvecklas under reformens övergångsperiod. Propositionen har som mål att höja utbildningsnivån. På lång sikt minskar andelen barnskötare bland daghemspersonalen. En av de grundläggande förutsättningarna för reformen är dock att reformen tack vare den långa övergångsperioden, de bevarade behörigheterna och de flexibla möjligheterna till tilläggsutbildning och fortbildning inte ska leda till arbetslöshet inom någon av personalgrupperna.

Enligt utredningen bör cirka 9 000 befattningar som barnskötare ändras till lärare eller socionom inom småbarnspedagogik senast år 2030. Också inom den nya personalstrukturen kommer en tredjedel, det vill säga cirka 9 000, av de anställda att vara barnskötare.

En avsevärd del av minskningen av antalet barnskötare följer av pensioneringar. Enligt uppgift från Kommunernas pensionsförsäkring kommer 29,4 procent av daghemmens barnskötare att avgå med ålderspension under perioden 2017—2031. Kommunernas pensionsförsäkring uppger att antalet barnskötare är 23 164, men i den siffran ingår också andra barnskötare än de som jobbar på daghem, och det framgår inte av statistiken om siffran inkluderar deltidsanställda.

I tilläggsutredningen används siffran 18 150 barnskötare, under antagandena att de är heltidsanställda och att barnens tid i småbarnspedagogik motsvarar barnskötarnas arbetstid.

Av barnskötarna (18 150) skulle alltså 5 336 bli pensionerade senast 2031 (29,4 %, 356 skötare per år) under antagandet att samma antal går i pension varje år. Kvar i arbetslivet blir 12 814 anställda, av vilka minst 9 080 heltidsanställda behövs inom småbarnspedagogiken.

Om man utöver dem som avgår med ålderspension beaktar också Kommunernas pensionsförsäkrings prognos för antalet som avgår med sjukpension, kommer under perioden 2017—2031 sammanlagt 10 024 (43,3 %) av de 23 164 barnskötarna att gå i pension. Om samma procentuella andel tillämpas på det antal barnskötare som anges i propositionen, kommer sammanlagt 7 859 barnskötare att avgå med ålderspension eller sjukpension fram till utgången av övergångsperioden. År 2031 är alltså 10 291 barnskötare kvar i arbetslivet.

I sakkunnigyttranden har det bland annat varnats för att det under övergångsperioden inte kommer att finnas tillräckligt många lärare inom småbarnspedagogik för att ersätta de barnskötare som går i pension. Under övergångsperioden kommer det därför att rekryteras nya barnskötare inom den kommunala småbarnspedagogiken. Den föreslagna omläggningen av personalens sammansättning kan bland annat av det skälet leda till att tusentals barnskötare sägs upp när övergångsperioden går ut. Vidare har det framförts att barnskötarna till följd av den kommande vård- och landskapsreformen inte kommer att kunna hitta något annat jobb som motsvarar deras utbildning, yrkeskompetens och erfarenhet.

Kulturutskottet konstaterar att en beräkning av exakta uppgifter för antalet pensionerade och arbetande barnskötare fram till år 2031 utgör en tämligen osäker grund för vilken beslutsprocess som helst. Storleksordningen för pensioneringar bland barnskötare möjliggör dock i förening med andra åtgärder att den kompetenshöjning som reformen syftar till kan uppnås. Utöver pensioneringarna bör det noteras att en del av barnskötarna byter bransch och yrke eller blir företagare. Under övergångsperioden kommer en del av barnskötarna dessutom att omskola sig, varvid en

Betänkande KuUB 5/2018 rd

del blir lärare eller socionomer inom småbarnspedagogik. Men om nativiteten samtidigt börjar stiga eller deltagandet i småbarnspedagogisk verksamhet annars ökar under övergångsperioden, kommer behovet av barnskötare att öka i motsvarande grad. Om de mål som ställts upp för antalet barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet uppfylls, kommer personalbehovet att öka mer än uppskattat.

Kulturutskottet konstaterar dessutom att de närvårdare som avlagt grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen har goda grundläggande förutsättningar för olika uppgifter inom branschen och mer specialiserad kompetens inom minst ett arbetslivsområde. En närvårdare kan arbeta med uppgifter inom vård och omsorg, äldreomsorg och service för personer med funktionsnedsättning, mental- och drogarbetet, hemvården, småbarnspedagogiken, barnskyddet, service för barnfamiljer och i olika uppgifter inom social- och hälsovårdens öppna vård och institutionsvård. Det kan också finnas jobb för dem inom primärvården eller den specialiserade sjukvården, och arbetsgivaren kan vara en offentlig eller privat enhet eller höra till tredje sektorn.

Utskottet känner dock stor oro för hur uttryckligen barnskötarnas ställning utvecklas genom reformen och hänvisar också till denna del till det ovan föreslagna uttalandet om uppföljning av reformen. Längre fram i betänkandet behandlar utskottet vad småbarnspedagogikens utvecklingsforum kan göra för barnskötarna.

Uppgiftsbeskrivningarna inom småbarnspedagogiken. Utfrågade sakkunniga framförde önskemål om mer detaljerade uppgiftsbeskrivningar i lagen om småbarnspedagogik. Önskemålet gäller i synnerhet uppgiftsbeskrivningen för socionomer och har framför allt sin bakgrund i den redan nämnda föreslagna 37 § och i en allmän oro för vad reformen kommer att leda till när det gäller socionomernas arbetsuppgifter och karriärmöjligheter.

I den gällande lagen sägs inget annat om personalens uppgiftsbeskrivningar än att en person med behörighet som barnträdgårdslärare ska göra upp den individuella planen för småbarnspedagogiken. Arbetsgivaren beslutar om uppgiftsbeskrivningarna.

Regeringen föreslår inga ändringar i denna huvudregel. Jämfört med annan lagstiftning är det mycket exceptionellt att förslaget till lag om småbarnspedagogik innehåller vissa definitioner av uppgifterna för socionomer inom småbarnspedagogik och att motiven till viss del ger laguttolkarna anvisning om att styra in socionomerna inom småbarnspedagogik på vissa ansvarsområden (23 och 27 § och motiven till dessa).

Ett problem med gällande praxis har enligt uppgift varit att en odefinierad arbetsfördelning vid vissa enheter har lett till att alla gör allt, oberoende av utbildning och särskilda kompetensområden. Det står dock klart att olika utbildningar ger viss kompetens som är gemensam med andra utbildningar, men också kompetens som skiljer sig från andra.

Kulturutskottet menar att det inte finns anledning att föreskriva mer detaljerat om personalens uppgifter än vad som görs i propositionen. Socionomernas uppgifter skrivs delvis ut redan i nuvarande form, vilket är motiverat med tanke på den nya uppgiftsbenämningen. En närmare definition på lagnivå skulle enligt utskottet leda till en exceptionellt noggrann och stel reglering jämfört med andra branscher. De uppgiftsbenämningar som föreslås i lagen ger arbetsgivaren en

Betänkande KuUB 5/2018 rd

grund för utformningen av uppgiftsbeskrivningarna. Utskottet vill också i det här sammanhanget lyfta fram hur viktigt det är med gott ledarskap för organiseringen av arbetet och uppgifterna och för ett gott samarbete mellan de olika personalgrupperna.

En särskild fråga som kopplats till uppgiftsbeskrivningarna är bestämmelsen om en individuell plan för småbarnspedagogik i 23 § i lagförslaget. I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om hur planen ska göras upp. Enligt vissa sakkunnigyttranden upplevs det att arbetet med att göra upp planen koncentreras enbart till lärare inom småbarnspedagogik och att det inte finns någon vilja att utnyttja socionomernas och barnskötarnas kompetens och kunskaper. Utskottet menar att denna uppfattning är felaktig och framhåller att en person som har behörighet som lärare i småbarnspedagogik visserligen ansvarar för att planen görs upp, men att bestämmelsen uttryckligen säger att planen ska göras upp i samarbete mellan personalen och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. Enligt inkomna yttranden är den individuella planen för småbarnspedagogik i praktiken ett dokument som utvecklas och kompletteras under den tid barnet deltar i småbarnspedagogik. All personal som deltar i omsorgen om barnet bidrar till planen genom sina observationer och uppfattningar. Utskottet ser därför inget behov av att ändra de föreslagna bestämmelserna om den individuella planen för småbarnspedagogik.

Finansieringen av reformen

Enligt propositionen leder reformen inte till några nya uppgifter för kommuner, samkommuner eller privata anordnare av småbarnspedagogik inom denna planeringsperiod, förutom i fråga om datamaterial om småbarnspedagogik, vilket tas upp senare. I övrigt tydliggörs de lagstadgade skyldigheterna genom ändrade bestämmelser utan att de olika aktörernas kostnader ökar. I bestämmelserna om stöd till barn föreslås inga ändringar som orsakar kostnader. Ett separat projekt kommer att startas för dessa ändringar. Vid sidan av datamaterialet och ändringen av personaldimensioneringen har reformen inga kostnadseffekter.

I fråga om ändringen av personaldimensioneringen har sakkunniga lyft fram att det är svårt att göra några kostnadskalkyler. Det är exempelvis omöjligt att bedöma löneutvecklingen fram till slutet av övergångsperioden. I vilket fall måste kommunerna genast när lagen träder i kraft göra upp sina personalplaner med sikte på utgången av övergångsperioden. Sakkunniga har påpekat att lagändringen leder till mer administrativt arbete för kommunerna och till ökat behov av personalutbildning. Likaså måste rutiner justeras och revideras så att de motsvarar lagen. Det är dock svårt att på förhand uppskatta kostnaderna för detta.

Kommunernas företrädare har föreslagit att det föreskrivs om kostnadsersättning för ordnandet av småbarnspedagogik för barn utan hemkommun, eftersom kommunen får statsandel för basservice endast på grundval av de bosatta i kommunen. Dessutom har det föreslagits att det till statsandelslagen fogas en bestämmelse om hur ersättningarna mellan kommuner ska fastställas i en situation där en kommun måste ordna småbarnspedagogik för ett barn som är bosatt i en annan kommun.

De utgifter som följer av skyldigheten att ordna service påverkar enligt uppgift till utskottet kostnadsunderlaget för basservicen, och efter justeringen av kostnadsfördelningen får kommunerna normal ersättning enligt det lagfästa förhållandet mellan stat och kommun. De föreslagna änd-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

ringarna skulle kräva ändring av och nya bestämmelser i lagen om statsandel för kommunal bas-service (1704/2009).

Kulturutskottet ser det som nödvändigt att reformens konsekvenser för kommunens och andra anordnares kostnader bevakas genom tillräckligt ofta återkommande kontroller, särskilt med tanke på den långa övergångsperioden och de stora förändringar i personalstrukturen som eftersträvas och med tanke på att kostnaderna för dessa förändringar kan bli högre än uppskattat.

Reformens konsekvenser för utbildningssystemet

Målsättningen att genom reformen höja utbildningsnivån förutsätter att antalet utbildningsplatser vid högskolorna utökas och omfördelas. Detta genomförs under de första åren inom ramarna för de budgeterade medlen, medan befintliga resurser omallokeras från och med 2022. Undervisnings- och kulturministeriet har kommit överens om att antalet nybörjarplatser vid landets universitet för lärare inom småbarnspedagogik utökas med ettusen.

Kulturutskottet konstaterar att ett fler utbildningsplatser för pedagogie kandidatexamen enligt propositionen skulle innebära en betydande ökning av utbildningen inom pedagogik. Inom pedagogiken utbildas även klasslärare, speciallärare, studiehandledare och specialister i pedagogik och specialpedagogik, och det är inte ändamålsenligt att minska antalet utbildningsplatser inom dessa discipliner. De samlade resurserna för den pedagogiska utbildningen från och med 2022 måste därför omvärderas i samband med de uppdaterade bedömningarna av utvecklingsbehovet.

Kulturutskottet understryker med kraft behovet av utökad pedagogisk kandidatutbildning och annan tilläggsutbildning och fortbildning som anknyter till propositionen. Det gäller samtidigt att beakta den regionala dimensionen. I ett regionalt perspektiv korrelerar beviljandet av studieplats ofta med kommande sysselsättning. Den avsevärda kompetenshöjning som reformen syftar till får inte under övergångsperioden leda till att utbildningsplatserna koncentreras på så sätt att målen för reformen inte uppnås i vissa delar av landet. Enligt sakkunnigutfrågningen är dessutom den fortbildning för lärare inom småbarnspedagogik som vissa regioner erbjuder endast en tillfällig lösning på ett ständigt behov, om man jämför med att permanent examensinriktad utbildning skulle erbjudas. Utskottet vill här lyfta fram vikten av att undervisnings- och kulturministeriet genom styråtgärder säkerställer att de regionala behoven beaktas. Utskottet föreslår ett uttalande om detta. (*Utskottets förslag till uttalande 6*)

I fråga om den svenskspråkiga småbarnspedagogiken kräver reformen likaså tillräckliga satsningar. Enligt yttranden till utskottet har nämligen andelen barnträdgårdslärare som uppfyller behörighetsvillkoren av alla barnträdgårdslärare inom småbarnspedagogiken under hela 2000-talet varierat mellan endast 60 och 80 procent. Samma underskott gäller även barnskötarna. Särskilt svårt har det varit att hitta svenskspråkiga med pedagogie kandidatexamen. Av alla svenskspråkiga barnträdgårdslärare i huvudstadsregionens fyra kommuner uppfyllde hela 36 procent inte behörighetsvillkoren i september 2017.

Propositionen har inga direkta konsekvenser för det totala antalet socionomstuderande. Reformen understryker dock behovet av att granska målen för och innehållet i socionomutbildningen så att den motsvarar målsättningarna för personalstrukturen enligt den nya lagen om småbarnspeda-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

gogik. I propositionen föreslås det inte heller några ändringar i den utbildning som ger behörighet som barnskötare.

I propositionen sägs det att studier för komplettering av behörigheten är ett alternativ för att säkerställa att det inom småbarnspedagogiken finns tillräckligt många anställda med behörighet. Propositionen motsvarar regeringens linje att behörighetsgivande studier borde kunna avläggas mer flexibelt än nu.

Enligt propositionen kan exempelvis de som har pedagogie kandidat-, magister-, licentiat- eller doktorsexamen men saknar studier i småbarnspedagogik ges möjlighet till kompletterande studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen.

Även den som avlagt en socionomexamen inom social- och hälsovård eller en högre yrkeshögskoleexamen vid en yrkeshögskola, men som saknar de småbarnspedagogiska studier som krävs, skulle kunna genomgå relevanta kurser omfattande 60 studiepoäng och därigenom erhålla behörighet som socionom inom småbarnspedagogik.

I förslaget ingår också en möjlighet för familjedagvårdare som har avlagt yrkesexamen för familjedagvårdare eller, från och med den 1 januari 2019, yrkesexamen inom pedagogisk verksamhet och handledning att komplettera sin behörighet och bli barnskötare inom småbarnspedagogiken.

Under sakkunnigutfrågningen har det starkt lyfts fram att det behövs nya och flexibla utbildningslösningar för att säkerställa att reformen inte leder till återvändsgränder för olika personalgruppers karriärutveckling eller till arbetslöshet. Sakkunniga har i fråga om definitionen av föreståndarens behörighet också kritiserat att villkoren inte beaktar den så kallade dualmodellen, det vill säga idén om två likvärdiga högskoleutbildningar, och att reformen glömmar bort socionomutbildningens pedagogiska betydelse och ledarskapsstudier och inte alls erkänner högre yrkeshögskoleexamen som en examen som ger ledarskapsbehörighet.

Det är enligt utskottet nödvändigt att alla personalgrupper ges möjlighet till flexibel tilläggsutbildning och fortbildning som svarar mot de strängare behörighetsvillkoren, samtidigt som man beaktar och erkänner den redan uppnådda kompetensnivån. Utbildningen ska säkerställa att företrädare för olika personalgrupper också i fortsättningen har realistiska möjligheter att avancera inom småbarnspedagogiken.

Utvecklingsforum för utbildningen. Utskottet vill lyfta fram det som i propositionen sägs om att ministeriet tänker bilda ett utvecklingsforum för utbildningarna inom småbarnspedagogik för att sammanjämka yrkesutbildningen, yrkeshögskoleutbildningen och universitetsutbildningen inom småbarnspedagogik. Utskottet understryker att forumets uppgift bland annat är att utveckla och förnya utbildnings- och karriärvägarna inom småbarnspedagogiken för representanter för alla yrkesgrupper. Kulturutskottet ser detta som ytterst viktigt och föreslår ett uttalande i frågan. (**Utskottets förslag till uttalande 7**) Utskottet uppmanar forumet att bland annat bedöma hur den som avlagt högre yrkeshögskoleexamen så smidigt som möjligt kan få tillräcklig pedagogisk tilläggskompetens för att slutföra magisterstudier vid universitet och därigenom få behörighet som föreståndare inom småbarnspedagogik. Likaså bör de som avlagt socionomexamen få tillgång till

Betänkande KuUB 5/2018 rd

flexibla studievägar för att avlägga pedagogisk examen vid universitet, varvid tidigare inhämtad kompetens beaktas och erkänns.

Utskottet understryker att forumets arbete är viktigt inte bara i samband med den nu aktuella reformen utan också i ett bredare perspektiv, exempelvis för aktiva initiativ i anknytning till förändringarna i arbetslivet och de flaskhalsar och omskolningsbehov som dessa förändringar orsakar inom olika branscher.

Lagmotionerna

Kulturutskottet tillstyrker propositionen med ändringar och föreslår att lagmotionerna förkastas.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

7 §. Mångprofessionellt samarbete och utveckling. Grundlagsutskottet bedömer att slutförandet av överföringen mellan förvaltningsområdena innebär att en del viktiga bestämmelser om funktionshindrade barns rättigheter i fortsättningen inte kommer att tillämpas på småbarnspedagogisk verksamhet. Lagförslaget innehåller inga särskilda bestämmelser om skyldighet för den småbarnspedagogiska verksamheten att ordna stödinsatser för barn med funktionsnedsättning eller andra barn med särskilda behov. Lagen måste regelbaserat säkerställa att rätten för barn med funktionsnedsättning att få delta i småbarnspedagogisk verksamhet på lika villkor verkligen fullföljs, anser grundlagsutskottet i sitt utlåtande. Lagen måste också föreskriva om vilka konsekvenser stödinsatser för barn med funktionsnedsättning har för personaldimensioneringen. Sådana ändringar är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kulturutskottet framhåller att socialvård för personer med funktionsnedsättning i dagsläget i första hand ordnas inom ramen för det allmänna servicesystemet enligt vad socialvårdslagen föreskriver (1301/2014). Om en person med funktionsnedsättning inte får lämpliga insatser och tjänster enligt socialvårdslagen eller enligt någon annan lag, ordnas nödvändiga tjänster och stödåtgärder enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987, nedan kallad handikappservice lagen) och den kompletterande förordningen om service och stöd på grund av handikapp (759/1987, nedan kallad handikappserviceförordningen) eller lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977, nedan kallad lagen om utvecklingsstörning).

Lagen om småbarnspedagogik har inga uttryckliga bestämmelser om stödåtgärder eller stödformer. Det betyder att stöd som kräver mycket stor kompetens inom social- och hälsovård i sista hand ordnas på grundval av social- och hälsovårdslagstiftningen för barn med funktionsnedsättning och andra särskilt utsatta barn i småbarnspedagogisk verksamhet. Insatser för att stödja deras funktionsförmåga kan exempelvis ges enligt anvisningar från yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. Åtgärderna vidtas dock med hänsyn till personalens utbildningsbakgrund och bara i den omfattning som det är möjligt med den kompetensen. Det stöd som ges inom småbarnspedagogisk verksamhet är mestadels av pedagogisk karaktär.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Enligt utskottet innebär den nya lagen att stödbehövande barn och familjer fortfarande har rätt att få insatser enligt social- och hälsovårdslagstiftningen, trots att de också deltar i småbarnspedagogisk verksamhet. Lagen ändrar inte på andra sektors skyldigheter att bland annat se till att det finns service för personer med funktionsnedsättning. Trots att socialvårdslagstiftningen inte längre tillämpas på småbarnspedagogisk verksamhet, avbryts inte barnets klientrelation inom social- och hälsovården. Relationen mellan småbarnspedagogisk verksamhet och socialvård bryts alltså inte. Tvärtom innehåller den nya lagen en kraftfull skyldighet för dem att samarbeta.

Till följd av utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår kulturutskottet att 7, 25, 35 och 38 § ändras.

Utskottet föreslår att 7 § 2 mom. får en ny bestämmelse. Den föreskriver att socialvårdslagen (1301/2014), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och det som föreskrivs om social- och hälsovård någon annanstans i lag ska tillämpas på ett barns rätt att få stödåtgärder och service inom social- och hälsovården som stöd för sin utveckling och sitt välbefinnande.

21 §. Grunderna för planen för småbarnspedagogik. Grundlagsutskottet bedömer att Utbildningsstyrelsens rätt enligt 21 § att besluta om grunderna för planen för småbarnspedagogik skulle innebära att Utbildningsstyrelsen i själva verket får omfattande och ganska opreciserad rätt att meddela föreskrifter som också berör kommunerna i deras egenskap av anordnare av servicen. Vidare påpekar grundlagsutskottet att formuleringen ”beslutar” i bemyndigandet syftar på att fatta förvaltningsbeslut. På grund av 80 § i grundlagen och för tydlighetens skull måste bestämmelsen formuleras om till ett bemyndigande att meddela närmare föreskrifter.

Målet med grunderna för småbarnspedagogiken är att genomföra verksamheten på lika grunder i hela landet, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i den föreslagna lagen och att styra kvalitetsutvecklingen inom den småbarnspedagogiska verksamheten, framhåller kulturutskottet. I grunderna anges det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnarna av verksamheten och barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet plus innehållet i barnets individuella plan för småbarnspedagogik. Utbildningsstyrelsen ska bereda grunderna i samråd med de samarbetsparter som behövs. Det är ett etablerat förfarande inom skolvärlden och småbarnspedagogisk verksamhet. Utskottet ser ingen anledning att precisera bemyndigandet.

Däremot föreslår utskottet att 1 mom. ändras så att det är Utbildningsstyrelsen som på grundval av den nya lagen ska bestämma grunderna för planen för småbarnspedagogik. Grunderna för planen är en föreskrift så verbet bestämma passar bättre än besluta.

25 §. Tillräcklig personal. Med hänvisning till kommentarerna till 7 § föreslår utskottet ett tillägg till paragrafen: ”och så att också stödbehoven hos barn med funktionsnedsättning och övriga barn kan tillgodoses”.

35 §. Dimensioneringen av daghemspersonalen. Med hänvisning till kommentarerna till 7 § föreslår utskottet ett tillägg till 2 mom. om barn med funktionsnedsättning som behöver stöd och

Betänkande KuUB 5/2018 rd

en bestämmelse om att ett sådant barns assistent inte ska räknas in i dimensioneringen enligt 1 mom.

38 §. Dimensioneringen av personalen vid familjedaghem. Grundlagsutskottet anser att det föreslagna bemyndigandet i 38 § att utfärda förordning är relativt öppet. Bemyndigandet anger hur många barn som samtidigt får vara placerade i småbarnspedagogisk verksamhet i familjedagvård och hur många barn två eller tre familjedagvårdare högst får ha hand om tillsammans samt vilka behörighetsvillkor som gäller för dem. Bemyndigandebestämmelsen behöver således preciseras (se också GrUU 12/2015 rd, s. 6).

Kulturutskottet preciserar bemyndigandet och föreslår att den första meningen i 1 mom. får följande lydelse: ”I ett familjedaghem ska det i förhållande till antalet barn som deltar i småbarnspedagogik finnas ett tillräckligt antal personer med behörighet som familjedagvårdare enligt denna lag för att de föreskrivna syftena med småbarnspedagogiken ska kunna nås”. Utskottet föreslår att ett skrivfel 1 mom. i den finska lagtexten rättas.

Med hänvisning till kommentarerna till 7 § föreslår utskottet ett tillägg till 2 mom. om barn med funktionsnedsättning som behöver stöd och en bestämmelse om att ett sådant barns assistent inte ska räknas in i dimensioneringen enligt 1 mom.

40 §. Sekretess. Utskottet föreslår att ett skrivfel rättas i 1 mom.

44 §. Anmälningförfarande för privata serviceproducenter. I sin bedömning av skyddet för hemfriden och den anknyttande rätten att inspektera ett verksamhetsställe för småbarnspedagogik har grundlagsutskottet i sin praxis framhållit att 10 § 3 mom. i grundlagen kräver att inspektioner i hemfridsskyddade lokaler måste vara kopplade till ett nödvändighetskrav. Följaktligen måste 44 § ändras till att en bostad bara får inspekteras om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som inspektionen avser. Lagen måste också tillräckligt exakt säga ut vilka de omständigheter med relevans för de grundläggande fri- och rättigheterna är som ska övervakas och som motiverar en inspektion. Det är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

På grund av detta föreslår utskottet att 3 mom. kompletteras. Utrymmen som används för boende av permanent natur ska få inspekteras bara om det är nödvändigt för att garantera att omgivningen är säker och lämpar sig för småbarnspedagogik och om det inte går att kontrollera detta med tillräckligt stor säkerhet genom anmälan eller på grundval av bilagor till en anmälan. Vid inspektionerna ska i övrigt 39 § i förvaltningslagen följas.

47 §. Offentliggörande och utlämnande av registeruppgifter. I fråga om offentliggörande och utlämnande av registeruppgifter enligt 47 § i lagförslaget har grundlagsutskottet med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter ansett att det är av relevans att det i ett så här omfattande webbaserat personregister inte går att söka uppgifter på stora grupper utan till exempel bara genom enskild sökning. Enligt utlåtandet har inskränkningen ansetts vara en fråga om lagstiftningsordning vid mycket omfattande informationstjänst som innehåller uppgifter om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvård (GrUU 32/2008 rd, s. 3). Utskottet anser det viktigt att en avgränsning som är motiverad med avseende på registrets innehåll och ändamål också

Betänkande KuUB 5/2018 rd

införs för utlämnande av uppgifter ur den typen av register som propositionen avser (se GrUU 2/2018 rd, s. 7, och de utlåtanden som nämns där).

Följaktligen föreslår kulturutskottet att 1 mom. får en mening om att uppgifter i den offentliga informationstjänst som avses i paragrafen bara får sökas genom enskilda sökningar med namnet eller registreringsnumret på den registrerade som sökvillkor.

Utskottet föreslår att följande mening i 3 mom. (1 mom. i den finska lagtexten) stryks: ”Bestämmelser om utlämnande av offentliga personuppgifter som inte sker i ett allmänt datanät finns i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet”. Meningen är tänkt att vara informativ, men enligt sakkunniga kan den ge den felaktiga uppfattningen att syftet är att bara tillämpa någon enskild bestämmelse i en allmän lag.

49 §. Förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet. Vid utfrågningen av sakkunniga ansågs det befogat att åtminstone socialnämnden som övervakande myndighet ska höras innan åtal väcks för förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet för att utröna om den övervakande myndigheten i överensstämmelse med god förvaltningssed har väglett och instruerat verksamhetsutövaren att handla rätt.

Kulturutskottet föreslår att det läggs till en mening i slutet av paragrafen om att åklagaren innan åtal väcks ska ge det kollegiala kommunala organ som avses i 50 § tillfälle att yttra sig.

56 §. Förrättande av inspektion. I sitt utlåtande påpekar grundlagsutskottet att det i lagstiftningen om inspektioner som har karaktären av tillsyn bör hänvisas till bestämmelserna i förvaltningslagens 39 § om förfarandet vid inspektioner vid behandlingen av förvaltningsärenden (se t.ex. GrUU 35/2014 rd, s. 3—4, och de utlåtanden som nämns där). Utskottet föreslår ett tillägg om detta i 1 mom. Samtidigt kan det strykas att inspektioner får förrättas utan förhandsanmälan och att det ska föras protokoll över inspektionerna.

Med hänvisning till ett sakkunnigyttrande föreslår utskottet ett tillägg i 2 mom. om att en i bestämmelsen avsedd sakkunnig inte har rätt att utföra sitt uppdrag i utrymmen som används för boende av permanent natur, utom tillsammans med en inspektör som den sakkunnige biträder. I och med att en sakkunnig endast biträder inspektören har den sakkunnige vanligen inga befogenheter att arbeta i hemfridsskyddade lokaler utan att en behörig inspektör är närvarande.

62 §. Ändringssökande i beslut om barnets rätt till småbarnspedagogik och i beslut om antagning till småbarnspedagogik. I sin bedömning av 62 § kom grundlagsutskottet fram till att bestämmelsen innehåller ett besvärsförbud, men att det inte framgår tydligt vilka frågor som ska ingå i förbudet eller vad förbudet grundar sig på. Motiven till lagstiftningsordningen innehåller heller ingen bedömning av överklagandebestämmelserna med avseende på rättssäkerhetsbestämmelsen i grundlagen. Utskottet hänvisar till 21 § i grundlagen och konstaterar att besvärsförbud och förbud mot ändringssökande kräver bestämmelser i lag (se t.ex. GrUU 12/2004 rd, s. 3/II). Grundlagsutskottet anser att kulturutskottet måste ta ställning till om inskränkningarna i rätten att överklaga behövs utifrån att det varken är nödvändigt eller finns någon anledning att i lagen ta in bestämmelser om förbud mot att överklaga faktiska förvaltningsåtgärder. Faktisk förvaltningsverksamhet är undantagen rätten även utan att det finns en särskild bestämmelse om det (se t.ex. GrUU

Betänkande KuUB 5/2018 rd

15/2018 rd, s. 9, och de utlåtanden som nämns där). I lagen om småbarnspedagogik måste följaktligen 62 § preciseras. Det måste klart och tydligt och på korrekt sätt med avseende på 21 § i grundlagen framgå vilka beslut enligt 62 § 1 mom. besvärshörbunden avser. Den här preciseringen är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kulturutskottet föreslår därför att 2 mom. ändras så att förbudet mot ändringssökande stryks. Ändring får sökas i beslut som meddelas om den primära omprövningen enligt 1 mom.

Till följd av den föreslagna ändringen föreslår utskottet att hänvisningen till förvaltningslagen (434/2003) flyttas från 2 mom. till 1 mom.

Kulturutskottet hänvisar till bestämmelserna om kommunens organiseringsansvar i 8 § i kommunallagen (410/2015); enligt paragrafens 2 mom. ska den kommun som har organiseringsansvaret svara för bland annat lika tillgång till tjänster, fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten i fråga om dem samt det sätt som de produceras på. I lagstiftningen om småbarnspedagogik, liksom i annan lagstiftning om undervisningsväsendet och socialväsendet, har det ansetts viktigt att garantera kommunen möjlighet att ordna servicenätet på det sätt kommunen önskar.

I propositionen framhålls det att småbarnspedagogik såvitt möjligt ska ordnas i den form som önskas av barnets föräldrar eller vårdnadshavare. Utskottet understryker att det i lagen om småbarnspedagogik inte föreslås bestämmelser om föräldrarnas rätt att välja den plats där barnet deltar i småbarnspedagogik. Valet av plats ankommer ytterst på kommunen. Detsamma gäller den tid för deltagande i småbarnspedagogisk verksamhet som enligt 19 § mom. 1 mom. fastställs av kommunen efter det att föräldrarna har hörts.

Kulturutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och framhåller särskilt att faktisk förvaltningsverksamhet är undantagen överklaganderätten. Exempelvis är den individuella plan för småbarnspedagogik som görs upp för barnet ett pedagogiskt dokument, och det fattas inget överklagbart beslut om planen.

I 29 § i kommunallagen åläggs kommunen att informera bland andra kommuninvånarna och de som utnyttjar kommunens tjänster om kommunens verksamhet. Kommunen ska ge tillräcklig information om de tjänster som kommunen ordnar. Eftersom kommuninvånarna har rätt att få information om hur och på vilka grunder kommunen ordnar småbarnspedagogisk verksamhet, är det enligt utskottet mycket viktigt att kommunerna minskar behovet av ändringssökande genom tillräcklig och god förhandsinformation.

66 §. Användningssyfte. Enligt 66 § 2 mom. får myndigheterna använda sig av sådana uppgifter om småbarnspedagogiken som ingår i informationsresursen och som är nödvändiga för att de ska kunna utföra sina lagstadgade uppgifter, säger grundlagsutskottet i sitt utlåtande. Om avsikten med bestämmelsen är att ge myndigheterna rätt att få sekretessbelagda och känsliga uppgifter om personers hälsotillstånd, måste den föreslagna regleringen till följd av grundlagens 10 § 1 mom. om skydd för privatlivet och personuppgifter preciseras så att den följer grundlagsutskottets praxis för bestämmelser som rör rätten att få och lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (se även GrUU 15/2018 rd, s. 41, och GrUU 12/2014 rd, s. 3). Sådana ändringar är ett villkor för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Kulturutskottet föreslår att 2 mom. får följande lydelse: ”Myndigheterna får använda sig av sådana uppgifter i informationsresursen som de behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter. De uppgifter som ingår i informationsresursen får dessutom användas för att utvärdera, föra statistik över, hålla sig à jour med och bedriva forskning i småbarnspedagogik.”

67 §. Personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträde för informationsresursen. Enligt ett sakkunnigyttrande har Utbildningsstyrelsen många skyldigheter och dessutom prövningsrätt när det gäller att lämna ut uppgifter och därför uppgifter som hör till den personuppgiftsansvarige. Följaktligen kan Utbildningsstyrelsen betraktas som gemensamt personuppgiftsansvarig enligt artikel 26 i dataskyddsförordningen. Enligt lagförslaget ska Utbildningsstyrelsen bland annat svara för att behandlingen är säker och informationsresursen bevaras och för att de registrerades rättigheter tillgodoses. Vidare ingår det beslutsprövning i ansvaret för att se till att uppgifter lämnas ut lagenligt ur informationsresursen, enligt yttrandet.

I överensstämmelse med yttrandet föreslår kulturutskottet att paragrafrubriken och 1 mom. ändras för att det ska framgå att Utbildningsstyrelsen är gemensamt personuppgiftsansvarig. Utskottet preciserar den personuppgiftsansvariges skyldigheter i 1 mom.

Vidare föreslår utskottet att det i 2 mom. stryks att Utbildningsstyrelsen behandlar uppgifter. Dessutom gör utskottet två tekniska ändringar.

70 §. Uppgifter som gäller småbarnspedagogiken. I grundlagsutskottets utlåtande sägs det att regeringen i motiven till lagstiftningsordningen framhåller att de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i dataskyddsförordningen inte kommer att lagras i informationsresursen. Sådana uppgifter behandlas inte heller med stöd av lagstiftningen om informationsresursen. Enligt 70 § 3 mom. 5 punkten i lagen om småbarnspedagogik införs uppgifter om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik, grund för den och användningsvillkor i informationsresursen. Enligt propositionen avser detta den lagstadgade grunden för småbarnspedagogik och att uppgifter om detta lagras i informationsresursen specificerade efter momenten i 12 § (s. 128). Mer omfattande småbarnspedagogisk verksamhet ska enligt 12 § 3 och 4 mom. ordnas om det behövs för barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av omständigheter i familjen eller om det i övrigt är befogat med hänsyn till barnets bästa. Mer omfattande småbarnspedagogisk verksamhet kan också behövas om någon familjemedlem har drabbats av sjukdom. Enligt utskottet förefaller det således uppenbart att informationsresursen kan innehålla åtminstone information om hälsotillstånd. Grundlagsutskottet understryker vikten av den reglering som regeringen gått in för, nämligen att dels uppgifter om ett barns behov av stöd, stödåtgärder och hur de har genomförts, dels bedömningar av barnets personliga egenskaper och planer för småbarnspedagogik är sekretessbelagda. Behandlingen av sådana uppgifter kan enligt utskottet innefatta så stora risker att de i första hand måste bedömas som känslig information.

Kulturutskottet föreslår att 3 mom. 5 punkten ändras till att bara omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik räknat i timmar och uppgifter om hur den används får lagras. Därmed innehåller punkten inga känsliga uppgifter. När lagstiftning om det samlade stödet till småbarnspedagogiken startar kan det hända att det kommer fram behov av nya uppgifter. I den nya situationen måste man därför omvärdera om uppgifterna är känsliga och vad behandlingen grundar sig på utifrån dataskyddsförordningen och den kommande nationella dataskyddslagen.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

71 §. Kontroll av uppgifter i andra informationskällor. Grundlagsutskottet påpekar att 71 § innehåller en bestämmelse om kontroll av identifikations- och kontaktuppgifter i andra informationskällor och att syftet med bestämmelsen är oklart. Kulturutskottet måste se över syftet med bestämmelsen och precisera den, om det är nödvändigt. Grundlagsutskottet påminner om att bestämmelsen med den nuvarande formuleringen inte ger någon rätt att få sekretessbelagda uppgifter.

Enligt 51 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster får uppgifter som lämnats ut ur befolkningsdatasystemet bara användas för det syfte som de har lämnats ut för. Uppgifter får lämnas vidare eller i övrigt lämnas ut till utomstående endast om det föreskrivs om detta i lag eller om registerförvaltningsmyndigheten har gett tillstånd till det. Verbet ”kontrollera” som används i paragrafen beskriver den verkliga databehandlingsåtgärd som avses i paragrafen.

För tydlighetens skull föreslår utskottet trots det att paragrafen får en bestämmelse om rätt att till informationsresursen få nödvändiga identifikations- och kontaktuppgifter ur studentnummerregistret för att uppgifterna ska kunna kontrolleras.

75 §. Övergångsbestämmelse som gäller personalen. I 4 mom. föreslås det i fråga om närvårdare att den är behöriga för barnskötaruppgifter inom småbarnspedagogik som innan lagen träder i kraft av Utbildningsstyrelsen har fått ett villkorligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som närvårdare och får ett slutligt beslut om erkännande. Fristen för beslut om erkännande är den 31 december 2021.

Enligt uppgifter till utskottet måste det för jämlikhetens skull införas likadana bestämmelser om behörighet för anställning som barnträdgårdslärare och specialbarnträdgårdslärare.

Därför föreslår utskottet att 1 och 3 mom. kompletteras med likadana bestämmelser som nu ingår i 4 mom., det vill säga vilka effekter ett beslut av Utbildningsstyrelsen om erkännande av yrkeskvalifikationer har på behörigheten att arbeta som barnträdgårdslärare (1 mom.) och specialbarnträdgårdslärare (3 mom.). Dessutom har utskottet informerats om att femårsregeln för giltighetstiden för ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer kan strykas i 4 mom. Det är motiverat eftersom de som fått ett sådant beslut i ett myndighetsbeslut har ansetts vara behöriga att inom småbarnspedagogisk verksamhet arbeta med uppgifter som anges i 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården och eftersom behörigheten inte kan ifrågasättas, och detta går att bevisa entydigt i efterskott.

Kulturutskottet föreslår att femårsregeln för giltighetstiden för ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer stryks i 4 mom. Dessutom föreslår utskottet att det i momentet görs tekniska justeringar och en rättelse av ett skrivfel i den finska lagtexten.

Lagförslag 5

3 §. Val av vårdform. Utskottet föreslår att lagförslag 5 kompletteras med en del tekniska ändringar eftersom paragrafnumreringen i lagen om småbarnspedagogik har ändrats.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Hänvisningarna i 1 mom. ska därför vara 12 § 1—4 mom. och 12 § 5 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

4 §. Vårdpenning. Med hänvisning till det som utskottet säger om 3 § ska hänvisningarna vara 12 § 1 mom. och 12 § 5 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

Vidare föreslår utskottet att hänvisningen i 4 mom. ska hänvisa till 12 § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

4 a §. Beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som påverkar nivån på stödet för privat vård av barn. Med hänvisning till det som utskottet säger om 3 § ska hänvisningen vara 12 § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

5 §. Vårdtillägg. Med hänvisning till det som utskottet säger om 3 § ska hänvisningen i 3 mom. vara 12 § mom. i lagen om småbarnspedagogik.

22 §. Ändringssökande. Med hänvisning till det som utskottet säger om 3 § ska hänvisningarna i 4 mom. vara 12 § 4 mom. och 62 § i lagen om småbarnspedagogik.

23 §. Skyldighet att lämna uppgifter. Med hänvisning till det som utskottet säger om 3 § ska hänvisningen i 2 mom. 1 punkten vara 1 § 2 mom. 1 och 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik.

Ingressen. Utskottet föreslår att de ändrade paragraferna nämns i ingressen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—4 i proposition RP 40/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 5 i proposition RP 40/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 62/2017 rd, LM 16/2018 rd och LM 17/2018 rd.

Riksdagen godkänner sju uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om småbarnspedagogik

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om barns rätt till småbarnspedagogik, anordnande och tillhandahållande av småbarnspedagogik och en informationsresurs inom småbarnspedagogiken.

Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är

- 1) daghemsverksamhet, som ordnas på daghem,
- 2) familjedagvård, som ordnas i familjedaghem,
- 3) öppen småbarnspedagogisk verksamhet, som ordnas på något ställe som lämpar sig för sådan verksamhet

Denna lag tillämpas på daghemsverksamhet och familjedagvård som ordnas eller tillhandahålls av en kommun, samkommun eller någon privat serviceproducent. Daghemsverksamhet eller familjedagvård som avses i denna lag får ordnas eller produceras för anordaren av en kommun, samkommun eller en sådan privat serviceproducent som avses i kap. 9.

En kommun eller samkommun kan därtill ordna öppen småbarnspedagogisk verksamhet enligt det behov som råder inom dess område genom att själv tillhandahålla verksamheten eller skaffa den av en sådan producent som avses i mom. 3.. Utöver vad som föreskrivs i detta kapitel tillämpas på anordnande och produktion av öppen småbarnspedagogisk verksamhet bestämmelserna i 4, 10—11, 20—22 och 24 § samt 10—11 kap. och 63—64 § i denna lag.

Rätt till småbarnspedagogik har barn som inte ännu är läropliktiga samt, då särskilda omständigheter så kräver, även äldre barn.

Bestämmelser om förskoleundervisning finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998). Det allmänna ska se till att varje barn kan delta i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning. På förskoleundervisning som ordnas på ett daghem tillämpas bestämmelserna om gruppstorlekar och om dimensionering av personalen i denna lag. Därtill tillämpas

Betänkande KuUB 5/2018 rd

bestämmelserna i 55—58 § på tillsynen av sådan förskoleundervisning som ordnas på ett daghem.

2 §

Definition

Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas.

3 §

Syftet med småbarnspedagogiken

Syftet med småbarnspedagogiken som avses i denna lag är att

- 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,
- 2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,
- 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,
- 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg,
- 5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,
- 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likställdhet, jämställdheten mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,
- 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,
- 8) utveckla barnets förmåga till samarverkan och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingsätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,
- 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,
- 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

I öppen småbarnspedagogisk verksamhet iakttas bestämmelserna i 1 mom. på ett sätt som är lämpligt för verksamheten.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

2 kap.

Anordnande av småbarnspedagogik

4 §

Barnets bästa

Vid planering och anordnande eller tillhandahållande av samt beslutsfattande som gäller småbarnspedagogik ska man i första hand se till barnets bästa.

5 §

Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik

Kommunen ska ordna sådan småbarnspedagogik som föreskrivs i denna lag i den omfattning och i form av sådan verksamhet som det behov som föreligger i kommunen förutsätter.

Kommunen kan ordna småbarnspedagogik i enlighet med bestämmelserna i 8 och 9 § i kommunallagen (410/2015). Vid anskaffning av service från någon annan serviceproducent ska kommunen eller samkommunen försäkra sig om att servicen motsvarar den nivå som krävs av motsvarande kommunala verksamhet.

Inom småbarnspedagogiken kan man ge en serviceanvändare en sådan servicesedel som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009). Kommuner och samkommuner är skyldiga att betala en privat serviceproducent ersättning för tjänster inom småbarnspedagogiken endast till av kommunen eller samkommunen angivna personer och, när en servicesedel används, betala en serviceproducent som kommunen eller samkommunen godkänt en ersättning som högst motsvarar värdet på servicesedeln.

Kommunen ska eftersträva att ordna småbarnspedagogik nära dem som anlitar tjänsten med beaktande av hur bosättningen är förlagd och trafikförbindelserna. Daghemmets verksamhet under kalenderåret och dess öppethållningstid under dygnet ska ordnas i enlighet med behovet på orten.

6 §

Kommunens skyldighet att ordna småbarnspedagogik som grundar sig på var barnet bor eller vistas

Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn vars hemkommun den är enligt lagen om hemkommun (201/1994).

Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn som på grund av sina vårdnadshavares arbete, studier, sjukdom eller motsvarande skäl är bosatt i kommunen, även om barnet inte har någon hemkommun i Finland eller ifall barnets hemkommun enligt kommunallagen är någon annan kommun.

I brådskande fall eller när omständigheterna annars kräver det ska kommunen se till att småbarnspedagogik ordnas även för andra barn som vistas i kommunen än kommuninvånarna.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Kommunen kan ordna småbarnspedagogik för ett barn som bor i en annan kommun även i andra fall än de som avses i 1—3 mom.

7 §

Mångprofessionellt samarbete och utveckling

Kommunen ska vid anordnandet av småbarnspedagogik samarbeta med de instanser som ansvarar för undervisning, idrott och kultur, barnskydd och annan socialvård, rådgivningsverksamhet och övrig hälsovård samt andra behövliga aktörer.

På ett barns rätt att få stödåtgärder och service inom social- och hälsovården till stöd för sin utveckling och sin välfärd tillämpas socialvårdslagen (1301/2014), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och det som föreskrivs om social- och hälsovård någon annanstans i lag. En anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet ska vid behov samarbeta med motsvarande aktörer inom social- och hälsovården för att bedöma, planera och ge det stöd och den servicehelhet barnet behöver. Bestämmelser om kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet ingår i 35 § i socialvårdslagen (1301/2014).

Anordnare och producenter av småbarnspedagogisk verksamhet kan utveckla sin verksamhet i samverkan med kommunen och andra anordnare av samt läroanstalter inom, forskningsinstitut för och organisationer inom småbarnspedagogik.

8 §

Språk inom småbarnspedagogiken

Kommunen ska se till att varje barn kan få småbarnspedagogik på sitt modersmål, finska eller svenska, eller samiska enligt 3 § 1 mom. i den samiska språklagen (1086/2003).

I tvåspråkiga kommuner och i samkommuner som omfattar tvåspråkiga eller både finsk- och svenskspråkiga kommuner ska småbarnspedagogik ordnas på kommunens och samkommunens båda språk så att serviceanvändaren blir betjänad på det språk han eller hon väljer, antingen finska eller svenska.

9 §

Den dagliga småbarnspedagogiken

Småbarnspedagogiken för ett barn får i regel pågå högst pågå tio timmar utan avbrott per dag, med undantag för skiftesvård där den dagliga tiden ska vara i enlighet med barnets behov.

10 §

Den småbarnspedagogiska miljön

Den småbarnspedagogiska miljön ska vara utvecklande, främja *lärande* och vara hälsosam och trygg med beaktande av barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Barnen ska skyd-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

das från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas.

11 §

Kost och bespisning

Ett barn som deltar i småbarnspedagogik ska erbjudas hälsosam och lämplig kost som fyller barnets näringsbehov, om inte annat följer av karaktären på den småbarnspedagogiska verksamheten som ordnas på något annat ställe än på ett daghem eller i familjedagvård. Bespisningen ska vara ordnad och handledd för alla barn som är på plats.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte kliniska näringspreparat eller därmed jämförbara produkter som ersätts med stöd av sjukförsäkringslagen (1224/2004), ej heller bekostande av livsmedel då småbarnspedagogik ordnas för familjens barn i deras eget hem.

3 kap.

Rätt till småbarnspedagogisk verksamhet

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i 20 timmar småbarnspedagogik i veckan på en sådan av kommunen anordnad plats som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken en sådan faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogiken ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar på heltid, studerar, verkar som företagare eller är sysselsatta på heltid i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller pensioneras.

Barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet arbetar på deltid eller tillfälligt deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller något annat motsvarande skäl.

För barnet ska anordnas småbarnspedagogik i heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa.

Oberoende vad som föreskrivs i 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervis-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

ningen eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas enligt behov om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.

13 §

Anordnade av skiftesvård inom småbarnspedagogiken

Skiftesvård ordnas på kvällstid, nattetid, veckoslut och söckenhelger och andra helger på daghem eller i familjevård. Skiftesvård ska ordnas för barn som behöver detta på grund av förälders eller andra vårdnadshavarens arbete eller studier.

14 §

Anordnande av vård och småbarnspedagogik med hjälp av stöd för hemvård eller privat vård av barn

Föräldrarna till eller någon annan vårdnadshavare för ett barn vilka inte väljer en sådan av kommunen ordnad plats inom småbarnspedagogiken som avses i 12 § har för vården eller anordnandet av barnets vård eller småbarnspedagogik på något annat sätt rätt till stöd enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) så som närmare bestäms i den lagen.

15 §

Bibehållande av samma plats inom småbarnspedagogiken

Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår även om barnet inte deltar i småbarnspedagogik under de avsnitt av faderskapspenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § i sjukförsäkringslagen. Frånvaro som beror på avsnitt av faderskapspenningsperioden ska anmälas till daghemmet eller familjedaghemmet senast två veckor innan den planerade perioden inleds. Rätten till samma plats inom småbarnspedagogiken kvarstår på daghemmet och om möjligt i familjedagvården, om barnets tid inom småbarnspedagogiken ändras på det sätt som anges i 12 § 1—4 mom.

4 kap.

Bestämmelser gällande praxis

16 §

Handledning och rådgivning

Kommunen ska ordna rådgivning och handledning för föräldrarna eller andra vårdnadshavare till barn i småbarnspedagogik till de tjänster inom småbarnspedagogiken som står till buds för dem. I vägledningen ska man utreda de olika formerna av småbarnspedagogisk verksamhet och

Betänkande KuUB 5/2018 rd

de alternativ som står till buds samt övriga omständigheter som påverkar anordnandet av småbarnspedagogik för barnet.

17 §

Ansökan

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare som önskar en sådan plats inom småbarnspedagogiken för barnet som kommunen ordnar enligt 12 §, ska göra en ansökan om detta senast fyra månader innan barnet behöver platsen.

Ifall behovet av småbarnspedagogik beror på sysselsättning, studier, utbildning eller flytt till någon annan kommun på grund av arbete eller studier och det inte är möjligt att förutsäga när behovet uppstår, ska ansökan om en plats inom småbarnspedagogiken göras så snart som möjligt, dock senast två veckor innan barnet behöver platsen.

Kommunen är skyldig att ordna småbarnspedagogik inom loppet av den tid som avses i 1 och 2 mom. senast från och med den dag då barnet behöver platsen. Småbarnspedagogiken ska om möjligt ordnas i den form barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare önskar.

Ifall behovet av småbarnspedagogik hos ett barn som är i småbarnspedagogik utvidgas på ett oförutsett sätt så som föreskrivs i 12 § 2 eller 3 mom., ska kommunen dock omedelbart efter det att det ändrade behovet har kommit kommunen till känna ordna en plats inom småbarnspedagogiken som fyller det utvidgade behovet.

18 §

Beslut eller avtal om anordnande av småbarnspedagogik

Deltagande i daghemsverksamhet eller familjedagvård i enlighet med denna lag ska grunda sig på ett beslut av kommunen eller på ett skriftligt avtal mellan serviceproducenten och klienten eller på vardera.

19 §

Praxis gällande rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska erbjuda barn som omfattas av den rätt till småbarnspedagogik som avses i 12 § 1 mom. möjlighet att enligt barnets föräldrars eller andra vårdnadshavares beslut delta i småbarnspedagogik antingen i verksamhet som ordnas dagligen eller under en del av veckan. Kommunen ska inom utsatt tid sedan barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare har hörts fatta närmare beslut om regelbundna tider för den småbarnspedagogiska verksamheten för varje barn.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska inom de tidsfrister som kommunen bestämmer tillhandahålla en utredning över förutsättningarna för småbarnspedagogik som är mer omfattande än 1 mom. föreskriver. Därtill kan kommunen på grundad anledning även vid andra tidpunkter kräva att en ovan nämnd utredning tillhandahålls. Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska genast meddela kommunen om väsentliga förändringar som påverkar omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

20 §

Delaktighet och inflytande

Vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogik för ett barn ska barnets åsikter och önskemål redas ut och beaktas i enlighet med barnets ålder och utveckling.

Barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken för barnet.

Barnen och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare ska vid verksamhetsstället regelbundet ges möjlighet att delta i planeringen och utvärderingen av småbarnspedagogiken.

5 kap.

Planering och utvärdering av småbarnspedagogiken

21 §

Grunderna för planen för småbarnspedagogik

Utgående från denna lag **bestämmer** Utbildningsstyrelsen ~~ett~~ grunderna för planen för småbarnspedagogik.

Målet med grunderna för planen för småbarnspedagogik är att främja genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten på lika grunder i hela landet, uppfylla de mål för småbarnspedagogiken som föreskrivs i denna lag samt styra kvalitetsutvecklingen inom småbarnspedagogiken. I grunderna definieras det centrala innehållet i småbarnspedagogiken, samarbetet mellan anordnarna av verksamheten och barnens föräldrar eller andra vårdnadshavare, det mångprofessionella samarbetet samt innehållet i barnets individuella plan för småbarnspedagogik. Utbildningsstyrelsen bereder grunderna i samråd med behövliga samarbetsparter.

22 §

Lokala planer för småbarnspedagogik

Kommuner, samkommuner och privata serviceproducenter ska med utgångspunkt i grunderna för den riksomfattande planen för småbarnspedagogik utarbeta lokala planer för småbarnspedagogik. Planerna kan utarbetas enligt serviceproducent, enhet, grupp eller verksamhetsform, och de ska beakta pedagogiska prioriteringar och andra aspekter som är av betydelse med tanke på anordnandet av småbarnspedagogiken så att de kompletterar de riksomfattande grunderna för småbarnspedagogik. Flera kommuner kan göra upp en gemensam plan.

I den lokala planen ska man beakta samarbetet mellan de myndigheter som ansvarar för verkställigheten av uppgifter inom småbarnspedagogiken, undervisningen samt social- och hälsovården samt övriga samarbetspartners som avses i 7 § och skapa de samarbetsstrukturer som behövs.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

23 §

Barnets individuella plan för småbarnspedagogik

För varje barn på ett daghem eller i familjedagvård ska en individuell plan för småbarnspedagogik göras upp utgående från genomförandet av barnets fostran, undervisning och vård. Den individuella planen ska ange målen för småbarnspedagogiken på ett sätt som stöder barnets utveckling, *lärande* och välbefinnande samt åtgärderna för att uppnå målen. Dessutom antecknas barnets behov av stöd, stödåtgärder och hur de ska genomföras i planen.

Den individuella planen för småbarnspedagogik för varje barn görs upp i samarbete mellan personalen och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. Utarbetandet av den deltar de anställda som ansvarar för barnets undervisning, fostran och vård. På daghemmen ansvarar en person som har behörighet som lärare i småbarnspedagogik för utarbetandet av den. Vid behov deltar speciallärare i småbarnspedagogik i bedömningen av barnets behov av stöd, stödåtgärder eller genomförandet av dem. Kunnandet hos en socionom inom småbarnspedagogik kan utnyttjas i synnerhet i fråga om kännedomen om servicesystemet för barn och familjer. Barnets åsikt ska utredas och den ska beaktas när planen görs upp. Övriga myndigheter, sakkunniga och andra behövliga parter som stöder barnets utveckling och lärande kan delta i uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik. Om bedömningen av stödbehovet kräver sådan expertis som finns hos social- och hälsovårdsmyndigheter, ska dessa på begäran av anordnaren av småbarnspedagogiken delta i bedömningen.

Minst en gång om året ska barnets individuella plan för småbarnspedagogik, barnets behov av stöd, hur väl det räcker till och hur ändamålsenligt det är samt genomförandet av planen utvärderas och justeras. Om barnets behov så kräver ska det göras oftare.

24 §

Utvärdering av småbarnspedagogiken

Syftet med utvärderingen av småbarnspedagogiken är att trygga att syftet med denna lag uppfylls, stödja utvecklandet av småbarnspedagogiken och främja förutsättningarna för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Den som anordnar småbarnspedagogik ska utvärdera sin verksamhet samt delta i utomstående utvärdering av sin verksamhet.

De centrala resultaten av utvärderingarna ska publiceras.

6 kap.

Personal och behörighetsvillkor

25 §

Tillräckligt personal

Kommunen, samkommunen eller den privata serviceproducenten ska se till att det finns tillräckligt med sådan personal som uppfyller respektive behörighetsvillkor som avses i detta kapitel

Betänkande KuUB 5/2018 rd

inom småbarnspedagogiken, så att syftet med småbarnspedagogiken kan uppnås och så att också stödbehoven hos barn med funktionsnedsättning och övriga barn kan tillgodoses. Kommunen ska i den utsträckning som motsvarar behovet inom småbarnspedagogik ha tillgång till tjänster av en speciallärare i småbarnspedagogik. Därtill kan det inom småbarnspedagogiken med beaktande av barnens behov och målen med småbarnspedagogiken även finnas annan personal. Ett sådant daghem som avses i 1 § ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

26 §

Lärare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik är minst pedagogie kandidatexamen som innehåller sådana studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik, om vilka närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet, eller som har kompletterats med sådana studier.

27 §

Socionom inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som socionom inom småbarnspedagogik är minst yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området som innehåller studier som omfattar minst 60 studiepoäng i studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik, om vilka närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning av statsrådet, eller socionomexamen som har kompletterats med sådana studier.

28 §

Barnskötare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgiften som barnskötare inom småbarnspedagogik är grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, en lämplig grundexamen inom hälsovård och det sociala området eller någon annan motsvarande lämplig examen där det ingår eller som kompletterats med tillräckligt omfattande examensdelar i vård, fostran och undervisning av barn.

Närmare bestämmelser om sådana lämpliga examina och tillräckligt omfattande examensdelar som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

29 §

Familjedagvårdare

Behörighetsvillkoren för uppgifterna som familjedagvårdare är för uppgiften lämplig yrkesexamen eller någon annan för området lämplig utbildning.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

30 §

Speciallärare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som speciallärare i småbarnspedagogik är

1) behörighet för uppgiften som lärare i småbarnspedagogik och utöver examen avlagda studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter som speciallärare. Närmare bestämmelser gällande dessa studier utfärdas genom förordning av statsrådet.

2) pedagogie magisterexamen med specialpedagogik som huvudämne (utbildning till speciallärare inom småbarnspedagogik).

31 §

Daghemsföreståndare

Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26 eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

32 §

Behörighet för personal vid steinerpedagogiska daghem

Av steinerpedagoger inom småbarnspedagogik krävs att deras studier med inriktning på småbarnspedagogik är minst lika omfattande som sådana studier som ger behörighet enligt 26 §. Innan en studieplan för steinerpedagoger med inriktning på småbarnspedagogik får tas i bruk eller väsentliga ändringar i en sådan plan får företas, krävs Utbildningsstyrelsens godkännande.

Utöver vad som föreskrivs om behörigheter i denna lag, är även den som har fullföljt sådana steinerpedagogiska studier med inriktning på småbarnspedagogik som avses i 1 mom. behörig för sådana uppgifter vid ett daghem där småbarnspedagogiken ordnas enligt steinerpedagogiska principer, för vilka det krävs behörighet enligt 26 §.

33 §

Tillfälliga avvikelser från behörighetsvillkoren

Om det inte står att finna någon att anställa som har den behörighet för respektive uppgift som avses i 26—31 §, får för högst ett år i sänder anställas en person som på basis av de studier han eller hon avlagt har tillräckliga förutsättningar för att sköta uppgiften.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

7 kap.

Dimensionering av personalen, personalens sammansättning och fortbildning

34 §

Gruppbildningen inom småbarnspedagogiken

Grupperna inom småbarnspedagogiken ska bildas och lokalerna planeras och användas så att det syfte som föreskrivs för småbarnspedagogiken kan uppnås.

35 §

Dimensioneringen av daghemspersonalen

På ett daghem ska det finnas ett tillräckligt antal anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som i relation till antalet barn, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar i småbarnspedagogik har yrkesmässig behörighet som lärare, socionom eller barnskötare. Närmare bestämmelser om dimensioneringen av personalen får utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen föreskrivs särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år samt särskilda relationstal för barn under tre år och särskilda relationstal för dem som deltar i småbarnspedagogik mindre än fem timmar om dagen samt om småbarnspedagogik som ordnas minst fem timmar per dag för barn som fyllt tre år.

Om det på ett daghem finns ett eller flera barn **med funktionsnedsättning eller barn som i övrigt behöver stöd**, ska detta beaktas i antalet anställda enligt 1 mom., om det inte finns en assistent för sådana barn på daghemmet. **Assistenter ska inte räknas in i dimensioneringen enligt 1 mom.**

I en daghemsgrupp får samtidigt högst ett sådant antal barn som motsvarar tre sådana anställda i småbarnspedagogiska uppgifter som avses i 1 mom.

36 §

Avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet

Daghemmet får göra undantag från relationstalen enligt 35 §, om det genomsnittliga antalet dagar som barnen deltar i småbarnspedagogiken kontinuerligt är avsevärt lägre än antalet verksamhetsdagar. Undantag får göras genom att antalet barn på daghemmet endast kortvarigt överstiger det antal som anges enligt respektive relationstal.

Därutöver får daghemmet tillfälligt och kortvarigt avvika från de relationstal som avses i 35 § när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

37 §

Daghemspersonalens sammansättning

Av den daghemspersonal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som avses i 35 § 1 mom. ska minst två tredjedelar ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik, och minst hälften av de senare ska ha behörighet som lärare i småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha barnskötarbehörighet.

38 §

Dimensionering av personalen vid familjedaghem

I ett familjedaghem ska det i förhållande till antalet barn finnas ett tillräckligt antal personer som har behörighet som familjedagvårdare enligt denna lag **för att de föreskrivna syftena med småbarnspedagogiken ska kunna nås**. Bestämmelser om antalet barn som samtidigt får småbarnspedagogik i ett familjedaghem utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen kan man även bestämma det maximala antalet barn som två eller tre familjedagvårdare tillsammans får sköta och om deras behörighetsvillkor.

Om det i ett familjedaghem finns ett eller flera barn med funktionsnedsättning eller barn som **i övrigt** behöver stöd, ska detta beaktas i antalet barn eller antalet anställda i småbarnspedagogiska uppgifter, om det inte finns en assistent för sådana barn på daghemmet. **Assistenter ska inte räknas in i dimensioneringen enligt 1 mom.**

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på anordnade av familjedagvård för familjens barn i deras eget hem.

39 §

Fortbildning

Anordnare och producenter av småbarnspedagogiska tjänster ska se till att personalen inom småbarnspedagogiken i tillräckligt hög grad deltar i fortbildning som upprätthåller och utvecklar deras yrkesskicklighet. Genomförandet av och genomslaget för fortbildningen ska följas upp och utvärderas.

Närmare bestämmelser om fortbildningens innehåll omfattning, anordnande, uppföljning och utvärdering får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

8 kap.

Sekretess samt utbyte av uppgifter

40 §

Sekretess

Bestämmelserna om sekretess och om en parts rätt ~~till samt rätt~~ att ta del av en handling samt om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ur en handling i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) ska även tillämpas på småbarnspedagogik som ordnas av privata serviceproducenter.

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet är sådana uppgifter som gäller ett barns behov av stöd, stödåtgärder och uppgifter om genomförandet av dem samt bedömningar av barnets personliga egenskaper sekretessbelagda.

Barnets individuella plan som avses i 23 § i denna lag är sekretessbelagd.

41 §

Undantag från sekretessen

Trots sekretessbestämmelserna har en anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet rätt att avgiftsfritt få sådana uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik för ett barn från myndigheter inom utbildningssektorn, myndigheter inom social- och hälsovårdssektorn, övriga producenter som erbjuder tjänster inom småbarnspedagogisk verksamhet, social- och hälsovård samt övriga yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården.

De personer som ansvarar för barnets småbarnspedagogik och behov av stöd, de personer som deltar i utvärderingen av behovet av stödåtgärder eller för genomförandet av stödåtgärderna eller utvärderingen av dem har trots sekretessbestämmelserna rätt att få och att lämna sådana uppgifter till varandra och till anordnaren av småbarnspedagogiken om barnet som är nödvändiga för anordnandet av småbarnspedagogik och utvärderingen av stöd för barnet.

Om ett barn övergår till småbarnspedagogik som ordnas av någon annan anordnare av småbarnspedagogik enligt denna lag, eller till förskoleundervisning eller grundläggande utbildning som ordnas enligt lagen om grundläggande utbildning, ska den tidigare anordnaren av småbarnspedagogik trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna sådana uppgifter om barnet som är nödvändiga med tanke på anordnandet av småbarnspedagogik för barnet till den nya anordnaren av småbarnspedagogik eller till anordnaren av förskoleundervisning respektive grundläggande utbildning. Motsvarande uppgifter får även överlämnas på begäran av en anordnare av småbarnspedagogik, förskoleundervisning eller grundläggande utbildning.

Den som fullgör sådana uppgifter som avses i denna lag har, oavsett skyldigheten att iaktta sekretess, rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Uppgifter ur sådana register som ska bildas för att sköta uppgifter enligt denna lag får lämnas ut med hjälp av teknisk anslutning till den som har rätt att få uppgifterna. Innan den tekniska anslutningen öppnas ska den som överlåter uppgifterna se till att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

42 §

Rätt att få uppgifter för planering, utvärdering och tillsyn

En anordnare av småbarnspedagogik har vid fullgörandet av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådan statistik och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av småbarnspedagogiken.

Anordnaren och producenter av småbarnspedagogik ska på begäran avgiftsfritt lämna de statliga och kommunala myndigheter som ansvarar för småbarnspedagogiken de uppgifter som behövs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning gällande småbarnspedagogik.

Trots sekretessbestämmelserna har de tillsynsmyndigheter som avses i 52 § rätt att av anordnare och producent av småbarnspedagogik och av varandra avgiftsfritt få de uppgifter och utredningar som de behöver för att kunna fullgöra sina uppgifter.

9 kap.

Privata serviceproducenters småbarnspedagogik

43 §

Privat småbarnspedagogik

Med privat småbarnspedagogik avses sådan småbarnspedagogik som en enskild person, en sammanslutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag bildat av ett offentligt samfund tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. En producent av privata tjänster ansvarar för att en sådan servicehelhet som på basis av ett avtal eller ett förvaltningsbeslut ordnas för en klient uppfyller de krav som ställs på det.

Serviceproducenten ska uppfylla följande allmänna villkor:

1) serviceproducenten får inte ha försatts i konkurs och, om det är frågan om en enskild person, så har han eller hon fyllt 18 år och har inte begränsad handlingsbehörighet och har inte meddelats näringsförbud,

2) serviceproducenten får inte ha utövat bestämmande inflytande i en sammanslutning som under de tre senaste åren försatts i konkurs,

3) serviceproducenten får inte ha några skatteskulder eller andra offentliga skulder på utsökning eller skulder som har återsänts från utsökningen med ett medellöshetsintyg eller några andra försummade skyldigheter som hänför sig till skatter, lagstadgade pensionsförsäkrings-, olycksfallsförsäkrings- eller arbetslöshetsförsäkringsavgifter eller andra skulder som indrivs genom utsökning och som med avseende på serviceproducentens betalningsförmåga är mer än obetydliga, som äventyrar dennes tillförlitlighet.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

4) serviceproducenten får inte i sin tidigare verksamhet ha konstaterats ha allvarliga brister i fråga om klientsäkerhet, och, om sådana brister förekommit, så har tillsynsmyndigheternas tidigare anmärkningar och påbud lett till att bristerna rättats till och missförhållandena undanröjts.

Angående de villkor som avses i 1 mom. 2—4 punkterna ska serviceproducenten ges tillfälle att visa att villkoren uppfylls.

Vad som föreskrivs om serviceproducenten i 1 och 2 mom. ovan gäller även den som på grundval av äganderätt, avtal eller andra arrangemang utövar bestämmande inflytande för serviceproducentens räkning.

44 §

Anmälningförfarande för privata serviceproducenter

En privat serviceproducent som mot ersättning bedriver småbarnspedagogisk verksamhet vid ett daghem eller inom familjedagvård, ska göra en skriftlig anmälan till det kommunala organ som ansvarar för småbarnspedagogik som avses i 50 § om sin verksamhet innan den inleds eller väsentligt förändras i den kommun där servicen produceras.

Av den anmälan om inledande av verksamheten som avses i mom. 1 ska framgå

1) serviceproducentens namn, personbeteckning eller företags- och organisationsnummer, kontaktuppgifter samt kontaktuppgifterna till och namnet på företagets verkställande direktör eller någon annan person som ansvarar för affärsverksamheten.

2) namn och kontaktuppgifter för de verksamhetsställen där man avser att inleda verksamheten,

3) i vilken form servicen ges och hur den produceras samt den planerade verksamhetens omfattning vid respektive verksamhetsställe samt myndigheternas godkännande av de lokaler och redskap som enligt planerna ska användas för servicen

4) antalet klientplatser vid varje verksamhetsställe

5) den för verksamheten ansvariga personens namn, personbeteckning, kontaktuppgifter, utbildning, arbetserfarenhet och uppgift vid verksamhetsstället,

6) antalet övriga anställda och deras utbildning

7) uppgift om registrering i det arbetsgivarregister som avses i lagen om förskottsuppbörd (1118/1996),

8) planerat datum för inledande av verksamheten

9) platsen för förvaring av klienthandlingar, de centrala principerna för förandet av klientregister samt den som ansvarar för personuppgifterna i registret samt den dataskyddsansvariga

10) en plan för egenkontroll enligt 48 §

11) ett utdrag ur straffregistret enligt 4 § 2 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002)

12) övriga uppgifter som behövs för att bedöma servicens kvalitet, säkerhet och ändamålsenlighet.

Det kommunala organet ska så snart det fått en sådan anmälan som avses i 1 mom. utföra en inspektion på det småbarnspedagogiska verksamhetsstället i syfte att försäkra sig om att verksamhetsmiljön och den småbarnspedagogik som ges där motsvarar de krav som ställs på småbarnspedagogik. Det kommunala organet ska vid behov få utlåtanden av brand- och hälsovårdsmyndigheterna. Därefter ska organet utan dröjsmål lämna de uppgifter om daghemmen det fått till regionförvaltningsverket. När det kommunala organet har konstaterat att ovan nämnda villkor upp-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

fills, får verksamheten inledas respektive förändringarna göras. Utrymmen som används för boende av permanent natur får inspekteras bara om det är nödvändigt för att garantera att omgivningen är säker och lämpar sig för småbarnspedagogik och om det inte går att kontrollera detta med tillräckligt stor säkerhet genom anmälan eller dess bilagor. I övrigt ska det som föreskrivs i 39 § i förvaltningslagen följas vid inspektioner.

En serviceproducent ska utan dröjsmål göra en skriftlig anmälan om upphörande av verksamheten till det kommunala organ som mottagit anmälan enligt 1 mom. Organet ska meddela de uppgifter som det fått till regionförvaltningsverket.

Det kommunala organet ska föra en förteckning över privata familjedagvårdare.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälan och de handlingar som ska fogas till den får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

45 §

Ansvarig person

Varje producent av privat service ska utse en för verksamheten ansvarig föreståndare för respektive daghem enligt 31 § och en ansvarig person för respektive familjedaghem som uppfyller behörighetsvillkoren i enlighet med 29 §. Dessa personer ansvarar för att den plats där småbarnspedagogiken ordnas och den småbarnspedagogiska verksamhet som genomförs där uppfyller de krav som ställs på dem.

Serviceproducenten ska utan dröjsmål lämna in en skriftlig anmälan om att den ansvariga personen byts ut samt dennes kontaktuppgifter till det kommunala organ som tagit emot en anmälan som avses i 44 §. Organet ska lämna uppgifterna till regionförvaltningsverket.

46 §

Införande av uppgifter i registret

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken ansvarar för behandlingen av sådana anmälningsärenden gällande det riksomfattande informationssystemet (register över tillhandahållare av privat service) som avses i 44 § samt för tillsynen över och statistikföringen som gäller privat småbarnspedagogik. Regionförvaltningsverket ska registrera serviceproducenten och dennes serviceenhet, om dessa uppfyller de villkor som föreskrivs i denna lag. Regionförvaltningsverket beslutar om registreringen ska antas eller avslås. Serviceproducenten kan avlägsnas ur registret över tillhandahållare av privat service, om serviceproducenten inte uppfyller de registreringsvillkor som föreskrivs i 43 § 2 mom.

För daghem registreras

1) sådana uppgifter som avses i 44 § 2 och 4 mom. samt 45 § 2 mom., dock inte planen för egenkontroll eller sådana registerutdrag som avses i 44 § 2 mom. 10 punkten.

2) uppgifter om förändringar i verksamheten

3) uppgifter om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förvaltningsbeslut som utfärdats med stöd av den och om de påföljder som tillsynsmyndigheten beslutat om, uppgifter om tillsynsmyndighetens inspektioner och resultaten av dessa samt övriga uppgifter som behövs för övervakningen, samt

Betänkande KuUB 5/2018 rd

4) övriga uppgifter som behövs för handläggning och statistikföring av anmälningsärenden och som inte innehåller sådana uppgifter som avses i artikel 9 i det allmänna dataskyddsdirektivet (2016/679/EU).

Regionförvaltningsverket ansvarar för de uppgifter som det fört in i registret och för att utlämnandet av dem är förenligt med lag. Tillståndsmyndigheten får använda registeruppgifter i den omfattning dess uppgifter kräver det. Personuppgifterna i detta register avförs ur registret fem år efter det att sådan verksamhet som avses i denna lag har upphört.

Registreringen av anmälningar är avgiftsbelagd. Närmare bestämmelser om avgifterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

47 §

Offentliggörande och utlämnande av registeruppgifter

Tillståndsmyndigheten får när det gäller producenter av privat socialservice ur registret över tillhandahållare av privat service i ett allmänt datanät offentliggöra och lämna ut namn eller firmanamn, verksamhetsform samt adressen och andra kontaktuppgifter till alla verksamhetsställen och övriga lokaler. En självständig yrkesutövare får dock förbjuda att hans eller hennes adress och övriga kontaktuppgifter publiceras. Uppgifter i en offentlig informationstjänst får bara sökas genom enskilda sökningar med namnet eller registreringsnumret på den registrerade som sökvillkor.

För andra än självständiga yrkesutövare får det i ett allmänt datanät också finnas andra offentliga uppgifter om företagsverksamheten.

~~Bestämmelser om utlämnande av offentliga personuppgifter som inte sker i ett allmänt datanät finns i 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.~~ Uppgifter om serviceproducenter som upphört med sin verksamhet enligt denna lag får publiceras och lämnas ut i ett allmänt datanät i högst tolv månader efter det att tillståndsmyndigheten har tagit emot anmälan om att verksamheten upphör.

Uppgifter om privata tillhandahållare av service som ingår i registret får lämnas ut via en teknisk förbindelse till de aktörer som har rätt till uppgifterna. Innan en teknisk anslutning öppnas ska den myndighet som begär uppgifter försäkra sig om att uppgifterna skyddas på behörigt sätt.

48 §

Plan för egenkontroll

För säkerställande av att den småbarnspedagogiska verksamheten är tillbörlig ska varje privat serviceproducent utarbeta en plan för egenkontroll. Serviceproducenten ska hålla planen för egenkontroll offentligt framlagd och följa hur den förverkligas. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården får meddela föreskrifter om innehållet i planen för egenkontroll och om hur den ska utarbetas och följas upp.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

49 §

Förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet

Den som ordnar eller tillhandahåller privat småbarnspedagogisk verksamhet och avsiktligt försummar sin anmälningsskyldighet enligt 44 §, som trots att ifrågavarande aktör strukits ur registret över det register som avses i 46 § ordnar eller tillhandahåller småbarnspedagogik eller den som i strid med det föreläggande eller det förbud som avses i 58 §, försummat att ordna eller tillhandahålla småbarnspedagogik eller förskoleundervisning, ska, om strängare straff inte föreskrivs i någon annan lag, för *förseelse som gäller småbarnspedagogisk verksamhet* dömas till böter. *Innan åklagaren väcker åtal ska han eller hon ge det kollegiala organ som avses i 50 § tillfälle att yttra sig.*

10 kap.

Förvaltning och tillsyn

50 §

Kollegiala kommunala organ

De uppgifter som kommunen har enligt denna lag ska skötas av ett eller flera kollegiala organ som utses av kommunen.

Till organets uppgifter hör även att företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av småbarnspedagogisk verksamhet samt att i dessa ärenden ingå avtal och andra rättshandlingar på kommunens vägnar.

Organets lagstadgade beslutanderätt och rätt att föra talan får enligt bestämmelserna om detta i kommunallagen i en instruktion delegeras till tjänsteinnehavare som är underställda detta organ.

Om två eller flera kommuners småbarnspedagogik i dess helhet sköts av en samkommun, ska denna tillsätta ett eller flera sådana organ som avses i 1 mom. som är gemensamt för medlemskommunerna.

51 §

Statligt styrsystem

Undervisnings- och kulturministeriet ansvarar för den allmänna planeringen, styrningen och uppföljningen av småbarnspedagogiken.

Den regionala planeringen, styrningen och tillsynen av småbarnspedagogiken hör till regionförvaltningsverket.

Sakkunnigt ämbetsverk i uppgifter som gäller småbarnspedagogik är Utbildningsstyrelsen.

Därtill styr Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården regionförvaltningsverkens verksamhet i syfte att förenhetliga deras verksamhetsprinciper, förfaringssätt och beslutspraxis vid styrningen och övervakningen av småbarnspedagogiken. Dessutom styr och övervakar

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården småbarnspedagogiken i synnerhet när det är fråga om

- 1) principiellt viktiga eller vittsyftande ärenden,
- 2) ärenden som gäller flera regionförvaltningsverks verksamhetsområden eller hela landet,
- 3) ärenden som ett regionförvaltningsverk är jävigt att behandla.

Undervisnings- och kulturministeriet utarbetar tillsammans med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en resultatmålshandling för att målen för småbarnspedagogiken ska uppnås, efter att ha förhandlat om saken med social- och hälsovårdsministeriet.

52 §

Tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av kommunen eller samkommunen är regionförvaltningsverket samt Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Tillsynsmyndigheter för småbarnspedagogik som ordnas och tillhandahålls av privata serviceproducenter är regionförvaltningsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt ett sådant kommunalt organ som avses i 50 § eller en av detta organ utsedd tjänsteinnehavare.

53 §

Styrning, rådgivning och socialombudsman

De tillsynsmyndigheter som avses i 52 § ska utöva tillsyn i första hand genom att tillhandahålla anordnaren av verksamheten den handledning och rådgivning som behövs och genom att i samråd med anordnaren följa hur verksamheten utvecklas.

Den socialombudsman som avses i 24 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) har också i uppgift att för småbarnspedagogikens del ge klienterna råd i frågor som gäller tillämpningen av denna lag, bistå klienten i framställandet av en anmärkning, informera om klientens rättigheter, också i övrigt arbeta för att främja klientens rättigheter och för att de ska bli tillgodosedda, samt följa hur klienternas rättigheter och ställning utvecklas i kommunen och årligen till kommunstyrelsen avge en redogörelse för detta.

54 §

Anmärkning och klagomål

En förälder eller annan vårdnadshavare till ett barn som är missnöjd med kvaliteten på den småbarnspedagogik eller med bemötandet i samband med den har rätt att framställa anmärkning till daghemsföreståndaren, den person som ansvarar för verksamhetsstället eller en ledande tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogiken. Verksamhetsstället ska lämna sina klienter tillräcklig information om deras rätt att framställa anmärkning och göra det så enkelt för dem som möjligt att framställa anmärkning. Anmärkningen ska i regel framställas skriftligen. Anmärkningen kan också framställas muntligen av särskilda skäl.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Anmärkningen ska diarieföras och behandlas på behörigt sätt och skriftligen besvaras den inom skälig tid från det att den framställdes. I ett svar på en anmärkning får ändring inte sökas genom besvär. Framställandet av anmärkning inskränker inte klientens rätt att söka ändring på det sätt som särskilt föreskrivs. Framställandet av anmärkning inverkar inte heller på klientens rätt att anföra klagomål i sin sak hos tillsynsmyndigheterna.

I fråga om klagomål tillämpas vad som i 8 a kap. i förvaltningslagen föreskrivs om förvaltningsklagan.

Om anmärkning inte har framställts i ett ärende, och tillsynsmyndigheten bedömer att det är lämpligast att behandla ett klagomål som en anmärkning, får myndigheten överföra ärendet till det verksamhetsställe som klagomålet gäller eller till en ledande tjänsteinnehavare inom småbarnspedagogiken. Överföringen ska göras omedelbart efter bedömningen. Den som anført klagomålet ska underrättas om överföringen. Verksamhetsstället ska underrätta den överförande tillsynsmyndigheten om svaret på det överförda ärendet. Avvisningsbeslut meddelas inte i fråga om klagomål som överförs för att behandlas som anmärkningar.

55 §

Inspektionsrätt

Tillsynsmyndigheten kan inspektera en anordnares eller serviceproducents verksamhet enligt denna lag samt de verksamhetsställen och övriga lokaler som används vid ordnandet av verksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket kan av grundad anledning ålägga kommunen att förrätta inspektion på ett verksamhetsställe tillhörigt en privat serviceproducent.

56 §

Förrättande av inspektion

~~En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.~~ En inspektör ska ges tillträde till verksamhetsställets alla lokaler. Lokaler som används för permanent boende får dock inspekteras bara om det är nödvändigt för att trygga klientens ställning och garantera behörig service. Över inspektionerna ska det föras protokoll. I övrigt ska det som föreskrivs i 39 § i förvaltningslagen följas vid inspektioner.

Vid inspektionen ska, trots sekretessbestämmelserna, alla handlingar som inspektören begär och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram för honom eller henne. Dessutom ska inspektören utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har rätt att ta fotografier under inspektionen. Inspektören kan biträddas av sådana utomstående sakkunniga som behövs för inspektionen. På utomstående sakkunniga tillämpas förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) samt 14 och 15 § i statstjänstemannalagen (750/1994). Sakkunniga har inte rätt att utföra sina uppgifter i utrymmen som används för boende av permanent natur, utom tillsammans med en inspektör som de biträder.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

57 §

Anmärkning och uppmärksamgörande

Om det vid styrningen och övervakningen av småbarnspedagogiken konstateras att anordnaren av verksamheten har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet, och ärendet inte föranleder andra åtgärder, får tillsynsmyndigheten ge den som ansvarar för det felaktiga förfarandet, anordnaren av småbarnspedagogiken, kommunen eller samkommunen, eller den ansvariga personen hos en privat serviceproducent, en anmärkning för framtiden.

Tillsynsmyndigheterna kan, om ärendet inte föranleder någon anmärkning eller andra åtgärder, uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på behörigt sätt och att god förvaltningssed ska iakttas.

58 §

Föreläggande

Om det upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i ordnandet eller genomförandet av småbarnspedagogiken eller om verksamheten i övrigt strider mot denna lag, får tillsynsmyndigheten meddela ett föreläggande om att bristerna eller missförhållandena ska avhjälpas. När föreläggandet meddelas ska det utsättas en tid inom vilken behövliga åtgärder ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver, får det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas, eller användningen av ett verksamhetsställe eller en del av det eller av en anordning omedelbart förbjudas.

Tillståndsmyndigheten kan vid vite eller vid äventyr om att verksamheten avbryts eller att användningen av ett verksamhetsställe eller en del därav eller av en anordning förbjuds, förplikta kommunen eller samkommunen att iakttä de föreskrifter som avses i 1 mom.

59 §

Samarbetet mellan tillsynsmyndigheter

Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta när de fullgör de uppgifter som föreskrivs i denna lag.

Det kommunala organet ska omedelbart underrätta Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket om bristfälligheter eller missförhållanden som kommit till dess kännedom i samband med tillsyn enligt denna lag samt om de åtgärder som organet vidtagit med stöd av 55—58 § och sina slutsatser om dem. Tillsyns- och tillståndsverket eller regionförvaltningsverket ska underrätta det kommunala organet i de kommuner där tjänsterna produceras om de tillsynsåtgärder som vidtagits med stöd av 55—58 § gällande privata serviceproducenter.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få handräckning av polisen för genomförandet av inspektion enligt 56 § och avbrytande och förbud mot användning enligt 58 §.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

11 kap.

Finansiering och klientavgifter

60 §

Finansiering och bidrag

På verksamhet som kommunen ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009).

Kommunen ska anvisa resurser för den småbarnspedagogik som ligger till grund för statsandelen.

För verksamhet enligt denna lag kan kommuner och samkommuner, inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten, beviljas statsunderstöd så som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009). För investeringar kan statsunderstöd också beviljas kommuner och samkommuner i enlighet med bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001). Statsbidragsmyndighet i ärenden som gäller investeringsunderstöd är regionförvaltningsverket.

61 §

Klientavgifter

På avgifter som tas ut för småbarnspedagogik tillämpas lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016).

12 kap.

Rättsmedel och ändringssökande

62 §

Ändringssökande i beslut om barnets rätt till småbarnspedagogik och i beslut om antagning till småbarnspedagogik

Omprövning av ett beslut som gäller småbarnspedagogik för ett barn får begäras hos ett sådant kollegialt kommunalt organ som avses i 50 § **enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).**

Det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får, ~~till den del beslutet gäller skyldigheten att ordna småbarnspedagogik enligt 6 § eller 8 §, omfattningen av den rätt som avses i 12 §, anordnande av skiftesvård enligt 13 § eller den rätt som avses i 15 §, överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996). I övrigt får omprövning begäras endast om beslutet hotar äventyra barnets tillgång till småbarnspedagogik. På begäran om omprövning tillämpas i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003).~~

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

63 §

Ändringssökande beslut som fattats gällande övervakning av tillsynsmyndighet eller i egenskap av registermyndighet

Ändring i ett beslut som en tillsynsmyndighet har fattat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

I anmärkning eller uppmärksamgörande enligt 57 § får ändring inte sökas genom besvär.

64 §

Verkställighet

Tillståndsmyndighetens beslut om avbrytande av verksamheten, förbud mot användning av ett verksamhetsställe eller av en del av det eller av en anordning får omedelbart verkställas även om det överklagas, om detta är nödvändigt med hänsyn till klienternas säkerhet.

Besvärinstansen kan förbjuda verkställigheten av beslutet eller bestämma att den ska avbrytas.

13 kap.

Informationsresurs inom småbarnspedagogiken

65 §

Tillämpningsområde

I detta kapitel föreskrivs om informationsresursen inom småbarnspedagogiken, de uppgifter som ska registreras där, om förmedling av sådana uppgifter och om digitala tjänster i anslutning till den. På informationsresursen tillämpas inte bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheters verksamhet (621/1999) om utlämnande av uppgifter med undantag för utlämnande av uppgifter för forskning, och inte heller 21 § i den lagen om sammanställning av datamaterial på begäran.

66 §

Användningssyfte

Syftet med informationsresursen inom småbarnspedagogiken är att

Betänkande KuUB 5/2018 rd

- 1) möjliggöra en datasäker och centraliserad digital koncentration, behandling och överlämnande av småbarnspedagogiska uppgifter till en person själv eller dennes lagliga företrädare och sådana myndigheter och forskare som behöver kunna använda sig av uppgifterna,
- 2) trygga enhetligheten och tillförlitligheten beträffande sådana uppgifter som gäller småbarnspedagogiken och effektivisera förvaltningen av dem,
- 3) främja utvecklingen av och beslutsfattandet angående småbarnspedagogik som grundar sig på riktiga och tillräckliga uppgifter.

Myndigheterna får använda sådana uppgifter i informationsresursen som de behöver för att sköta sina lagstadgade uppgifter. De uppgifter som ingår i informationsresursen får dessutom användas för att utvärdera, föra statistik över, hålla sig à jour med och bedriva forskning i småbarnspedagogik.

67 §

Gemensamt personuppgiftsansvariga och deras ansvarsområden

Kommunen, samkommunen eller en privat serviceproducent ska svara för innehållet i de uppgifter som de lagrar i informationsresursen och för att uppgifterna är korrekta. Dessutom ska de svara för andra skyldigheter som hör till den personuppgiftsansvarige, om de enligt denna lag inte hör till Utbildningsstyrelsen. En kommun, en samkommun eller en privat serviceproducent som är personuppgiftsansvarig ska se till att de uppgifter som registreras är aktuella.

~~Utbildningsstyrelsen är personuppgiftsbiträde för informationsresursen.~~ Utbildningsstyrelsen ska svara för informationsresursens allmänna funktion och för applikationsprogrammeringsgränssnitten för att föra in, behandla och lämna ut uppgifter. Utbildningsstyrelsen ska också svara för informationsresursens lättillgänglighet, integritet och oföränderlighet samt för dess skydd och bevarande. Utbildningsstyrelsen ansvarar för lagenligheten vid överlåtelse av uppgifter ur informationsresursen och för att granska förutsättningarna för öppnande av applikationsprogrammeringsgränssnitten. Utbildningsstyrelsen är skyldig att meddela **övriga** personuppgiftsansvariga att gränssnitten öppnats. Utbildningsstyrelsen ansvarar för att ge forskningstillstånd för utlämnande av uppgifter ur informationsresursen. **Beträffande de uppgifter som är införda i informationsresursen svarar** Utbildningsstyrelsen ~~ansvarar för de införda uppgifternas del~~ för de registrerades rätt att få tillgång och begränsa behandlingen av personuppgifter enligt artikel 15 och 18 i Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning om samt för anmälningskyldigheten enligt artikel 19.

Om en sådan personuppgiftsansvarig som avses i 1 mom. upphör och dennes uppgifter inte överförs på någon annan juridisk person, fungerar Utbildningsstyrelsen som personuppgiftsansvarig för de personuppgifter denne har fört in i resursen.

Utbildningsstyrelsen samlar in logguppgifter om användningen av tjänsten. Logguppgifterna bildar ett loggregister, för vilket Utbildningsstyrelsen är registeransvarig.

68 §

Införande av uppgifter i informationsresursen

Kommunen, samkommunen och privata serviceproducenter är skyldiga att för egen del registrera sådana uppgifter om den service de tillhandahåller som anges i 70 § i informationsresursen.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Med avvikelse från 1 mom. ovan ska kommunen eller samkommunen utöver uppgifterna om de tjänster den själv producerar även i fråga om sådana barn som avses i 70 § 3 mom. 1 och 3-7 punkterna samt 4 mom. inom sådan småbarnspedagogik som den ordnar på det sätt som föreskrivs i 5 §. En privat serviceproducent ska föra in sådana uppgifter som avses i 4 mom. 1 och 2 punkterna för de barns del, för vilka det inte har ordnats småbarnspedagogik på det sätt som avses i 5 §.

Utbildningsstyrelsen fattar närmare beslut om hur dataregistrerarna ska uppdatera uppgifterna. Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om informationsstrukturen för och informationsinnehållet i de uppgifter som anges i detta kapitel.

När sådana uppgifter om en person som avses i denna lag för första gången registreras i resursen, ska registreraren få upplysning om hans eller hennes studentnummer av Utbildningsstyrelsen. Om personen inte har något studentnummer ska Utbildningsstyrelsen skapa ett sådant nummer i enlighet med 3 § i lagen om det riksomfattande studie- och examensregistret (884/2017).

69 §

Sammanställning av datamaterial

Utbildningsstyrelsen ska årligen sammanställa data ur de uppgifter som införts i informationsresursen gällande utvärdering, utveckling, statistik, forskning och annan uppföljning av småbarnspedagogiken samt styrningen av den så som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer.

När Utbildningsstyrelsen sammanställer datamaterial får den samköra uppgifter i informationsresursen med sådana uppgifter som förts in i den riksomfattande informationsresursen inom grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning samt med sådana uppgifter om en persons examina, specialiseringsutbildningar samt studierätter som gäller examensinriktade utbildningar som förts in i högskolornas riksomfattande datalager.

Därtill får Utbildningsstyrelsen vid sammanställandet av datamaterial med tillstånd av respektive myndighet också kombinera uppgifter i informationsresursen med uppgifter från andra myndigheter.

Samkörda personuppgifter får inte vidareutlämnas.

70 §

Uppgifter som gäller småbarnspedagogiken

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om den som tillhandahåller småbarnspedagogik och dennes verksamhetsställen:

- 1) namn, fo-nummer och kontaktuppgifter;
- 2) antalet platser inom småbarnspedagogiken;
- 3) former för anordnad av småbarnspedagogik;
- 4) verksamhetsformer;
- 5) språk och betoningar.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om personalen:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) verksamhetsställe och arbetsuppgift enligt denna lag;

Betänkande KuUB 5/2018 rd

- 3) anställningsförhållande och arbetstid;
- 4) examen som ger behörighet enligt denna lag;
- 5) deltagande i fortbildning.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om de barn som deltar i småbarnspedagogiken:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) verksamhetsställe där barnet deltar i småbarnspedagogik;
- 3) datum för inlämnande av ansökan enligt 17 §;
- 4) begynnelse- och slutdatum för det beslut eller det avtal som avses i 18 §;
- 5) omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik räknat i timmar och uppgifter om hur den används, ~~grund för den och användningsvillkor~~;
- 6) uppgift om anordnande av småbarnspedagogik i form av skiftesvård för barnet;
- 7) form för anordnande av småbarnspedagogiken.

I informationsresursen ska införas följande uppgifter om föräldrarna eller andra vårdnadshavare till varje barn som deltar i småbarnspedagogiken:

- 1) namn, personbeteckning, modersmål, hemkommun och kontaktuppgifter;
- 2) beloppet på klientavgiften i småbarnspedagogik och servicesedelns värde;
- 3) familjens storlek enligt lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogik (1503/2016);
- 4) begynnelse- och slutdatum för beslutet om avgiften.

Därutöver ska kommunen separat från ovan nämnda uppgifter införa uppgifter om antalet platser inom småbarnspedagogiken och om serviceproducenterna inom sådan småbarnspedagogik som den skaffat och ordnar med hjälp av servicesedlar.

71 §

Kontroll av uppgifter i andra informationskällor

För att sådana identifikations- och kontaktuppgifter som en kommun, samkommun eller privat tjänsteproducent registrerat och som avses i 70 § och vårdnadshavarens rättigheter ska kunna kontrolleras ska nödvändiga uppgifter ur det studentnummerregister som avses i lagen om nationella studerande- och examensregister lämnas ut till informationsresursen.

72 §

Tid för förvarande av uppgifter i informationsresursen

Sådana uppgifter om anordnare och producenter av småbarnspedagogisk verksamhet som avses i 70 § 1 och 5 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet upphört med sin verksamhet.

Sådana uppgifter om personalen inom småbarnspedagogik som avses i 70 § 2 mom. ska förvaras i informationsresursen i fem års tid sedan utgången av det kalenderår under vilket ifrågavarande persons anställningsförhållande upphört.

Uppgifter som gäller sådana barn samt deras vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för dem som avses i 70 § 3 eller 4 mom. Ska förvaras i informationsresursen i fem års tid se-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

dan utgången av det kalenderår under vilket respektive barns rätt till småbarnspedagogik enligt 12 § har upphört.

Studentnumret och de identifikationsuppgifter som det baserar sig på ska förvaras så som bestäms i lagen om nationella studie- och examensregister.

Uppgifterna i ett sådant loggregister som avses i 67 § 4 mom. ska förvaras i fem år efter att de uppstått.

73 §

Utlämnande av uppgifter och att ge dem till påseende

Utbildningsstyrelsen driver en tjänst för utlämnande av uppgifter, via vilken uppgifter i informationsresursen kombineras med hjälp av en användaranslutning centraliserat erbjuds en person själv eller en laglig företrädare för personen för påseende samt utlämnas till den som har rätt till ifrågavarande uppgifter. Dennes rätt att få uppgifter till påseende gäller uppgifter som rör honom eller henne själv eller uppgifter för den person vars lagliga företrädare han eller hon är.

Uppgifter som ingår i den informationsresurs som avses i denna lag får med stöd av lag eller den rätt till information som tillkommer ifrågavarande myndighet via tjänsten för utlämnande av uppgifter inom småbarnspedagogiken utlämna personuppgifter som hänför sig till småbarnspedagogiken, sekretessbelagda uppgifter dock endast om det särskilt föreskrivs om utlämnandet av eller rätten till sådan information i den lag som gäller dem.

Myndigheter får uppgifter i tjänsten via ett applikationsprogrammeringsgränssnitt. Utbildningsstyrelsen får öppna ett gränssnitt till en sådan myndighet som med stöd av denna lag eller någon annan lag har rätt att behandla personuppgifterna. När myndigheten begär personuppgifter ska Utbildningsstyrelsen underrättas om för vilket syfte uppgifterna ska användas samt övriga omständigheter som behövs för att utreda förutsättningarna för utlämnande av uppgifterna och ges en utredning om att uppgifterna kommer att skyddas på behörigt sätt.

Uppgifter som lämnas ut förs inte in i Utbildningsstyrelsens tjänst.

14 kap

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

74 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lags 31 § träder i kraft den 1 januari 2030. Innan bestämmelserna i den paragrafen träder i kraft är behörighetsvillkoren för daghemsföreståndare behörighet för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik eller behörighet för uppgiften som socionom inom småbarnspedagogik samt pedagogie magisterexamen och tillräcklig ledarskapsförmåga.

Denna lags 37 § träder i kraft den 1 januari 2030. Innan bestämmelserna i den paragrafen träder i kraft ska minst en tredjedel av personalen i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter en-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

ligt 35 § 1 mom. ha behörighet som lärare respektive socionom i småbarnspedagogik och den övriga personalen minst barnskötarbehörighet.

Genom denna lag upphävs lagen om småbarnspedagogik av den 19 januari 1973 (36/1973) och förordningen om barndagvård (239/1973).

Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till ovan nämnda lag eller till förordningen om barndagvård, tillämpas i deras ställe denna lag. Vad som på andra ställen i lagen eller med stöd av den föreskrivs om barndagvård, gäller småbarnspedagogik i enlighet med denna lag.

75 §

Övergångsbestämmelse som gäller personalen

Den som enligt de bestämmelser som gällde vid denna lags ikraftträdande var behörig att verka som barntädgårdslärare enligt bestämmelserna i 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) är behörig för uppgifter enligt de behörighetsvillkor som anges i 26 eller 27 § i denna lag. **Likaså är den behörig för uppgifter enligt 26 och 27 § som av Utbildningsstyrelsen har fått ett villkorligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som barntädgårdslärare och får ett slutligt beslut om erkännande av Utbildningsstyrelsen senast den 31 december 2021.**

Den som vid denna lags ikraftträdande har antagits till ett universitet eller en yrkeshögskola för att studera till barntädgårdslärare i sådana studier som avses i 7 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården eller som inom ett år från denna lags ikraftträdande har godkänts till ett universitet eller en yrkeshögskola för studier som ger behörighet enligt 26 eller 27 § i denna lag är, sedan han eller hon fullföljt studierna, behörig för uppgifter för vilka det krävs behörighet enligt 26 eller 27 § under förutsättning att studierna slutförs senast den 31 juli 2023.

Den som var behörig som specialbarntädgårdslärare vid denna lags ikraftträdande är behörig som speciallärare i småbarnspedagogik. **Likaså är den behörig som speciallärare i småbarnspedagogik som av Utbildningsstyrelsen har fått ett villkorligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som speciallärare i småbarnspedagogik och får ett slutligt beslut om erkännande av Utbildningsstyrelsen senast den 31 december 2021.**

Den som vid denna lags ikraftträdande eller **högst** fem år innan ~~dess~~ lagen träder i kraft har varit anställd i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande i vård- och fostringsuppgifter inom småbarnspedagogiken för vilka han eller hon har ansetts behörig enligt de behörighetsvillkor som anges i 8 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal i socialvården, eller som fem år innan denna lags ikraftträdande har avlagt sådana studier som ger ovan nämnda behörighet eller när denna lag träder i kraft har inlett sådana studier och slutför dem senast den 31 december 2021, ~~eller som högst fem år innan denna lags ikraftträdande~~ av Utbildningsstyrelsen har fått ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som närvårdare i barndagvård eller av Utbildningsstyrelsen har fått ett villkorligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer för behörighet för uppgifter som närvårdare och får ett slutligt beslut om erkännande senast den 31 december 2021, är behörig för uppgifter som barnskötare inom småbarnspedagogik enligt 28 §.

Den som vid denna lags ikraftträdande eller fem år innan dess har varit anställd i tjänste- eller arbetsavtal i yrkesmässiga eller administrativa ledande uppgifter för vilka han eller hon ansetts uppfylla de behörighetsvillkor som anges i 10 § i lagen om behörighetsvillkoren för yrkesutbil-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

dad personal uppfyller behörighetsvillkoren i 74 § 2 mom. och är behörig som daghemsföreståndare enligt 31 §.

Den som vid denna lags ikraftträdande har fullföljt steinerpedagogiska studier med inriktning på småbarnspedagogik och varit behörig att undervisa undervisningsgrupper inom förskoleundervisningen som grundar sig på steinerpedagogik i vilka inte ingår elever inom den grundläggande utbildningen eller som vid denna lags ikraftträdande har inlett sådana studier som avses i detta moment och fullföljer dem senast den 31 juli 2022, är behörig för uppgifter enligt 32 § sedan han eller hon har avlagt de kompletterande studier Utbildningsstyrelsen har bestämt. Därtill är den behörig som vid denna lags ikraftträdande har inlett sådana studier som avses i detta moment och slutför dem senast den 31 juli 2022.

76 §

Övergångsbestämmelse gällande informationsresursen inom småbarnspedagogiken

Kommunen eller samkommunen ska registrera sådana uppgifter som avses i 70 § 1 mom. och sådana uppgifter om barnen som avses i 70 § 3 mom. samt sådana uppgifter som avses i 70 § 5 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 januari 2019.

Kommunen eller samkommunen ska registrera sådana uppgifter om personalen som avses i 70 § 2 mom. och sådana uppgifter om föräldrarna eller andra vårdnadshavare som avses i 70 § 4 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 september 2019.

Privata serviceproducenter ska registrera sådana uppgifter som avses i 70 § 1 mom. samt sådana uppgifter om barnen som avses i 70 § 3 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 januari 2020.

Privata serviceproducenter ska registrera sådana uppgifter om personalen som avses i 70 § 2 mom. och sådana uppgifter om vårdnadshavare som avses i 70 § 5 mom. i informationsresursen inom småbarnspedagogiken från och med den 1 september 2020.

2.

Lag

om ändring av lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) 2 § 3 punkten, 4 § 1 mom., 14 § och 17 § 2 mom. som följer:

Betänkande KuUB 5/2018 rd

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

3) *kommunal småbarnspedagogik* småbarnspedagogik som ordnas i enlighet med 5 § i lagen om småbarnspedagogik (/),

4 §

Månadsavgift och uttagande av den

För sådan småbarnspedagogik som ordnas i form av daghemsverksamhet och familjedagvård enligt lagen om småbarnspedagogik kan en månadsavgift påföras.

14 §

Köpta tjänster och servicesedel

Om en kommun eller samkommun ordnar småbarnspedagogik som köpta tjänster på det sätt som avses i 5 § i lagen om småbarnspedagogik, ska för tjänsten tas ut samma avgifter som tas ut för motsvarande småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen.

Om småbarnspedagogik ordnas genom att serviceanvändaren ges en servicesedel på det sätt som avses i 5 § 3 mom. i den lag som nämns i 1 mom., får kommunen inte ta ut avgift för småbarnspedagogiken. Vid bestämmande av värdet av servicesedeln ska 7 och 8 § i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) beaktas.

17 §

Myndigheternas rätt att få uppgifter

Den skyldighet som avses i 1 mom. gäller också penninginstitut, om den myndighet som sköter uppgifter inom småbarnspedagogiken inte får tillräckliga uppgifter och utredningar av de aktörer som nämns ovan och om det finns grundad anledning att misstänka att de uppgifter som serviceanvändaren, hans eller hennes familj eller deras lagliga företrädare har lämnat är otillräckliga eller otillförlitliga. Begäran ska framställas skriftligen till penninginstitutet, och en tjänsteinnehavare som förordnats av ett organ som anges i 50 § i lagen om småbarnspedagogik är berättigad att fatta beslutet om att begäran ska framställas. Innan begäran framställs till penninginstitutet ska den vars uppgifter begärs underrättas om begäran.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 6 §, 1 och 2 mom., 32 § 1 och 3 mom., 41 § 4 mom., av dem 1 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1136/2003, 6 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag 1288/1999, 32 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1139/2003 och 3 mom. sådant det lyder i lag 324/2011 och 41 § 4 mom. sådant det lyder i lag 642/2010, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag bestäms dessutom om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplik-ten uppkommer, om den påbyggnadsundervisning som ges dem som slutfört den grundläggande utbildningens lärokurs och om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 eller 2 mom. i lagen om småbarnspedagogik (/), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat bestäms i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som bestäms i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den.

6 §

Bestämmande av skolplats för eleverna

Undervisningen i kommunen ska ordnas så att elevernas resor med hänsyn till bebyggelsen, skolornas och andra undervisningsplatsers placering samt kommunikationerna är så trygga och korta för eleverna som möjligt. När förskoleundervisning ordnas ska dessutom beaktas att de barn som deltar i undervisningen har möjlighet att utnyttja småbarnspedagogisk service.

Läropliktiga och andra som får sådan undervisning som avses i denna lag ska av kommunen anvisas en närskola enligt 1 mom. eller en annan lämplig plats, vid vilka utbildningen enligt 4 § 1

Betänkande KuUB 5/2018 rd

och 2 mom. denna lag sker på elevens eget språk, om kommunen är skyldig att ordna undervisning på nämnda språk. En elev som får förskoleundervisning kan som plats för undervisningen även anvisas en sådan plats inom småbarnspedagogiken som avses i 1 § 2 mom. och som uppfyller motsvarande krav eller någon annan plats som lämpar sig för förskoleundervisning. Av grundad anledning som har samband med undervisningen kan kommunen byta plats för undervisningen utan att ändra på undervisningsspråket.

32 §

Skolresor

En elev i grundläggande utbildning eller påbyggnadsundervisning som har längre än fem kilometer till skolan har rätt till fri transport. En elev i förskoleundervisning som har längre än fem kilometer från hemmet till förskoleundervisningen eller från sådan småbarnspedagogisk verksamhet som avses i lagen om småbarnspedagogik till förskoleundervisningen har rätt till fri transport hemifrån direkt till förskoleundervisningen eller från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen hem eller till småbarnspedagogiken. En elev i grundläggande utbildning, påbyggnadsundervisning eller förskoleundervisning har rätt till fri transport också när den väg som avses ovan med beaktande av hans eller hennes ålder eller andra omständigheter är alltför svår, ansträngande eller farlig. Ett alternativ till fri transport är ett tillräckligt understöd för transport eller ledsagande.

Om en elev antas till någon annan skola eller plats för undervisningen än en den som avses i 6 § 2 mom., kan såsom villkor för antagningen ställas att vårdnadshavaren svarar för de kostnader som transporten eller ledsagningen medför. Därutöver, om ett barn som får förskoleundervisning deltar i småbarnspedagogik som ordnas i en annan kommun på det sätt som avses i 6 § 4 mom., har den som ordnar undervisningen rätt att förutsätta att barnets vårdnadshavare svarar för de kostnader som orsakas av transporten eller ledsagningen mellan platsen för småbarnspedagogiken och platsen för förskoleundervisningen.

41 §

Rätt till upplysningsuppgifter

Trots bestämmelserna om sekretess har en utbildningsanordnare för att kunna ordna undervisningen för en elev rätt att avgiftsfritt få nödvändiga uppgifter av myndigheter inom småbarnspedagogiken eller social- och hälsovårdsmyndigheterna, andra tjänsteproducenter inom småbarnspedagogiken eller socialservicen och hälso- och sjukvården samt av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om privat socialservice

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om privat socialservice (922/2011) 11 § 2 mom., och
ändras i lagen om privat socialservice (922/2011) 4 § 3 mom. och 27 § 2 mom., av dem 4 § 3 mom. sådant det lyder i lag 296/2016 och 27 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1321/2014 som följer:

4 §

Verksamhetsbetingelser

Bestämmelser om personaldimensioneringen och behörighetsvillkoren för personalen finns i fråga om familjehem i 6, 8 och 9 § i familjevårdslagen (263/2015). Bestämmelser om det minsta antalet anställda i anstaltsvård inom barnskyddet finns i 59 § i barnskyddslagen (417/2007) och om behörighetsvillkoren för personalen i 60 § i den lagen.

11 §

Anmälningsskyldig service

(upphävs)

27 §

Registrering av uppgifter om anmälningsskyldig verksamhet

I registret förs inte in uppgifter om serviceproducenter som producerar endast stödtjänster i anslutning till hemservice som avses i 14 § 1 mom. 5 punkten i socialvårdslagen eller med stödtjänsterna jämförbara tjänster.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av ~~2 § i~~ lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) 2 § 2 punkten, 3 § 1 mom. 4 § 3 och 4 mom., 4 a § 3 mom., 22 § 4 mom. och 23 § 2 mom. sådana de lyder i lag 109/2016 som följer:

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

2) *serviceproducent* en privat person eller en sammanslutning som har gjort en anmälan enligt 44 § i lagen om småbarnspedagogik (/) och som bedriver småbarnspedagogisk verksamhet mot ersättning, eller en person som har ingått arbetsavtal om småbarnspedagogik med den förälder eller en annan vårdnadshavare som har rätt till stöd, dock inte en medlem i samma hushåll,

3 §

Val av vårdform

Det stöd för hemvård av barn och stöd för privat vård av barn som avses i denna lag fås på det villkor att barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare inte väljer en sådan plats inom småbarnspedagogiken enligt 12 § 1-4 mom. eller 12 § 5 mom. i lagen om småbarnspedagogik som ordnas av kommunen och att barnet faktiskt är bosatt i Finland.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

4 §

Vårdpenning

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är 58,87 euro per kalendermånad för varje barn i familjen som är berättigat till den småbarnspedagogik som avses i 12 § 1 mom. i lagen om småbarnspedagogik eller till den småbarnspedagogik som avses i 12 § 5 mom. i den lagen.

Vårdpenningen enligt stödet för privat vård av barn är dock 160,00 euro per kalendermånad för varje sådant barn i familjen vars föräldrar eller andra vårdnadshavare arbetar på heltid på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller som studerar, arbetar i eget företag eller är sysselsatta i eget arbete på heltid. Efter att den situation som nämns ovan har upphört är barnet fortfarande berättigat till stöd för privat vård enligt detta moment i två månader, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare stannar hemma för att vårda ett annat barn i familjen eller går i pension. Rätten till en vårdpenning enligt stödet för privat vård av barn som uppgår till 160,00 euro gäller även under den tid då barnet har rätt till småbarnspedagogik omfattande över 20 timmar per vecka på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare arbetar på deltid eller tillfälligt, deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller motsvarande, eller om barnet enligt ett beslut av kommunen har konstaterats ha rätt till småbarnspedagogik på heltid enligt 12 § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik.

4 a §

Beslut om omfattningen av barnets rätt till småbarnspedagogik som påverkar nivån på stödet för privat vård av barn

Det beslut enligt 12 § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik som gäller barnets rätt till småbarnspedagogik på heltid och som avses i 4 § 4 mom. i denna lag, fattas av kommunen.

5 §

Vårdtillägg

Vårdtillägg betalas till fullt belopp då familjens månadsinkomster inte överskrider en inkomstgräns som bestäms enligt familjens storlek. Om inkomsterna överskrider inkomstgränsen, minskar vårdtilläggets fulla belopp med en procentandel av de överskridande inkomsterna som bestäms enligt familjens storlek. Då inkomstgränsen bestäms beaktas i familjens storlek högst två av familjens barn, som därtill ska omfattas av rätten att välja dagvårdsplats enligt 12 § i lagen om småbarnspedagogik.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

22 §

Ändringssökande

Ändring i Folkpensionsanstaltens beslut om beviljande av stöd får inte sökas genom besvär till den del beslutet gäller ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken och som avses i 12 § 4 mom. i lagen om småbarnspedagogik eller grunderna för bestämmande av kommuntillägg enligt 20 § i denna lag. Ändring i ett sådant beslut av kommunen som gäller omfattningen av småbarnspedagogiken får sökas i enlighet med 62 § i lagen om småbarnspedagogik.

23 §

Skyldighet att lämna uppgifter

Kommunen ska, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om erhållande av uppgifter, avgiftsfritt underrätta Folkpensionsanstalten om

1) ett barn som har rätt till stöd får en i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik avsedd plats inom småbarnspedagogiken,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att statsrådet bevakar och bedömer vilka konsekvenser den nya lagen om småbarnspedagogik har för säkerställandet av tillräcklig och jämlik småbarnspedagogisk service och för beaktandet av barnets bästa överallt i landet och i alla befolkningsgrupper och att statsrådet vid behov vidtar åtgärder för att uppfylla målen för lagen om småbarnspedagogik.
2. Riksdagen förutsätter att man i fortsättningen bevakar och bedömer hur bestämmelsen om avvikelser från dimensioneringen av personal vid daghemmet fungerar och får genomslag och vid behov skyndsamt gör de lagstiftningsändringar som behövs för att garantera barnets bästa.
3. Riksdagen förutsätter att statsrådet bereder samlade bestämmelser om de olika former av stöd som erbjuds inom den småbarnspedagogiska verksamheten.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

4. *Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar åtgärder för att säkerställa rätten för teckenspråkiga att delta i småbarnspedagogisk verksamhet på sitt modersmål, antingen på finskt eller finlandssvenskt teckenspråk.*
5. *Riksdagen förutsätter att statsrådet bevakar och bedömer hur den till reformen anknyttade stora förändringen av personalstrukturen framskrider, hur väl utbildningsplatserna räcker till och hur många som fullgör sina studier under den långa övergångsperioden samt hur förändringen påverkar småbarnspedagogiken.*
6. *Riksdagen förutsätter att statsrådet sörjer för att utbildningsutbudet för lärare inom småbarnspedagogik är tillräckligt och håller jämn kvalitet och att fördelningen av platserna är regionalt och språkligt balanserad i alla delar av landet.*
7. *Riksdagen förutsätter att det utvecklingsforum för utbildningen inom småbarnspedagogik som ska inrättas av statsrådet kommer att samordna den framtida yrkesutbildningen, yrkeshögskoleutbildningen och universitetsutbildningen inom småbarnspedagogik på såväl finska som svenska. Målet är att utveckla nya utbildningar och karriärvägar som grundar sig på målen för den nya lagen om småbarnspedagogik och en helhetsbedömning av barnets bästa och som upptäcker och erkänner varje utbildnings särskilda kompetensområden och styrkor. Under ändringsprocessens gång och därefter ska det också säkerställas att personalen inom småbarnspedagogiken har möjlighet till avancemang med stöd av omfattande och tidsmässigt effektiv fortbildning och vidareutbildning.*

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Helsingfors 19.6.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sari Multala saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Kimmo Kivelä blå (delvis)
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent (delvis)
medlem Sari Sarkomaa saml (delvis)
medlem Sami Savio saf
medlem Jani Toivola gröna
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Raija Vahasalo saml
ersättare Tiina Elovaara blå (delvis)
ersättare Timo Heinonen saml (delvis)
ersättare Petri Honkonen cent (delvis)
ersättare Eeva-Maria Maijala cent (delvis)
ersättare Sofia Vikman saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Rätten till småbarnspedagogik är enligt Vänsterförbundet framför allt en rätt som barnet innehar. Detta stöds också av lagen om småbarnspedagogik, som lyfter fram det pedagogiska perspektivet och barnets rätt till lärande. Varje barn måste garanteras lika rätt till högklassig småbarnspedagogik. Den rätten får inte vara beroende av exempelvis vårdnadshavarens ställning på arbetsmarknaden eller barnets hemkommun. Småbarnspedagogiken har en viktig roll när det gäller att jämna ut de skillnader som beror på barnens olika bakgrund, förebygga senare inlärningsproblem och dagligen stödja föräldraskapet och barnfamiljerna. En högklassig och nära tillgänglig småbarnspedagogik är också ett av de viktigaste verktygen för att främja jämlikheten i arbetslivet och i synnerhet kvinnors förvärvsarbete.

Den subjektiva rätten till småbarnspedagogik måste återinföras

Regeringen skrotade den subjektiva rätten till dagvård genom att begränsa rätten till småbarnspedagogik till 20 timmar i veckan för barn vars föräldrar inte studerar eller arbetar på heltid. Regeringens beslut visar att den i första hand inte ser småbarnspedagogiken som en rättighet för barnet, utan som föräldrarnas rätt att få in barnet i dagvård medan de arbetar eller studerar. Vänsterförbundet understryker att alla barns lika rätt till småbarnspedagogisk verksamhet måste vara det främsta målet för lagen om småbarnspedagogik. Det uppnås bara genom att den subjektiva rätten till småbarnspedagogik återinförs.

Vidare är det viktigt att betona småbarnspedagogikens betydelse i fostrings- och utbildningssystemet. Småbarnspedagogiken kan jämföras med exempelvis den grundläggande utbildningen, som varje barn har lika rätt till oberoende av familjens situation. Slopandet av den subjektiva rätten till småbarnspedagogik har mött kritik inte bara från barnorganisationer och de anställda inom småbarnspedagogiken utan också från kommunerna, där det administrativa arbetet ökat efter kommunernas beslut om begränsning av rätten. En del kommuner har beslutat återgå till den subjektiva rätten till småbarnspedagogik efter att ha konstaterat att försöket med en inskränkning var misslyckat, och många kommuner avstod helt från inskränkningar.

Minskning av gruppstorlekar och avvikelser från dimensioneringen

Den nya lagen om småbarnspedagogik återtar inte heller regeringens beslut att utöka gruppstorlekarna för barn över 3 år. Gruppstorlekarna måste minskas så att relationstalet är en vuxen per sju barn. Dessutom har regeringens beslut att slopa den subjektiva rätten till dagvård lett till ökade gruppstorlekar, eftersom antalet barn i barnomsorg på deltid har ökat. Relationstalet för grupperna med småbarnspedagogik på deltid är avsevärt svagare än för heldagsgrupperna, vilket är ett stort problem med tanke på jämlikheten mellan barnen. I deltidsgруппerna finns proportionellt sett många barn som behöver exempelvis språkligt stöd och som skulle vara särskilt betjänta av en högklassig småbarnspedagogisk verksamhet. I fortsättningen måste personaldimensioneringen vara densamma oberoende av hur mycket barnet deltar i verksamheten.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 1

I slutrapporten för ett projekt vid Uleåborgs universitet om de samlade konsekvenserna av lagen om småbarnspedagogik (VakaVai) konstateras det att konsekvenserna av att relationstalet stigit enligt de anställda har lett bland annat till att barnen får mindre individuell uppmärksamhet, till fler och större omsättning av barn och till mer buller och oro. Också barnens föräldrar är mycket kritiska till de växande gruppstorlekarna. En av de saker som inger föräldrarna mest oro är konsekvenserna för hur barnens individuella behov kan beaktas.

Dessutom har de ökande gruppstorlekarna upprepat lyfts fram som en källa till oro inom den rörelse som uppstod våren 2018 och som siktar till att höja lönerna för de anställda inom småbarnspedagogiken. De större gruppstorlekarna belastar inte bara barnen utan också daghemmens personal oskäligt. Detta förvärrar den brist på arbetskraft som länge varit ett problem för daghemmen. Kommunerna har dessutom tolkat den i lagen tillåtna tillfälliga överskridningen av gruppstorlekarna på mycket varierande sätt. Det har till och med utnyttjats som ett sparmedel, så att man inte behövt anställa vikarier. Vänsterförbundet anser att lönesättningen inom branschen måste åtgärdas snabbt.

Personalstrukturen

Kvaliteten på småbarnspedagogiken garanteras av en utbildad och mångprofessionell personal. Det är välkommet att personalens utbildningsnivå höjs; också internationella undersökningar visar att en tillräcklig och pedagogiskt utbildad personal har en positiv effekt på barnets utveckling. Utöver de pedagogiska färdigheterna har också kompetens inom barnomsorg en viktig plats i daghemmens vardag. Mångprofessionella team inom småbarnspedagogiken kan säkerställas genom att det i fråga om personalstrukturen föreskrivs att en tredjedel ska ha pedagogisk examen, en tredjedel socionomexamen och en tredjedel en lämplig examen inom social- och hälsovård eller i pedagogik, det vill säga behörighet som barnskötare.

Ett särskilt problem med regeringens förslag till personalstruktur är att regeringen inte tillräckligt väl har bedömt vilka konsekvenser den förändrade personalstrukturen har på sysselsättningen bland barnskötare. Antalet barnskötare uppskattas i propositionen minska med cirka 9 000, men det saknas en mer detaljerad analys av vilka effekter minskningen ger. Det räcker inte med pensioneringar för att lösa sysselsättningsfrågan. Vänsterförbundet ser det som viktigt att det skräddarsys ett omställningsskydd för barnskötarna exempelvis i syfte att underlätta fortbildning, eftersom lagförslaget leder till att tusentals barnskötare sägs upp och blir arbetslösa.

Behörighetsvillkoret för en daghemsföreståndare är enligt propositionen behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och därtill minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga. Propositionen motiverar inte varför högre yrkeshögskoleexamen inte duger som behörighetsvillkor för en daghemsföreståndare, trots att den examen ger behörighet för chefsarbete. Denna uteslutning betyder i praktiken att karriärutvecklingen för socionomer försvåras, eftersom det för den som gått yrkeshögskola i praktiken är mycket svårt att bli antagen för studier till pedagogie magister. Såväl pedagogie magistrar som socionomer med yrkeshögskoleexamen bör få behörighet som föreståndare.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 1

Barnomsorg på obekväm tid

Exempelvis de utvidgade öppettiderna för affärer har lett till en situation där allt fler barn behöver småbarnspedagogisk verksamhet utanför den traditionella tjänstetiden. Lagförslaget innehåller en paragraf om ordnande av barnomsorg på obekväm tid (skiftomsorg). Någon motsvarande paragraf finns inte i den gällande lagen. Enligt bestämmelsen är rätten till omsorg på obekväm tid behovsprövad och ska ordnas endast för barn som behöver detta på grund av en förälders eller en annan vårdnadshavares arbete eller studier. Paragrafen skapar klarhet i kommunernas skyldighet att ordna barnomsorg på obekväm tid. Praxis för barnomsorg på obekväm tid är på grund av den oregelbundna rytmen förknippad med flera särdrag som bör beaktas bättre, så att barnets rätt till småbarnspedagogisk verksamhet tillgodoses på lika grunder oberoende av om barnet deltar i verksamheten under tjänstetid eller enbart på obekväma tider. Dessutom kan den rätt till delaktighet som lagen ger barnet och föräldrarna kräva särskilda arrangemang för barnomsorg på obekväm tid. De särdrag som är förknippade med barnomsorg på obekväm tid måste beaktas också när det gäller att säkerställa den aktuella personalens arbetshälsa och kompetens. Barnomsorgen på obekväm tid måste utvecklas också för små skolbarn, så att exempelvis de som arbetar i skift eller studerar eller arbetar på annan ort inte tvingas lämna sina 7—8-åringar ensamma hemma för längre tid.

Barn som behöver särskilt stöd

Lagförslaget förbättrar inte tillräckligt rättigheterna för de barn som behöver särskilt stöd, trots att småbarnspedagogiken erbjuder goda möjligheter till tidigt stöd och förebyggande av problem. Lagen måste kompletteras med en stödmödel i tre steg på samma sätt som inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Regeringens tidigare beslut om utökade gruppstorlekar och slopande av subjektiv rätt till dagvård försvagar dessutom det stöd barnen behöver, eftersom det i de växande grupperna har blivit ännu svårare att ge det stöd som behövs. Också den ökande omsättningen är mycket problematisk för barn som behöver särskilt stöd. Småbarnspedagogikens stöd till barnen och familjerna förutsätter också att psykologerna får en starkare roll, precis som på de andra utbildningsstadierna.

Endast några få procent av de barn som behöver intensifierat och särskilt stöd deltar i dag i privat småbarnspedagogisk verksamhet, vilket skvallrar om en systematisk diskriminering av barn på grundval av behovet av särskilt stöd. Också de privata tjänsteproducenterna måste åläggas skyldighet att ge barnet särskilt stöd när det behövs, så att barnets lika rätt tillgodoses oberoende av tjänsteproducent.

Privat småbarnspedagogik

Tidigare var de privata daghemmen i huvudsak små och drevs exempelvis av föreningar och stiftelser som erbjöd någon alternativ pedagogik. I dag kan man tala om en daghemsbusiness, eftersom stora, vinstsyftande inhemska och utländska kedjor erövrar mark i rasande takt och vi redan har sett de första daghemsmiljonärerna. Exempelvis barnombudsmannen har uttryckt oro för den strävan till ekonomisk vinst som förekommer inom den småbarnspedagogiska servicen. I avtalen om omsorg på privata daghem kan det exempelvis bestämmas att avtalet kan hävas om det kommer fram att barnet behöver särskilt stöd eller särskild omsorg eller om barnet har en livsmedels-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 1

allergi som kräver särskilda arrangemang. Sådana villkor försätter vissa barn i en ojämlik ställning och är inte förenliga med barnets bästa. I de kommersiella daghemmen har personalen dessutom i medeltal lägre lön.

Det bör också noteras att daghemsbusinessen stöds kraftigt med skattemedel, eftersom det går att söka bidrag för privat vård för betalning av avgifterna. Kommersialiseringen av småbarnspedagogiken påverkar alltså i avgörande grad barnens och personalens ställning, så det kan inte utgöra en enbart lokal fråga utan kräver nationell reglering. Liksom barnombudsmannen föreslår också Vänsterförbundet att det i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs om förbud mot att eftersträva vinst i privat småbarnspedagogisk verksamhet. Det motsvarar 7 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning, enligt vilket utbildning inte får ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

Avgiftsfri småbarnspedagogik samt småbarnspedagogik som närservice

Vänsterförbundets mål på lång sikt är att övergå till en avgiftsfri småbarnspedagogik. Det kan uppnås genom att inledningsvis övergå till en tvåårig obligatorisk förskola för 5—6-åringar. Den tvååriga förskolan stärker ytterligare samarbetet mellan småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen samt gör det lättare för barnet att börja skolgången. En tidigare förskoleundervisning gör det också lättare att tidigt upptäcka eventuella inlärningsstörningar, förebygga senare problem och jämna ut de inlärningskillnader som beror på skillnader i barnens bakgrund. Skolgången måste utvecklas så att förskoleundervisningen och de första åren i den grundläggande utbildningen bildar en flexibel helhet där barn i olika åldrar kan gå framåt tillsammans och i mer individuell takt i stället för utifrån en styv indelning grundad på barnets födelseår. En flexibel förskoleundervisning och inledande grundläggande undervisning tillämpas redan i vissa kommuner och erfarenheterna av modellen är goda. Regeringen bör arbeta för att fler försök startas på olika håll i landet.

Närdaghemmets betydelse måste erkännas på samma sätt som man erkänner närskolans betydelse. Närdaghemmet ger de bästa förutsättningarna för att barnet lär känna andra barn i det egna närområdet. Därigenom blir småbarnspedagogiken en del av den samlade skolgången och det blir lättare för barnet att börja skolan. Närdaghemmet stärker också närskoleprincipen, som har en viktig roll i kampen mot ojämlikhet i utbildningen.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 12, 31, 36, 37 och 43 § i lagförslag 1 med ändringar (***Reservationens ändringsförslag***), och

att riksdagen godkänner sju uttalanden. (***Reservationens förslag till uttalanden***)

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 1

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

12 §

Rätten till småbarnspedagogisk verksamhet

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i ~~20 timmar~~ småbarnspedagogik ~~i veckan~~ på en sådan av kommunen anordnad plats som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken en sådan faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

~~Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogiken ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar på heltid, studerar, verkar som företagare eller är sysselsatta på heltid i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller pensioneras.~~

~~Barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet arbetar på deltid eller tillfälligt deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller något annat motsvarande skäl.~~

~~För barnet ska anordnas småbarnspedagogik i heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa.~~

~~Oberoende vad som föreskrivs i 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervisningen eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas enligt behov om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.~~

Småbarnspedagogik ska ordnas på deltid om barnet deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller i annan verksamhet som syftar till att uppnå målen för förskoleundervisningen eller om barnet enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning inleder sin grundläggande utbildning ett år tidigare än vad som föreskrivs i 1 mom. i den paragrafen.

31 §

Daghemsföreståndare

Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 1

eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen eller högre yrkeshögskoleexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

36 §

Avvikelser från dimensioneringen vid daghemmet

Daghemmet får göra undantag från relationstalen enligt 35 §, om det genomsnittliga antalet dagar som barnen deltar i småbarnspedagogiken kontinuerligt är avsevärt lägre än antalet verksamhetsdagar. Undantag får göras genom att antalet barn på daghemmet endast kortvarigt överstiger det antal som anges enligt respektive relationstal. En tillfällig och kortvarig överskridning av gruppstorlekarna får inte vara kontinuerlig eller förekomma dagligen. Överskridningen får inte heller pågå under hela arbetsdagen. Därutöver får daghemmet tillfälligt och kortvarigt avvika från de relationstal som avses i 35 § när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

37 §

Daghemspersonalens sammansättning

Av den daghemspersonal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som avses i 35 § 1 mom. ska minst en tredjedel ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik och minst en tredjedel ha behörighet som socionom inom småbarnspedagogik, ~~och minst hälften av de senare ska ha behörighet som lärare i småbarnspedagogik.~~ De övriga i personalen ska minst ha barnskötarbehörighet.

43 §

Privat småbarnspedagogik

(1 mom. som i KuUB)

(2 mom. 1—4 punkten som i KuUB)

5) småbarnspedagogisk verksamhet får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

Angående de villkor som avses i 1 mom. 2—5 punkterna ska serviceproducenten ges tillfälle att visa att villkoren uppfylls.

(4 mom. som i KuUB)

Reservationens förslag till uttalanden

1. Riksdagen förutsätter att relationstalet för gruppstorlekarna för barn över 3 år återställs till en vuxen per sju barn.

2. Riksdagen förutsätter att det för att trygga barnskötarnas sysselsättning och väg till fortsatt utbildning ska utarbetas ett omställningsskyddspaket för barnskötare.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 1

- 3. Riksdagen förutsätter att det för småbarnspedagogiken utarbetas en plan för övergång till avgiftsfri småbarnspedagogik som överskrider regeringsperioderna.*
- 4. Riksdagen förutsätter att det för skiftomsorg föreskrivs om ett separat relationstal som bättre motsvarar verksamheten och som garanterar jämlikhet mellan barn och personal och att målen för lagen om småbarnspedagogik genomförs i skiftomsorgen i hela landet och att skiftomsorgen utvecklas också som tjänst för små skolelever.*
- 5. Riksdagen förutsätter att deltidsgupper har samma relationstal som heltidsgupper.*
- 6. Riksdagen förutsätter att lagen om småbarnspedagogik kompletteras med en modell för trestegsstöd och att psykologtjänster garanteras också inom småbarnspedagogik.*
- 7. Riksdagen förutsätter att de privata tjänsteproducenterna inom småbarnspedagogik åläggs att ge barnen det särskilda stöd de behöver.*

Helsingfors 19.6.2018

Li Andersson vänst

Jukka Gustafsson sd, instämmer i reservationens förslag till uttalanden

Eeva-Johanna Eloranta sd, instämmer i reservationens förslag till uttalanden

Pilvi Torsti sd, instämmer i reservationens förslag till uttalanden

Mikaela Nylander sv, instämmer i reservationens förslag till uttalande 1, 2, 5 och 6

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Allmänt

Vi socialdemokrater anser att insatser för att utveckla den småbarnspedagogiska verksamheten är ett av de viktigaste elementen i finländsk utbildningspolitik. Det är av största vikt att lagstiftningen inom området i sin helhet övertas av undervisnings- och kulturministeriet. Vi anser att det inte räcker med att lagförslaget medför utveckling. Dessutom gäller det att rätta till de stora försämringar som gjorts under den pågående valperioden.

De största problemen är att verksamheten har haft för lite personal hela den tid som den har funnits, att grupperna är för stora, att kvaliteten varierar, att den subjektiva rätten till barnomsorg har inskränkts och att personalen är överarbetad. Därtill är arbetet inte så uppskattat eller personalens lön inte på en nivå som den viktiga och krävande verksamheten förutsätter. På den punkten innebär lagförslaget ingen förbättring.

Regeringen har inte tagit hänsyn till den kritik som kom fram när utkastet till lag var ute på remiss. En betydande del av remissinstanserna föreslog att den subjektiva rätten till småbarnspedagogisk verksamhet ska återinföras och att relationstalet för antalet barn som fyllt tre år och antalet vuxna ska ändras tillbaka till den nivå som rådde före ändringen 2016. Att kommunerna har så olika praxis ansågs i flera yttranden vara negativt ur jämlikhetssynvinkel.

I många yttranden framfördes önskemålet att bestämmelserna om stöd och särskilt stöd till barn ska ses över snabbt. I många yttranden stöddes en övergång till en modell med så kallat trestegsstöd på samma sätt som inom den grundläggande utbildningen. I vissa yttranden noterades det att det inte finns några bestämmelser om småbarnspedagogiska insatser för barn på sjukhus. I vissa andra yttranden kom det fram ett önskemål om att lagen om småbarnspedagogik ska ha bestämmelser om kurators- och psykologtjänster.

Tyvärr gick inte regeringen in för att bereda lagen på tillräckligt bred bas, utan lade i stället fram en ovanligt konfliktfylld proposition för riksdagen.

Rätten till småbarnspedagogisk verksamhet

I lagförslaget lyfts det fram att barnets bästa har företräde. Men när regeringen Sipilä begränsar den subjektiva rätten till barnomsorg och ökar gruppstorleken för barn över tre år bryter den flagrant mot en viktig princip. Alla dessa försämringar måste rättas till i den nya lagen.

Enligt beräkningar från OECD ger en insats på en euro i högkvalitativ småbarnspedagogik en samhällsrelig avkastning på sju euro. Satsningen ger effekt under barnets hela liv i form av högre utbildningsnivå, längre tid i arbetslivet och därigenom större livskvalitet. Regeringen sätter kvaliteten på verksamheten på spel när den begränsar den subjektiva rätten till dagvård och ökar

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 2

gruppstorlekarna för barn över tre år. Sådana försämringar kommer att stå vårt samhälle mycket dyrt och lämna bestående avtryck i barnens och familjernas välbefinnande.

Begränsningarna i den subjektiva rätten till dagvård har lett till att kommunerna fattar divergerande beslut. Alla barn har inte längre lika rätt till högkvalitativ småbarnspedagogik oberoende av bakgrund, föräldrarnas arbetsmarknadsposition och bostadsort. Större grupper för barn över tre år, som regeringen beslutade om i samma sammanhang, har införts på väldigt olika sätt runtom i landet, och inte alls på vissa ställen. Sammantaget har dessa besparingar inom småbarnspedagogiken lett till att barngruppernas storlek varierar stort beroende på bostadsort. Ojämligheten bland barnen och familjerna har ökat beroende på vilken kommun de bor i.

I en utredning om verkningarna av ändringarna i lagstiftningen om småbarnspedagogik (Statsrådets kansli 2017; presentationsbladet översatt till svenska) sägs det bland annat följande: När det gäller de ändringar i lagstiftningen som gjordes år 2016 har kommunerna utövat rätten som grundar sig på självstyre och på olika sätt avgjort frågorna om barns subjektiva rätt till småbarnspedagogik samt om relationstalet mellan antalet barn och vuxna i daghemsgupper. I en del kommuner och daghem har barngrupperna mångahanda sammansättningar, omsättningen av barn är hög och antalet barn per grupp har ökat. De anställda och föräldrarna förhöll sig kritiska till dessa ändringar. De anställda anser sig nu ha sämre möjligheter att uppmärksamma barnen som individer. Personalen beskrev också att rastlösheten, bullret och trängseln i lokalerna har ökat och att det oftare förekommit farliga situationerna i daghemmen. Föräldrarna ansåg att ändringarna har försämrat jämbördigheten mellan barnen och familjerna samt beständigheten i barnens kamratrelationer.

Relationstalet mellan barn och vuxna måste möjliggöra högkvalitativ småbarnspedagogisk verksamhet. Extra mycket sticker relationstalet i grupper på deltid i ögonen. Det kan rentav finnas 39 barn på tre pedagoger. Småbarnspedagogiken måste hålla jämn kvalitet oberoende av kommun eller verksamhetsplats. Vi socialdemokrater vill att inskränkningarna i den subjektiva rätten till dagvård återtas och att dagisgrupperna minskas och återgår åtminstone till nivån före förändringen.

Vad gäller omsorg på obekväma tider, skiftomsorg, föreslår vi att små skolbarn (årskurs 1 och 2) garanteras dagisplats på obekväma tider också efter att de börjat i skolan, om de inte kan garanteras omsorg på kvällar och nätter på något annat sätt. I synnerhet barn till ensamföräldrar kan vara tvungna att vara ensamma hemma långa tider. Skolbarn måste ha möjlighet att få omsorg på vardagar klockan 17.00–08.00 och allt efter behov också under veckoslut.

Stöd inom småbarnspedagogisk verksamhet

Lagförslaget innehåller inget systematiskt förslag till stöd inom småbarnspedagogiken. Det finns dock bestämmelser om tillgång till speciallärare, stödinsatser och speciallärarens ansvar för att stödja barnet i processen. Stödbestämmelserna måste preciseras eftersom de gällande bestämmelserna är så knapphändiga att de tillåter att kommunerna tolkar dem i strid med barnets bästa. Den otydliga lagstiftningen har redan nu lett till att det är omöjligt att säga när ett barn har fått lagstadgade stödinsatser som motsvarar deras behov, när den styrande lagstiftningen inte innehåller några mer ingående bestämmelser. Stödet inom småbarnspedagogiken måste förtydligas i överens-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 2

stämmelse med trestegsstödet. Utgångspunkten måste vara att barnet har rätt till tillräckligt och ändamålsenligt stöd i rätt tid i såväl den offentliga som den privata småbarnspedagogiken.

Speciallärares specialpedagogiska kompetens måste utnyttjas både för att kartlägga behovet av stöd och för att planera och förverkliga åtgärder och för att göra en utvärdering av åtgärderna när ett barn behöver stöd. Varje barn ska ha rätt till en individuellt planerad specialundervisning när det bedöms vara på sin plats med hänsyn till barnets behov. Det ska vara möjligt att samtidigt ge flera former av strukturellt stöd (mindre grupper, personalstruktur och assistent). Om barnets bästa och behov kräver det ska det också vara möjligt att förverkliga småbarnspedagogiken som när-service under ledning av en speciallärare och i en mindre grupp.

Lagförslaget föreskriver om privat småbarnspedagogik, men bestämmelserna gäller främst administrativa frågor men däremot inte de privata producenternas pedagogiska eller stödrelaterade lösningar. Privata tjänsteproducenter måste påföras samma skyldighet som kommunala producenter att ordna behövligt stöd och speciallärarservice för barnet.

Den första augusti 2014 trädde en ny lag om elev- och studerandevård i kraft. Den garanterar psykolog- och kuratorstjänster på alla utbildningsstadier, det vill säga inom småbarnspedagogik, grundläggande utbildning samt gymnasier och yrkesskolor.

Det är helt nödvändigt att samma rätt till psykologtjänster också ska gälla småbarnspedagogiken. Det här är nödvändigt både med hänsyn till barn inom småbarnspedagogiken och deras familjer och den yrkesutbildade personalen inom den krävande småbarnspedagogiken. Det finns inga grunder för att lagstiftningen föreskriver om rätt till psykologtjänster från och med förskolan ända till och med andra stadiet, medan barn under skollåldern i sin allra känsligaste fas och den personal som arbetar med dem skulle lämnas utanför den sakkunskap som en psykolog i uppväxtmiljön kan erbjuda.

En psykolog som är en del av småbarnspedagogikens vardag finns där för att stödja personalen i fråga om både kunskap och motivation och bidrar på så sätt till en högkvalitativ dagvård. Lagförslaget saknar också en närmare precisering av det stödsystem som småbarnspedagogiken ska erbjudas barnen. På andra stadier av utbildningen är psykologen en viktig aktör vid bedömningen av stödbehov och stödets innehåll och funktion.

Socialdemokraterna anser att stödet till barnen inom småbarnspedagogiken måste förtydligas. Den gällande lagen förutsätter att man i den individuella planen för småbarnspedagogik skriver in barnets stödbehov. Enligt lagen måste också stödåtgärderna och hur de ska förverkligas noteras i planen. Den gällande lagen kräver alltså att behovet utreds och planeras, men däremot sägs det ingenting om hur man ska svara på behovet. Lagstiftningen tvekar om vem som ansvarar för att stödet ordnas. Det här har lett till oändamålsenliga variationer och motstridiga tolkningar med hänsyn till verksamheten och de målsättningar lagen ställer upp för den. Socialdemokraterna vill att det föreskrivs om ansvaret och om stödnivån för att detta ska kunna beaktas när personalens struktur planeras. Det råder en skriande brist på stöd till de sakkunniga när det gäller uppväxt, utveckling och lärande.

Betänkande KuUB 5/2018 rd Reservation 2

Personalstrukturen och behörighetsvillkoren

Den mångprofessionella personalen anses vara en av hörnstenarna i den finländska småbarnspedagogiken. Det finns allt skäl att hålla fast vid det. Socialdemokraterna menar att mångprofessionalismen inom småbarnspedagogiken förverkligas bäst när det finns pedagogie kandidater, socionomer och barnskötare i daghemmen.

När kandidaternas och socionomernas uppgiftsbeskrivningar spjälks upp bör de båda gruppernas uppgifter ägnas uppmärksamhet. Lagförslaget koncentrerar sig huvudsakligen på uppgiften som lärare inom småbarnspedagogiken. Därför måste socionomernas uppgifter definieras närmare. De kunde lämpligen ges ansvaret bland annat för att förverkliga den så kallade educate-modellen, för teamarbetet, för forandet av barnets relationer till andra barn, för hela daghemmets sociala funktioner och för samarbetet mellan familjerna och olika intressentgrupper.

Socionomerna kan likaså ansvara för det multiprofessionella nätverkandet (familjecentralerna, vårdtjänsterna, rådgivningen, skolorna och specialundervisningen) och det familjearbete med låg tröskel som ska ingå i småbarnspedagogiken. Det pedagogiska ansvaret ska också i framtiden delas mellan pedagogie kandidaterna och socionomerna utifrån de pedagogiska studier som ingår i socionomexamen.

Socionomernas behörighet för uppgiften som lärare inom småbarnspedagogik bör definieras så att yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen som omfattar minst 60 studiepoäng studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik samt pedagogiska studier för lärare inkluderade i examen eller utöver examen ger behörighet för uppgiften.

Den föreslagna 1+1+1-modellen representerar en helt ny syn på multiprofessionalism. Två olika högskolebakgrunder bidrar till att skapa multiprofessionalism utifrån socialvetenskap och pedagogik. Det bör påpekas att en sådan modell inte finns någon annanstans i världen.

Personalens utbildnings- och kompetensnivå måste höjas så att den svarar mot de ökade krav som ställs på småbarnspedagogiken. Enligt internationella rekommendationer ska barntädgårdslärarna utgöra 50 procent av personalen, men i Finland stannar andelen vid 30 procent. Det måste finnas ett större utbud av barntädgårdslärarytbildning på högskolenivå. För dem som redan nu arbetar inom småbarnspedagogiken måste det skapas möjligheter till fortbildning för att uppdatera behörigheten. Målet ska vara att alla som arbetar med småbarnspedagogik ska ha kompetens just för det.

Småbarnspedagogiken måste utvecklas under samverkan så att olika personalgrupper får göra sin röst hörd och inkluderas. Utbildade personers professionella kompetens måste kunna tas i bruk för att gynna barnen i deras utveckling och för att stödja familjerna. Det är viktigt att inse att vi i framtiden kommer att behöva fler yrkeskunniga i branschen, om deltagarfrekvensen inom småbarnspedagogiken stiger som planerat. Alla personalgruppers insats kommer att behövas och det är principiellt viktigt att erkänna det. Socialdemokraterna finner det viktigt att småbarnspedagogiken inte bara omfattar pedagogisk kompetens utan också samhällelig och social kompetens, eftersom småbarnspedagogik inte bara handlar om att vara tillsammans med barn utan också med barnens familjer som ett stöd för dem. Socialdemokraterna håller fast vid den så kallade educate-

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 2

modellen där utbildning, fostran och vård utgör en funktionell helhet. Modellen är en av de starkaste sidorna i vår småbarnspedagogik som i en internationell jämförelse anses ligga i framkant (se t.ex. rapporten Startin well från 2012).

Det bör konstateras att det mål i fråga om personalstrukturen som nämns i lagutkastet inte förefaller realistiskt med tanke på tillgången på personal just nu och inte heller med tanke på finansieringen, såvida inte antalet högskoleutbildade småbarnspedagogiska proffs ökas kraftigt eller det skapas nya möjligheter till fortbildning i branschen samtidigt som man skjuter till betydligt mer pengar.

Daghemsföreståndare

Alla som har behörighet att arbeta som lärare i småbarnspedagogik eller socionom bör med kompletterande utbildning ges möjlighet att arbeta som daghemsföreståndare. Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem kunde vara behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26 eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen eller högre yrkeshögskoleexamen på det sociala området kompletterad med pedagogiska lärarstudier samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Tryggande av barnskötarnas sysselsättning

För närvarande är ungefär 60 procent av dem som arbetar i daghem barnskötare. De måste ha möjlighet till tilläggsutbildning och sysselsättning. Av lagförslaget framgår inte hur de 3 700 personer som förlorar sina jobb som barnskötare ska sysselsättas. I dagsläget utexamineras årligen ca 2 700 personer med barnskötarbehörighet. I lagförslaget finns inte heller några tankar om hur barnskötarutbildningen ska anpassas till den nya situationen.

Regeringens proposition saknar alla analyser av möjligheterna att utveckla yrkesutbildningen. Personalens pedagogiska kompetens borde också höjas genom en uppdatering av innehållet i yrkesexamina och fortbildning av personalen. Den nyss förnyade grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning är ett exempel på en ambitiös examen där man beaktat kompetenskraven i tidigare lagändringar.

Det bör noteras att lagförslaget inte erkänner barnskötarnas och socionomernas professionella kompetens. De barnskötare och barntädgårdslärare som valt en yrkesutbildning och därefter engagerat sig i sitt arbete är professionella på pedagogik och omsorg. Även om personalen inom småbarnspedagogiken får sina arbetsuppgifter utifrån sin utbildning och expertis är de dagliga uppgifterna inom småbarnspedagogiken inte i verkligheten strikt separerade. Omsorg och pedagogik går hand i hand i daghemmen. När lagstiftningen om personalens professionella kompetens ses över bör man uppmärksamma betydelsen av omsorg och den kompetens som är förenad med det.

Privata serviceproducenters småbarnspedagogiska verksamhet

Enligt lag kan grundläggande utbildning inte ordnas i vinstsyfte. Privata serviceproducenter ska däremot kunna ordna småbarnspedagogik för att eftersträva vinst. Antalet privata aktörer har ökat

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 2

kraftigt och de har redan hand om ungefär 15—20 procent av den småbarnspedagogiska servicen. Samtidigt har många små serviceproducenter övergått från att vara små sammanslutningar till stora företagskoncerner. I vissa kommuner har man ställt som mål att 30—40 procent av servicen ska skötas av privata aktörer.

I en utredning från undervisnings- och kulturministeriet 2017 utvärderas de privata tjänsterna. De företag som genererar vinst sparar bland annat in på personalkostnaderna genom att överföra köks- och städuppgifter på lärarna och annan personal som ansvarar för pedagogik och omsorg. Dessutom väljer de privata daghemmen ut barn så att de koncentrerar sig på 3—6-åringar eftersom enhetskostnaderna för dem är lägre än för yngre barn. De erbjuder inga tjänster för barn som kräver särskild vård, fostran eller undervisning. Det har rentav förekommit att ett barns behov av specialdiet har varit grunden för att ett omsorgsavtal har sagts upp.

I undervisnings- och kulturministeriets utredning om privata småbarnspedagogiska tjänster (2015) sägs det att den privata småbarnspedagogiska servicens kvalitet varierar beroende på kommun, enligt uppgift från kommunerna. Den varierande kvaliteten beror bland annat på att personalen har ospecificerade arbetsuppgifter, behörighetsvillkoren inte uppfylls, stödet till barnen inte tillgodoses och de privata småbarnspedagogiska tjänsterna inte övervakas. Utifrån utredningen ser det ut som om kommunerna inte alltid känner till kvaliteten på de privata tjänsteproducenternas service.

Kommunerna upplever att tillsynen över de privata tjänsteproducenterna är utmanande. De nationella anvisningarna upplevs vara oklara och det är särskilt svårt att ingripa mot missförhållanden. Kommunerna saknar klarare bestämmelser, enhetlig praxis och mer utbildning och samarbete till stöd för styrningen av och tillsynen över de privata tjänsterna.

Den småbarnspedagogiska verksamhet som kompletterar förskoleundervisningen får inte ordnas som klubbverksamhet. Denna avviker avsevärt från den småbarnspedagogiska verksamhet som ordnas i daghem och familjedagvård. För närvarande är lagen oklar när det gäller den småbarnspedagogiska verksamhet som kompletterar förskoleundervisningen.

För att garantera en enhetlig kvalitet på småbarnspedagogiken och en jämlik utbildning vill socialdemokraterna att det ska läggas större fokus på tillsynen och styrningen av samt stödet till de privata tjänsteproducenterna i kommunerna. Socialdemokraterna menar att småbarnspedagogiken i regel ska ordnas av kommunen, och vinststrävan inom småbarnspedagogik får inte äventyra småbarnspedagogikens kvalitet, likabehandling eller utbudet på offentliga tjänster. Småbarnspedagogikens strukturer får inte leda till strävan efter överstora vinster.

Olika former av småbarnspedagogik och kvalitetskriterier

Vid utfrågningen av sakkunniga har det påpekats att bestämmelserna i den föreslagna lagen inte med tillräcklig precision definierar olika former av småbarnspedagogik (daghem, familjedagvård, småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning och öppen småbarnspedagogik). Det är angeläget att de olika formerna av småbarnspedagogik och målen för dem definieras i fortsättningen. Exempelvis småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisning ska inte kunna ordnas som klubbverksamhet. De grunder för planen för småbarnspedagogik som görs upp

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 2

av Utbildningsstyrelsen måste också uppdateras och utvidgas så att de gäller olika former av småbarnspedagogik inklusive familjedagvård.

Sakkunniga har också påtalat behovet av kvalitetskriterier för småbarnspedagogiken. Kriterierna ska syfta till att nå jämnare servicekvalitet och till att miniminivån varje dag uppnås i varje enhet och barngrupp. Kriterierna ska vara på normnivå och en del av grunderna för planen för småbarnspedagogiken.

Finansiering och klientavgifter

Småbarnspedagogikens positiva verkningar på barnets utveckling, skolframgång och senare integration i samhället är tveklösa. Det pedagogiska arbetet i daghemmen jämnar ut barnens skolväg och därför anser socialdemokraterna att småbarnspedagogik är en fast del av utbildningssystemet.

Barnen börjar skolan utifrån allt mer varierande bakgrund. Också barnfattigdom är vardag för allt flera barn. En högkvalitativ småbarnspedagogik kan effektivt stoppa upp den onda cirkeln av social utsatthet och förbättra barnens inlärningsmöjligheter i skolgången. Trots det ligger deltagandet i småbarnspedagogik bland finländska barn på en låg nivå i ett europeiskt perspektiv. Av barn över 4 år deltar bara cirka 75 procent i småbarnspedagogik medan deltagandet i Sverige är nästan 96 procent och i Frankrike rentav 100 procent. Socialdemokraterna anser att graden av deltagande i småbarnspedagogik måste fås upp på europeisk nivå, 90—95 procent, eftersom deltagandet i småbarnspedagogik skapar grund för senare studier. Särskilt för utvecklingen hos barn med annan språk- och kulturbakgrund har småbarnspedagogiken en avgörande betydelse för språkinläring, integration och senare skolframgång.

Väsentligt när småbarnspedagogiken utvecklas är att skapa lösningar som når alla barn som omfattas av småbarnspedagogiken. Det är särskilt viktigt nu när lösningarna som gäller den subjektiva rätten till dagvård skiljer sig åt mellan kommunerna. Finland har inte råd till regional segregation inom småbarnspedagogik.

Socialdemokraterna anser att förebyggande av ojämlikhet och segregation kräver att positiv särbehandling gäller också för småbarnspedagogik. Därför bör de områden där arbetslöshet, invandring eller inkomstnivå ligger på en annan nivå än för genomsnittet få statlig tilläggsfinansiering genom statsandel eller särskild finansiering.

Jämlikheten mellan barnen genomförs bäst när behovet av småbarnspedagogik bedöms med tanke på barnens rättigheter och så att alla familjer har tillgång till småbarnspedagogik. Familjerna ska kunna välja den bästa vårdformen. Tjänsterna inom småbarnspedagogik ska kunna bearbetas enligt familjernas behov exempelvis i fråga om vårdbehovets längd och tidpunkt. Socialdemokraterna eftersträvar avgiftsfri småbarnspedagogik som är tillgänglig för alla barn och familjer. Första steget i den riktningen kan vara exempelvis utvidgning av den avgiftsfria förskolan till 5-åringar och en flexibel avgiftsfri småbarnspedagogik på deltid som erbjuds alla barn. Utöver avgiftsfri småbarnspedagogik ska varje barn ha rätt till kompletterande småbarnspedagogik.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 2

Informationsresursen.

Socialdemokraterna vill att informationsresursen i framtiden ska vidareutvecklas med fokus på information som samlas in hos barnen själva. Informationsresursen ska inrymma barnens egna synpunkter på anordnandet av småbarnspedagogik. Att ta reda på barnens åsikter är en oskiljaktig del av verksamhet i enlighet med barnets bästa. Att skriva in dessa åsikter i informationsresursen skulle betjäna både de uppgifter som finns inskrivna i bestämmelsen om informationsresursens användningssyfte och forskningen avseende den information som inhämtas hos barnen. Det har också samband med lagförslagets linje att utredning av och hänsyn till barnets åsikter bör vara en central del av planering, genomförande och bedömning av småbarnspedagogik (se 20 § i lagförslaget). Vidare instämmer vi med följande uttalanden av ledamot Andersson:

1. Riksdagen förutsätter att relationstalet för gruppstorlekarna för barn över 3 år återställs till en vuxen per sju barn.
2. Riksdagen förutsätter att det för att trygga barnskötarnas sysselsättning och väg till fortsatt utbildning ska utarbetas ett omställningsskyddspaket för barnskötare.
3. Riksdagen förutsätter att det för småbarnspedagogiken utarbetas en plan för övergång till avgiftsfri småbarnspedagogik som överskrider regeringsperioderna.
4. Riksdagen förutsätter att det för skiftomsorg föreskrivs om ett separat relationstal som bättre motsvarar verksamheten och som garanterar jämlikhet mellan barn och personal och att målen för lagen om småbarnspedagogik genomförs i skiftomsorgen i hela landet och att skiftomsorgen utvecklas också som tjänst för små skolelever.
5. Riksdagen förutsätter att deltidsgupper har samma relationstal som heltidsgupper.
6. Riksdagen förutsätter att lagen om småbarnspedagogik kompletteras med en modell för tre-stegsstöd och att psykologtjänster garanteras också inom småbarnspedagogik.
7. Riksdagen förutsätter att de privata tjänsteproducenterna inom småbarnspedagogik åläggs att ge barnen det särskilda stöd de behöver.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 7, 12, 13, 26, 31 och 35 § i lagförslag 1 med ändringar. (***Reservationens ändringsförslag***) och

att riksdagen godkänner tre uttalanden.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 2

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

7 §

Mångprofessionellt samarbete och utveckling

(1 mom. som i KuUB)

Socialvårdslagen (1301/2014), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) och hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) och det som föreskrivs om social- och hälsovård någon annanstans i lag ska tillämpas på ett barns rätt att få stödåtgärder och service inom social- och hälsovården som stöd för sin utveckling och sitt välbefinnande. En anordnare eller producent av småbarnspedagogisk verksamhet ska vid behov samarbeta med motsvarande aktörer inom social- och hälsovården för att bedöma, planera och ge det stöd och den servicehelhet barnet behöver. **Psykolog ska inom småbarnspedagogik anlitas i psykologiska frågor som gäller barnets utveckling, inlärning och fostran.** Bestämmelser om kontakt med socialvården för bedömning av stödbehovet ingår i 35 § i socialvårdslagen (1301/2014).

(3 mom. som i KuUB)

12 §

Rätten till småbarnspedagogisk verksamhet

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i ~~20 timmar~~ småbarnspedagogik ~~i veckan~~ på en sådan av kommunen anordnad plats som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken en sådan faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas.

~~Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogiken ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar på heltid, studerar, verkar som företagare eller är sysselsatta på heltid i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller pensioneras.~~

~~Barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet arbetar på deltid eller tillfälligt deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller något annat motsvarande skäl.~~

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 2

~~För barnet ska anordnas småbarnspedagogik i heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa.~~

~~Oberoende vad som föreskrivs i 1 mom. ska~~ Småbarnspedagogik ska inte ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervisningen eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. ~~I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas enligt behov om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.~~

13 §

Anordnade av skiftesvård inom småbarnspedagogiken

(1 mom. som i KuUB)

Skiftesvård ska ordnas i överensstämmelse med behovet också för små skolelever (årskurs 1 och 2) som behöver det på grund av en förälders eller annan vårdnadshavares arbete eller studier.

26 §

Lärare inom småbarnspedagogik

Behörighetsvillkoren för uppgifter som lärare inom småbarnspedagogik är minst pedagogie kandidatexamen som innehåller sådana studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom småbarnspedagogik eller minst yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovårdsbranschen som omfattar minst 60 studiepoäng i studier med inriktning på småbarnspedagogik och socialpedagogik samt pedagogiska lärarstudier inkluderade i examen eller avlagda utöver den. Närmare bestämmelser om dessa kan utfärdas genom förordning av statsrådet, eller som har kompletterats med sådana studier.

31 §

Daghemsföreståndare

Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26 eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen eller högre yrkeshögskoleexamen på det sociala området kompletterad med pedagogiska lärarstudier samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 2

35 §

Dimensioneringen av daghemspersonalen

På ett daghem ska det finnas ett tillräckligt antal anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som i relation till antalet barn, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar i småbarnspedagogik har yrkesmässig behörighet som lärare, socionom eller barnskötare. Närmare bestämmelser om dimensioneringen av personalen får utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen föreskrivs särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år samt särskilda relationstal för barn under tre år ~~och särskilda relationstal för dem som deltar i småbarnspedagogik mindre än fem timmar om dagen samt om småbarnspedagogik som ordnas minst fem timmar per dag för barn som fyllt tre år.~~

(2 och 3 mom. som i KuUB)

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att småbarnspedagogiken i regel ska ordnas av kommunen, och vinststrävan inom småbarnspedagogik får inte äventyra småbarnspedagogikens kvalitet, likabehandling eller utbudet på offentliga tjänster. Småbarnspedagogikens strukturer får inte leda till strävan efter överstora vinster.*
- 2. Riksdagen förutsätter att statsrådet bereder en definition av olika former av småbarnspedagogik och deras målsättningar och ser till att det utarbetas kvalitetskriterier för småbarnspedagogik.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen efter att lagen trätt i kraft följer och rapporterar om tillgången på lärare inom småbarnspedagogik, inrättande av socionomanställningar, tillgång och avvikelser från behörighetsvillkor samt sysselsättning och kompletterande utbildning för barnskötare.*

Helsingfors 19.6.2018

Jukka Gustafsson sd

Eeva-Johanna Eloranta sd

Pilvi Torsti sd

Mikaela Nylander sv, instämmer i förslagen till uttalande 2 och 3

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 3

RESERVATION 3

Motivering

Allmänt

Propositionen är i många avseenden värd understöd. Det är angeläget mål att höja utbildningsnivån för personalen inom småbarnspedagogiken. Att göra det i det rådande läget är dock problematiskt med hänsyn till att småbarnspedagogiken frångått resurser och de mest utsatta barnen inte får tillgång till småbarnspedagogik.

Regeringens åtgärder inom den småbarnspedagogiska sektorn har under innevarande valperiod varit motstridiga: å ena sidan har rätten till småbarnspedagogik på heltid begränsats och gruppstorlekarna utökats samtidigt som färre personal ska sköta fler barn. Å andra sidan vill regeringen genom den nu aktuella propositionen lyfta kvaliteten på småbarnspedagogiken genom att höja de anställdas utbildningsnivå. Det är oroväckande att de allra effektivaste sätten att garantera en högklassig småbarnspedagogik för varje barn — det vill säga att slopa den begränsade rätten till småbarnspedagogik på heltid, minska gruppstorlekarna och stärka personaldimensioneringen — inte finns på regeringens ärendelista.

Den subjektiva rätten till högklassig småbarnspedagogik.

Rätten till småbarnspedagogik är framför allt en rätt som barnet innehar. Forskningen betonar vikten av högklassig småbarnspedagogik som ett led i en hälsosam och trygg uppväxt. Högklassig och rimligt dimensionerad småbarnspedagogik har en stor roll för barnets lika möjligheter och för förebyggande av mobbning och diskriminering. Först när det finns en stark grund har varje yrkesperson inom småbarnspedagogik faktisk möjlighet att utöva sina yrkeskunskaper och bidra till att barnen får en trygg uppväxt där omsorgen om barnets bästa står i fokus och barnets olika åldersfaser beaktas i ett pedagogiskt perspektiv. På den grunden kan man också underkontrollera de former börja höja utbildningsnivån för personalen inom småbarnspedagogik. Det är också då viktigt att ta hänsyn till de olika yrkesgruppernas kompetens.

Barnskötarnas ställning

Personalens oro över sina jobb är förståelig, särskilt i det rådande läget, där regeringen gjort avsevärda nedskärningar på deras arbetsplatser. I synnerhet är barnskötarnas oro över möjligheterna till vidareutbildning en central fråga. När övergångsperioden går ut har vi potentiellt tusentals skötare som hotas av uppsägning. Utifrån propositionen hänger barnskötarnas framtida yrkesfärdigheter och möjligheter till vidareutbildning på hoppet och på kommande utredningar. Det skulle i stället behövas konkreta redskap, så att också barnskötarna kunde känna trygghet i fråga om framtiden som professionell inom småbarnspedagogik.

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 3

Särskilt stöd

Ett klart missförhållande i lagförslaget är bristen på bestämmelser om stöd. Vi ser det som viktigt att det i lagen om småbarnspedagogik tas in bestämmelser om ordnande av särskilt stöd för barnen. Stödbestämmelserna måste moderniseras så att varje barn får det stöd som det behöver. Utgångspunkten för den reformen måste vara att barnet har rätt till tillräckligt och ändamålsenligt stöd i rätt tid i såväl den offentliga som den privata småbarnspedagogiken. Lagen om småbarnspedagogik måste snabbt få en modell med stöd i tre steg av samma typ som inom den grundläggande utbildningen eller en motsvarande modell för särskilt stöd, anpassad till den småbarnspedagogiska miljön.

Barnets bästa

Den nya lagen om småbarnspedagogik lägger förtjänstfullt vikt vid barnets bästa och vid varje barns rätt till jämlikhet och icke-diskriminering. Det är dock angeläget att notera att vi också i dag har barn som inte nås av denna jämlikhet. Det gäller särskilt barn som hör till en minoritet. De grövsta exemplen gäller situationen för transbarn och transunga i småbarnspedagogiken. Regeringens oförmåga att gå vidare med en totalreform av translagen bidrar till att barn i denna grupp tvingas uppleva diskriminering i den småbarnspedagogiska vardagen. Utan en uppdatering av lagen är dessa barns ställning beroende av enskilda enheter eller enskilda anställda med förmåga och verktyg att beakta dessa barn och deras behov. Det är alltså viktigt att notera att likabehandlingen i praktiken har bindningar också till övrig lagstiftning och till hur lagstiftningen utvecklas. Brister i annan lagstiftning kan för vissa barns del leda till en oklar praxis som kan försvaga likabehandlingen av dem.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 12 § i lagförslag 1 med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*) och

att riksdagen godkänner ett uttalande.

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

12 §

Rätten till småbarnspedagogik

Kommunen ska, utöver vad som föreskrivs i 5 §, se till att barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer får delta i ~~20 timmar~~ småbarnspedagogik i

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 3

~~veekan~~ på en sådan av kommunen anordnad plats som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten efter utgången av den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning eller partiell föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock inte ordnas för barnet under den tid för vilken en sådan faderskapspenning utanför moderskaps- och föräldrapenningsperioden som avses i 9 kap. 7 § 1 mom. i sjukförsäkringslagen får betalas. Småbarnspedagogik ska dock ordnas på deltid om barnet innan den läroplikt som avses i lagen om grundläggande utbildning uppkommer deltar i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning eller om barnet enligt 25 § 2 mom. i lagen om grundläggande utbildning inleder sin grundläggande utbildning ett år tidigare än vad som föreskrivs i 1 mom. i den paragrafen.

~~Med avvikelse från 1 mom. ska småbarnspedagogiken ordnas som heldagsvård om barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare på det sätt som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) antingen arbetar på heltid, studerar, verkar som företagare eller är sysselsatta på heltid i eget arbete. När ovan nämnda situation upphört ska småbarnspedagogik fortfarande ordnas enligt detta moment i två månaders tid, förutom om barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet stannar hemma för att sköta ett annat barn som bor i familjen eller pensioneras.~~

~~Barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än vad som föreskrivs i 1 mom. i den omfattning som behövs på grund av att barnets förälder eller en annan vårdnadshavare till barnet arbetar på deltid eller tillfälligt deltar i sysselsättningsfrämjande service, rehabilitering eller något annat motsvarande skäl.~~

~~För barnet ska anordnas småbarnspedagogik i heldagsvård, om det behövs med tanke på barnets utveckling eller behov av stöd eller på grund av familjens omständigheter eller om det annars är befogat med hänsyn till barnets bästa.~~

~~Oberoende vad som föreskrivs i 1 mom. ska småbarnspedagogik inte ordnas när barnet deltar i sådan förskoleundervisning eller annan verksamhet som uppfyller syftet med förskoleundervisningen eller grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning. I sådana fall ska småbarnspedagogik dock ordnas enligt behov om barnet har rätt till mer omfattande småbarnspedagogik än 1 mom. föreskriver.~~

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att samma personaldimensionering och gruppstorlekar som 2014 återinförs genom förordning av statsrådet.

Helsingfors 19.6.2018

Jani Toivola gröna

Mikaela Nylander sv, instämmer i reservationens förslag till uttalande

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 4

RESERVATION 4

Motivering

Regeringen föreslår en ny lag om småbarnspedagogik där det föreskrivs om personalens behörigheter, personaldimensioneringen och hanteringen av information och sekretess. I lagen föreskrivs det också om uppgiftsbenämningar som grundar sig på utbildning och beaktas de ändringar som skett inom yrkesutbildningen. I förfarandena och beslutsfattandet betonas enligt propositionsmotiven barnets bästa.

Sannfinländarna anser det utomordentligt viktigt att se till barnets bästa i alla förhållanden. Den småbarnspedagogik som ska ordnas av kommunen separeras dock på ett betydande sätt från social- och hälsovårdens tjänster när de övergår till landskapets ansvar när vårdreformen, som nu behandlas i riksdagen, blir genomförd. Det kan framöver försvåra exempelvis informationsutbyte mellan tjänsteleverantörer, vilket knappast gynnar barnen.

Vi är också oroliga över att behörighetskraven för personalen inom småbarnspedagogik ska åstramas oskäligt mycket. I lagförslaget ingår risken att kommunerna inte lyckas anställa tillräckligt med utbildad personal, vilket kan leda till fler vikarier och till att personalen byts ut för ofta. Motsvarande fenomen märks inom många andra kommunala sektorer. Behörighetskraven får således åtminstone inte höjas alltför mycket.

Redan nu kan man i många daghem i huvudstadsregionen på grund av personalbrist inte garantera barnens välbefinnande och säkerhet. Föräldrar har fått råd att exempelvis hämta hem sina barn tidigare. Läget är på längre sikt fullständigt ohållbart.

Ett mål i propositionen är att förbättra kvaliteten och pedagogiken på området, höja kompetensnivån hos personalen samt öka det yrkesövergripande stödet till barn och familjer. Det bottnar i regeringens linjeval i samband med halvårsöversikten för att minska utslagning av unga (25.4.2017). Regeringsprogrammet följer å andra sidan allmänt taget den linjen att behörighetskraven ska lindras. Trots att höjning av kompetensnivån i sig är en positiv utvecklingstrend, följer regeringen i detta avseende inte regeringsprogrammets centrala riktlinje som gäller lindring av behörighetskraven.

Blir propositionen genomförd minskar antalet barnskötare vid daghemmen enligt sakkunnigbedömningar med upp till 9 000 under övergångsperioden. Delvis sker detta genom pensionsavgångar, men en del av barnskötarna kan om lagen träder i kraft också hotas av uppsägning. Inte heller barnets bästa bedöms i propositionen då personalstrukturen görs om. Förslaget till personalstruktur för daghemmen är inte ändamålsenligt med avseende på att det praktiska vårdarbetet betonas särskilt i grupper med barn under tre år. Därför föreslår vi att 37 § om daghemspersonalens sammansättning ändras så att personalen i grupper för barn under tre år kan bestå av exempelvis en lärare eller socionom inom småbarnspedagogik och två barnskötare.

I och med lagförslaget kan så kallade utbildningsmässiga återvändsgränder bilda hinder för att avancera i karriären. Det är också utbildningspolitiskt ett svårt problem. Vi menar att kompetens för

Betänkande KuUB 5/2018 rd

Reservation 4

lärare inom småbarnspedagogik bör gälla också för en person som fått behörighet som socionom inom småbarnspedagogik och som har avlagt pedagogiska studier för lärare som det kan föreskrivas närmare om genom förordning av statsrådet.

I propositionen är behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt lagen och minst pedagogie magisterexamen samt tillräcklig ledarskapsförmåga. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att också dessa behörighetskrav bör lindras. Vi menar att utöver tillräcklig ledarskapsförmåga ska också högre yrkeshögskoleexamen som har kompletterats med 60 studiepoäng pedagogiska lärarstudier ge behörighet för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem. Närmare föreskrifter om kompletterande pedagogiska studier kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

I propositionen sägs det att närmare föreskrifter om daghemmens personaldimensionering utfärdas genom förordning av statsrådet. Regleringen ska ändå ske separat för dem som får småbarnspedagogik högst fem timmar per dag. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att en separat reglering av dimensioneringen inte är ändamålsenlig i fråga om barn i småbarnspedagogik på deltid och föreslår att den skrivningen ska strykas ur lagen.

Vi föreslår vidare att daghemmen inte ska få avvika från dimensioneringen enligt statsrådets förordning annat än om en plötslig och oförutsägbar orsak yppar sig under arbetsdagen. Avvikelse från dimensioneringen ska inte heller få fortgå mer än till slutet av den aktuella arbetsdagen. Av tvingande skäl kan avvikelse pågå längre, dock så att dimensioneringen ska återställas enligt förordningen senast den andra arbetsdagen räknat från den dag då orsaken yppade sig. Avsteg från den i förordningen föreskrivna relationstalet för personalen tillåts på kort tid också när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas.

Sannfinländarnas utskottsgrupp vill separat betona att gruppstorlekarna inom småbarnspedagogik inte får bli för stora — varken nu eller i framtiden. Också den regionala rättvisan måste tillgodoses. Vi finner det angeläget att klientavgifterna förblir skäligen både på den kommunala och på den privata sidan. Men vi stöder ändå inte avgiftsfri småbarnspedagogik.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 26, 31, 35, 36 och 37 § i lagförslag 1 med ändringar. (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 4

26 §

Lärare inom småbarnspedagogik

(1 mom. som i KuUB)

Lärare inom småbarnspedagogik kan också vara en socionom inom småbarnspedagogik som har avlagt pedagogiska lärarstudier, om vilka det får föreskrivas närmare genom förordning av statsrådet.

31 §

Daghemsföreståndare

Behörighetsvillkoren för uppgiften som föreståndare som ansvarar för verksamheten vid ett daghem är behörighet för uppgiften som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik enligt 26 eller 27 § och minst pedagogie magisterexamen eller högre yrkeshögskoleexamen på det sociala området kompletterad med pedagogiska lärarstudier samt tillräcklig ledarskapsförmåga.

Närmare bestämmelser om de kompletterande pedagogiska studier som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av finansministeriet.

35 §

Dimensioneringen av daghemspersonalen

På ett daghem ska det finnas ett tillräckligt antal anställda i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som i relation till antalet barn, deras ålder och den tid de dagligen tillbringar i småbarnspedagogik har yrkesmässig behörighet som lärare, socionom eller barnskötare. Närmare bestämmelser om dimensioneringen av personalen får utfärdas genom förordning av statsrådet. I förordningen föreskrivs särskilda relationstal för barn som fyllt minst tre år samt särskilda relationstal för barn under tre år ~~och särskilda relationstal för dem som deltar i småbarnspedagogik mindre än fem timmar om dagen samt om småbarnspedagogik som ordnas minst fem timmar per dag för barn som fyllt tre år.~~

(2 och 3 mom. som i KuUB)

36 §

Avvikelse från dimensioneringen vid daghemmet

Daghemmet får inte avvika från den dimensionering som fastställts i förordning av statsrådet annat än om en plötslig och oförutsägbart orsak yppar sig under arbetsdagen. Avvikelsen från dimensioneringen får inte fortgå längre än till slutet av den aktuella arbetsdagen. Av tvingande skäl kan en avvikelse pågå längre, dock så att dimensioneringen ska återställas enligt förordningen senast den andra arbetsdagen räknat från den dag då orsaken yppade sig.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 4

Kortvarig avvikelse från det relationstal för personalen som fastställts i förordning av statsrådet får göras när omfattningen av småbarnspedagogiken för ett barn utvidgas på det sätt som avses i 17 § 4 mom.

Undantag från dimensioneringen får göras högst tre dagar i månaden.

37 §

Daghemspersonalens sammansättning

Av den daghemspersonal i fostrings-, undervisnings- och vårduppgifter som avses i 35 § 1 mom. ska minst hälften ha behörighet som lärare eller socionom inom småbarnspedagogik, och minst en tredjedel av de senare ska ha behörighet som lärare i småbarnspedagogik. De övriga i personalen ska minst ha barnskötarbehörighet.

Helsingfors 19.6.2018

Ritva Elomaa saf
Sami Savio saf

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 5

RESERVATION 5

Motivering

Subjektiv rätt till dagvård

Finland ligger under genomsnittet i OECD-länderna i fråga om barnens deltagande i småbarnspedagogik. I många andra länder anses den småbarnspedagogiska verksamheten vara ytterst viktig för barnens utveckling. I Finland har vi däremot en benägenhet att se barnomsorgen enbart som en förvaringsplats som tillåter föräldrarna att förvärvsarbeta. Det är dock ingen anledning att, inom de funktioner som samhället erbjuder, låta barnets rätt till en god uppväxt, uppfostran och utbildning utsättas för försvagningar av statsekonomiska skäl.

Att bara cirka 75 procent av barnen över tre år i Finland deltar i småbarnspedagogisk verksamhet är ett stort missförhållande. Nivån är klart lägre än i de andra nordiska länderna. Därför måste vi absolut förnya småbarnspedagogiken i Finland.

En hög kvalitet på småbarnspedagogiken lägger grunden för ett livslångt lärande och för likvärda förutsättningar för barnen. Därför är det ansvarslost att regeringen begränsar den subjektiva rätten till dagvård och ökar gruppstorlekarna.

Den subjektiva rätten till dagvård är en fråga om barnens rätt till högkvalitativ småbarnspedagogik. Familjeförhållanden varierar och där är samhällets möjligheter till åtgärder begränsade medan samhällets styrmekanism för att ge barnen bästa möjliga start i livet finns inom uppfostran och utbildning. Alla undersökningar visar att en högklassig småbarnspedagogik har en mycket gynnsam och långvarig verkan på barnets utveckling. Effekterna sträcker sig ända in i tonåren. Regeringen bör återinföra den subjektiva rätten till dagvård.

Gruppstorlekar

Regeringens politik har lett till större gruppstorlekar. Ändringen av relationstalet i fråga om barn över 3 år innebär att det tillåts fler barn per vårdare. Det leder samtidigt till större grupper. Det ökande antalet barn som får dagvård på deltid har samma effekt. Det leder till att barnets rätt till en högklassig småbarnspedagogisk verksamhet inte uppfylls. Det är ytterst problematiskt med hänsyn till barnens delaktighet och likabehandlingen av barn. I och med att grupperna växer kan barnets individuella behov inte beaktas tillräckligt väl.

Regeringens försök med avgiftsfri småbarnspedagogisk verksamhet är ett steg i rätt riktning men det räcker inte. Svenska folkpartiet har i sin familjepolitiska totalreform föreslagit att alla barn som fyllt tre år ska ha rätt till fyra timmar gratis förskoleverksamhet per dag. Det skulle innebära sänkta dagvårdsavgifter, vilket i sin tur bidrar till att minska tröskeeffekterna. Regeringen bör återinföra relationstalet 1:7 i grupperna för barn över 3 år.

Betänkande KuUB 5/2018 rd
Reservation 5

Mångprofessionellt stöd

Propositionen saknar bestämmelser om rätt till allsidigt stöd. Systemet med tre former av stöd och rätten till psykolog- och kuratorstjänster ingår i den grundläggande utbildningen, så det är på inget sätt försvarbart att inte samma rättigheter till allsidigt och mångprofessionellt stöd ingår i lagen om småbarnspedagogik. Regeringen är medveten om behovet av allsidigt stöd inom småbarnspedagogiken, men har trots det inte vidtagit åtgärder för att skriva in de här mycket viktiga rättigheterna i lagen. Rätten till stöd är det bästa sättet att tillförsäkra alla barn jämlika villkor.

Helsingfors 19.6.2018

Mikaela Nylander sv